

tot Amsterdam
By Hendrick Doncker, Boek, Caert en Kunstverkoper,
inde Niewv brugh steegh int Stuurmans gereetschap met Privilege

в Амстердамѣ
у Гендрика Дункера Книгъ чертежныхъ художе стрз продавца книг
улицѣ вкормиемъ орудиї спривилиею.

Nieuw Pas=Kaart Boek, Behelsende

De Groote Rivier **DON** of **TANAIS**, *na deselfs waaragtige gelegenheydt*
Strekking, en Cours, vande **STADT WORONETZ**, *tot daar hy in Zee valdt met zyn invloeiende*
Stroomen, Eylanden, Steden, Dorpen, Kloosters etc: daer benevens Een zeer Curieuse Paskaart vande

AZOFSCHE ZEE, of **PALUS MŒOTIS**
en **PONTUS EUXINUS** of **SWARTE ZEE**

met alle haar Diepten, Droogtens, aangelegen Rivieren, Havens Steden etc. Zynde daar by gevoegdt
Een Afbeelding der Doorgraving, Om den **DON** *door de* **ILAFLA**
te Leyden inde **WOLGA** of **ASTRACANSCHE** *Rivier*
Alles Zeer Nauw=keurig, en door eygene Ondervinding opgenomen gepeylt, afgemeeten, en opgedragen aan

ZYN DOORLUGTIGE HOOGHEYD
ALIXIUS PETREIDES

ERF=PRINCE *der Keyser=Ryken, Koning=Ryken, Vorstendommen en Heerschappyen zyns Heer Vaders, Zyne*
GROOTMAGTIGSTE CZAARSCHE MAIESTEYT, *door*
CORNELIS CRUYS, *vice Admiral van Hooghgemelte Zyner*
MAIESTEYTS *Zee-Magten.*

TOT AMSTERDAM
by Hendrick Doncker, Boek Caert en Kunstverkoper
inde Nieuwbrugh Steegh int Stuurmans gereetschap met Privilege.

Нwвая Чертежная Книга
Содержашая
Великѹю рѣкѹ Донъ или Танаисъ

Поеа истинномѹ Положению рашириению итечению игорода Вwронежа даже дотого гдѣ
ѡ ная вморе впадаетъ сосвоими втекѹшими рѣками Островами, Городами, Деревнями,
Монастырами ипрочь, Присемъ, ѕѣло любопытный чертежъ,

Азовсково Мора или Ёзера Меотскаго
Йпонта Эѵξинского или Черного Мора

Совсѣми ихъ глѹбинами, Мѣлами, Приналежашими рѣками, Пристаними Городами. Присемъ Приложено
Изображение Прокопа воежеѣы илавлѹ в вести камышенкою рѣкою в волгѹ или вастраханскѹю
рѣкѹ ижебъ тѣмъ илавлинскимъ наводнениемъ вводити издонѹ илавлою икамышенкою рѣками в великѹю
рѣкѹ **Вwлгѹ Карабли** ипротчие. водные сѹды все ѕѣло прилѣжно исобственнымъ изобрѣтаниемъ
собрано мѣрою олованною воданою вымѣреной. Приписано или Порѹчено
Егw Пресвѣтломѹ Высочествию Алеξию Петровичю Наслѣдст=
=венномѹ, Принцѹ Кесарствъ, Королевствъ, Княжствъ Гдрствъ, Его
Гдра Ѿца его Самодержа вненшаго Црского Величества
Корнелиа Криса на его вышереченного Величетва Морскими силами вицъ адмирала.

Вамстердамѣ
Оу Гендрика Дѹнкера Книгъ Чертежныхъ хѹдоже
ствъ Продавца вниибрѹскои ѹлицѣ вкормчемъ орѹдиі спривилиею.

AAN ZYN

DOORLUCHTIGE HOOGHEYD

ALEXIUS PETROWITSZ,

Erf-Prins des Keyser-Ryke, Koninkryken en Vorstendommen van zyn Doorluchtige Hoogheyds Heer Vader. Den Grooten Heer, Czaar, en Groot-Vorst *Peter Alexiowitz* door Gods genaden Keyser van geheel Groot, Kleyn en Wit-Rusland, mitsgaders van veele andere Oostelyke, Westelyke, en Noordelyke Koninkryken, Heerschappyen, Vorstendommen en Landen zyner Hoogwaarden Vader, en Voorvaderlyke Erven, Heer en Beherscher, zelfs houder, mitsgaders altoos onverwinnelyke Vermeerder des Ryks, &c. &c. &c.

De occasie by welke de ondergeschrevene *Cornelis Cruys* de vrymoedigheyd neemt van Uw *Doorluchtige Hoogheyds* naam te spelden, en zo Grooten *Prins* aan te spreeken, is geoccasioneert;

Dat hy ondergeschreven d'eer hebbende van door Hoog opgemelte Uw *Hoogheyds Heer Vader* tot desselfs Dienaar en Vice-Admiraal van meer *Hoogst gemelte zyne Majesteyt* Zee-machten aangesteld te zyn;

Hy ondergeschreven in dien dienst, en selfs in presentie van zyne opgemelte *Majesteyt* nauwkeurig opgenomen heeft de gelegentheyd van de groote Rivier Don ofte Tanais, nevens het Palus Mæotis.

Van welke Rivier de Don en het Palus Mæotis, den ondergeschreven de nette uytbeeldinge nevens eenige andere Kaarten in dit Boek by een gebonden heeft doen opmaaken, en afdrukken.

En welke Kaarten (op het eerste blad te zien) hy ondergeschreven heeft opgedraagen aan die geene die d'Uytvinder en Autheur is geweest, dat den ondergeschreven zulkx in desselfs zyne *Keyserlijke Majesteyts* dienst, volgens speciaal bevel heeft konnen opnemen en gevolglyk doen uytbeelden.

Dat niemand anders is geweest, dan opgemelte zyne *Keyserlijke Majesteyt* zelfs:

De uytbeeldselen dan van deze nauwkeurige opneminge van de Rivier de Don, en het Palus Mæotis, in dienst van zyn *Majesteyt* den *Keyser* Uw *Hoogheyds Heer Vader*, nevens eenige andere Kaarten meer door den ondergeschreven in druk zynde gebragt, en heeft hy ondergesz. niet derven mis-deelen, aan dien geen die *Erf-Prins* is, niet alleen van de Heerschappyen en Machten van opgemelte zoo Grooten *Keyser*, als in Europa niet te vinden en op den gantsen Aardbodem niet bekent is.

Maar zodanigen *Prins* die buyten dat van de Geboorte heeft, ook door het genereuse bloed werkstellig staat te maaken dat geen dat zo Grooten *Prins* betaamt.

En gelyk Uw *Doorluchtige Hoogheyd* in het helpen bemachtigen van *Notenburg*, *Coporia*, *Jamgorod* en *Nyenschantz*,

Zo wenst den ondergeschreven, dat zyn *Majesteyts* Magt en Wapenen onder Uw *Doorluchtige Hoogheyd*, als (zyn *Keyserlyke Majesteyt*) opperste Veld-Heer en eerste Admiraal, dat het Ryk en de Heerschappyen gezegent, en vermeert worden.

En gelyk 't magtige Russche Keyser-Ryk zich nu al uytstrekt van en over de Witte, en Oost-zee aan d'eene kant, en van 't Palus Mæotis en Caspische Zeën aan d'andere kant, dat in en op die vier Zeën zyn *Majesteyts* Magt en Navigatie van tyd tot tyd meer en meer mag toenemen, zodanig dat die vier diversche Zeën van zyn *Keyserlyke Majesteyt* altyd gevindiceert konnen en mogen werden.

Gelyk den ondergesz. ook wenst, dat de Negotie en Scheeps-vaart altyd met voordeel mag vermeerderen op de vier Zeën voorsz., als mede op de Pontus Euxinus, waar van de laatste Kaart een grooter en netter bewys geeft, als tot dato nog niet bekend is geweest.

Om het Ottomannische Ryk te doen zien, gelyk na het veroveren van de voor dezen voor onwinbaar geagte Vesting *Asoph*, *Trooytz*, met haar onderhoorige Steden en Forten geschied is, dat zyn *Keyserlyke Majesteyts* Zee-magt bequaam is om onverhindert zyne Scheepen uyt en door de Straat van Caffa, jaa tot de Hooftstad Constantinopolen te doen Navigeeren.

Door welke magtige uytbreydinge de *Coubans*, *Crims* of *Budsiachez Tarters* nooyt bestonden het Russische gebiet door Menschen en Vee-roof aan te vallen, zedert zyne *Keiserlijke Majesteits* Vloot in 't gezigt van *Kierchsz*, onder het bereyk van 't Canon der Turksche Vloot omtrent 8 dagen lang heeft gelegen, in den Jaare 1699. in de Maand Augusti.

Zo wensche aan Uw *Doorluchtige Hoogheid* zyn Heer Vaders voetstappen mag navolgen, en het *Muscovische* Ryk mag helpen voortzetten en uytbreyden, als een waardige Zoon en *Erf-Prins* van zo Grooten Keyser, (wiens dagen God de Heer in Zegeningen gelieve te vervullen.)

Eyndelyk verhoopt d'ondergeschreven dat zyn *Doorluchtige Hoogheid* d'effecte van dit kleyn werk uyt de handen van den ondergeschrevene gunstelyk gelieve te aanvaarden, van die geene welke is en betuygt te wezen zyn *Doorluchtige Hoogheids* alderonderdanigsten Dienaar.

CORNELIS CRUYS,

Vice-Admiraal van zijn Majesteits Zee-Magten.

DE

DE RIVIER
DON, van ouds TANAÏS.

E groote Vloed by de *Cosakken*, en *Russen* DON, en van de hedensdagse *Tartaren* TEN genoemdt, wierd by de *Grieken*, en *Romeynen* TANAIS geheten, of, zoo *Plinius* uyt de ouden aanmerkt, *Silus*; anderen ook *Amazon*, *Amastris*, &c. Zy willen, dat hy *Europa* van *Asia* scheydt; aldus spreekt'er van *Diodor. Sic.* lib. 1. *Lycophr.* in *Casand. Dionys.* vers. 14. *Q. Curt.* L. vj. *Pomp. Mel.* L. 1. *Ammian Marcell.* L. xxxj. *Ovid. in Pontic.* en *Lucan.* L. 3.

De Tanais scheyd Europa niet van Asia.

Maar (behoudens de agtbaarheyd der voornoemde Schryvers in andere zaken) een nader ontdekking van deze Rivier door den Heer CORNELIS CRUYS, *Viceadmiraal* van zyn grootmagtiste TZAARSCHE MAJESTEYT *Pieter Alexeiwitz*, in het Jaar 1699. gedaan, steld ons des zelfs waaragtige gelegendheyd en Loop zoo klaar, en onderscheydelyk voor oogen, dat wy de gemelde scheyding onmogelyk aan den DON of TANAIS kunnen toestaan; zynde deze opdoening en beschryving niet van stukken, en lappen van schriften, uyt-schriften, en berigten van hooren zeggen, t'zaamgevoegd, maar gevestigdt op de nauwkeurige bevinding eener aftereenvolgende Reyze, van WORONETZ in den *Don*, en van daar tot hy in het *Maotisch Meyr* valt; staande wel aan te merken, dat de DON, zints *Asof* door zyne *Tzaarsche Majesteyt* den Turken is ontrukt, van zyn begin tot het eynde onder des zelfs gebied staat. Dat nu de bovengemelde scheyding van *Asia* en *Europa* t'eenemaal fabuleus is, doed zig ter eerster opslag zien, wanneer men slegts in agting neemt, dat *Ivan-Osero*, *Johans Meyr*, waar uyt de DON zyn oirsprong neemt, is gelegen op 54 graden en 15. min. en *Asof*, aan zyn mond, op 47 graden 20 min. zulkx dat tusschen die beyde een wydte van meer dan 110 duytsche mylen legt; en alsoo met het eene gedeelte in *Europa*, en het andere in *Asia*, welke beyde hy, met zynen zeer bogtigen loop, dwars doorstroomdt. Dan 't is eenigermaten verschoonlyk: om dat geenszins bedenkelyk is, dat imand der Grieken, of Romeynen, ja ik vergreep my niet, in dien ik zeyde geen mensch tot op dezen tyd, kan werden bewesen, den DON of TANAIS op de wyze, als de *Heer Viceadmiraal*, onder 't gesag, en oogen zyner Hooggedagte *Tzaarsche Majesteyt*, gedaan heeft, is onderzogt, van plaats tot plaats getekend, op zyn Polus hoogte beschreven; en alle half uuren den grond met een dieploot en dunnelyn, en een Compas en minutglas is afgerekend, om alsoo de ware gelegendheyd, en afgelegendheyd te meten; 't welk de allerzekerste en nauwkeurigste weg is, om de gronden en strekking van een Rivier op te geven.

Ongerymde gevoelens der Ouden van zyn oirsprong.

Dat dusdanige onderzoekingen door de Ouden niet zyn gedaan, blykt ook uyt het beginzel, waar van zy willen, dat de TANAIS zyn oirsprong neemt. *Lucanus* steld die uyt het *Riphæisch* gebergte; dog welk meendmen daar mede? immers niet de *Alpes*, schoon onder dien naam bekend: Want dat was te verre van de TANAIS. Wat dan! men zegt het een Gebergte te zyn tusschen *Obdora*, en de Rivier *Oby*: maar wie heeft zulkx in dat bitter koud gewest, door zoo veel Bergen, Bosschen, Meyren, en Rivieren, tusschen de *Oby* en *Rezan*, daar de TANAIS doorloopt, bedenkelyk kunnen naspooren! *Ammianus Marcellinus*, wil den TANAIS uyt de *Caucasus* halen; zoo verre van daar, en zonder eenige aanwyzing; dog met wat waarschynlykheyd! aangezien dit gebergte klaar en duydelyk blykt tegen over de Rivieren *Kagalnik*, *Mannitz*, en *Kuban*, en overzulkx ten zuyden van den mond des DONS te zyn gelegen; gelyk dat in de Kaart, door de Russen, in die Landstreek bereyst, is opgesteldt, ja daar werden'er gevonden, die zyn bedde in de *Araxis* maken; andere weder veele honderden mylen van de bovengenoemde, als ter zyde het MÆOTISCH MEYR, en wel 20 mylen beneden AZOF; en immer zoo weynig kan de TANAIS uyt het gebergte *Paropamissus* komen, zynde een gedeelte van die groote berg-keten, aan de *Caspische* Zee gelegen; of de DON moest dwars door de *Wolga*, en onnoemelyke Landen, Bosschen, en Bergen heen lopen. Eyndelyk zullen wy deze ongerymde meeningen, wegens den oirsprong van de TANAIS, sluyten met die van *Isidorus*, diese ons opgeeft uyt eenig *Georgiaansch* (van ouds *Hyrcanisch*) woud, mede gantsch van de weg, en zoo diep in *Persien*; zynde dat Landschap tegenwoordig al te wel doorgereysd, en bekend, om aldaar die groote Rivier niet te wesen opgedaan. Niet minder onzeker, ja tegen de duydelyke ondervinding is ook, 't geen zy ons van zyn uytboeseming hebben op den mouw gespeldt, de eene, dat hy met seven monden in Zee stort, de andere, dat hy zig in de *Cimmerische Bosphorus*, dat is de Straat van *Caffa*, ontlast. Eyndelyk heeft men ook den naam zeer verbysterlyk gemengdt, en verbasterdt, dikwyls den TANAIS *Ister* (*Donaw*) noemende, door al het welke dan wel vermoedelyk is, dat, de eene uyt den andere schryvende, de bovengemelde misslagen zullen wesen ontstaan.

Aldus gaan wy tot de Waaragtige Beschryving van den DON, of TANAIS, over. 't Heeft den Heer *Viceadmiraal* belieft, om niets, als zyne eygene en oogbevindelyke aanmerkingen op te stellen, die niet te beginnen van uyt des zelfs eerste uytspruyten, maar wel

van daar hy de Riviere *Worone* op de hoogte van omtrent 54 graden, en 30 minuten, in zyn schoot ontfangd; dog wy nemen de vryheyd, ten dienste der naauwkeurigen, zynen waren oirsprong daar aan te hegten, zoo ons die door verscheydene Lieden van kennisse en eere, en nog levende oog-getuygen, is aangewezen. Deze is uyt het Meyr *Ivan-osero*, zynde in het Prinsdom *Rezan*, tusschen den DON en *Oka*, na by een Dorp *Donco* geheten, omtrent 30 mylen van *Moskow*, naby de stad *Tula*, omtrent 40. mylen zuydwaards van *Moskow*. Alhier heeft wel eer *Tzaar Joannes Basilides* een steenen-Casteel doen bouwen, daar de Rivier *Uppa*, die zig in de *Oka* ontlast, voorby loopt. Wat *Ivan-Osero* belangd, het zelve is gantsch ondiep, en in groote slegts een braak, of inbreuk, zoodanig als wy door de Dyk-breuken op veele plaatsen omtrent Amsterdam zien; ook niet zeer diep, schoon visch-ryk. 't Moet daarom of t'eenemaal logen, of weder, als te voore, het eene voor 't ander zyn genomen; ten ware het zoodanig verkleynd was, 't geen egter geene de minste waarschynlykheyd heeft. Zulkx dat dit Meyr by zommige 1500. by andere 600 wurtzen lang, een verdigtzel moet zyn: Want mannen van eere, dien wy 't geluk gehad hebben, dit schryvende, daar over te spreken, zynde oog-getuygen in het jaar 1703, berigten ons het bovenstaande, met dese duydelyke omstandigheden. *Ivan-Osero*, (*Jans Meyr*) is als een vergadering van zypelend water, of vloeiende uyt kleyne beekjens. 't Land is hoog, en heeft zyn TZAARSCHE MAJESTEYT, daar het begint te vallen, een steene-goot, of riool doen leggen, met eenige breede trappen, waar over het water, als in de cascades der fonteynen, aardig nedervalt. Wel is waar, dat het gesmolten sneeuw dikwyls daar overheen stroomt, maar wy hebben 't selve, in Februarius 1703, met sleden overgereden, en toen zoo bevonden, enz. En zeker men heeft zig niet te verwonderen, dat de TANAIS of DON uyt zoo kleyne beginselen oirsprongelyk is: Zulkx doen ook den *Donaw* en *Rhyn*, *Maas*, *Dnieper*, *Dniester*, ja self de grootste Rivier van geheel Europa, de *Wolga*, en meer anderen, krygende onderweg, door 't invallen van andere Rivieren, en spruyten, het toevoer, 't welk haar tot zoo geweldige stromen doed aanwassen.

Waaragtig begin van de *Tanais*.

De stad WORONETZ, door de Scheep-bouw zoo dikwyls moetende bezogt werden, en velerhande noodwendigheden toegevoerd, viel zulkx geweldig lastig van *Moskow* te lande: Maar *Zyne Majesteyt PIETER ALEXEIWITZ*, heeft deze moeilykheyd weg-genomen, met de OCCA en de WORONE te vereenigen, om aldus uyt de *Moska*, te water tot in den DON te komen; gelyk reeds volbragt, en met gewenscht gevolg werkstellig ten gebruyke is gemaakt. 't Is een doorgraving, tusschen een spruyt van de *Worone Lieno*, dat is, *overschaduwdt* gezegt, wegens 't geboomte zyn boorden bezettende, en een by-spruyt uyt de *Oka*. Deze doorvaart is te wederzyden, met sware beschoeingen geschoort; zynde de grond met modder-molens, en ander gereedschap uytgehaald, en tot een Dyk opgeworpen. Dese gaat meest regt tot in de *Occa*, een Rivier, waar door men in de stroom *Moska* komt, zynde deze die door de stad *Moskow* vloeidt. Zy is vry breed, en diep, om met sware vragtschepen te bevaren, en lang ruym 8 groote mylen: dog aangezien de grond veel dieper, als die van de *Oka* is gelegen, en deze te veel water in de DON zoude ontlasten, werd het selve, door verscheyde schoone steenen-Schutsluysen, opgehouden. Dit voortreffelyk werk is door den Doorlugtigsten Keyser aangelegt, om van uyt *Moskow* te water in den *Don* te komen, en te wederzyde met Boomen beplant tot aan de *Oka*.

'T zal alhier ook niet onpasselyk zyn aan te merken, dat Hoogstgedagte MAJESTEYT een gebaande weg heeft doen maken, van *Moskow* tot *Woronetz*. Voorwaar een werk van roemwaardige aanleg, en gemak: Zy is gemaakt dwars meest door een onbebouwdt land, ter langte van 552. wurtzen, en zulkx 120 groote mylen. De Russen noemen zulk Landschap *Step*, dat is Woesteyne, in 't welke ook veele Bergen en Heuvelen werden gevonden, en onder anderen een zeer hooge en steyle Rots, den *Jonferen-berg* geheten, omtrent 5 wurst van de stad *Kolomna*. Ter zyden van dezen Weg zyn ook gelegen zeer veele Land-goederen van de E. Vrouwe Wed. van Wylen de Heer *Le Fort*, uytmuntend vrugtbaar voor Koorn, maar lastig om af te voeren, alzoo meest over As moet geschieden: En nademaal de Steden, en Dorpen, gelyk gezegt, te verre van dit pad af zyn, heeft zyn TZAARSCHE MAJESTEYT, om 2 of 3 mylen, daar langs heen bequame Herbergen doen maken, om de Reysigers ter verposing, en Rust-plaatze te dienen. Zy is te wederzyde, als een laan, met boomen beplant; die alle met een rysenthuyn omheynd zyn, en met aarde aangevuld. De reden daar van is, om voor 't stuyven van 't zand, en de hoogte van 't sneeuw bevrydt te zyn: Want het *Cosakfch Circassen* land is na die zyde als een Hyde zonder geboomte. Voorts staat op yder halve wurst een sware paal tusschen de Rye boomen, waar op geschreven staat, hoe verre men van yder plaats is; 't welk voorwaar hoognodig was: Want men zoude zekerlyk, dien langen weg daar men somtyds in eenige mylen geen Stad, Dorp, nog Huys ontmoet, niet zonder Compas kunnen bereysen; werdende ook des Somers door het zand, en 's Winters voornamentlyk, door den geweldigen aanhoudenden jagt-sneeuw, het spoor t'enemaal bedolven, en op zommige plaatzen, door eenige dieptens opgevuldt; zulkx dat men, ter zyde van desen gebaanden, en geeffenden weg afdwalende, gevaar zoude loopen van daar in te werden begraven. Des Somers is dezen weg verwonderlyk aangenaam, wezende het Land alomme, schoon onbebouwd en bar, vol schoone Artzeny kruyden, en allerley gebloemte, met doorgespreyde Vrugtbomen, Appelen, Peeren, Aalbessen, en Kerssen, onder andere een soort van tus-

Heerlyke weg van *Moscow* na *Woronetz*.

Vrugtbaarh. van het *Cosakfche Circassen-land*.

tusschen 3 en 4 voeten hoog, dragende Kerssen zoo groot als pruymen, en zuyker-zoet; voorts Aardbeyen, Aspergiens, enz. niet min als of het een algemeen Pluk-hof was. Het Gras, niet gemaydt werdende, wast zeer hoog op; waar van men zomtyds dat groot quaad gehad heeft, dat een hoop rovende *Tartaren*, schielyk opkomende, en daar in den brand brengende, den gloed en asch mylen ver, tot aan der *Russen* Dorpen en Woningen zyn overgevoert: waarom ook zyn *Excell. Alexander Danielowitz Mensikof* zyn land-goed, *Slabotke*, omtrent 18½ wurts van *Woronetz*, met een diepe graft heeft doen omgraven, en met een kleyne vesting, *Orangienburg* genoemdt, versterken.

Timmerwerf te *Stoepena.* Omtrent 5 mylen boven WORONETZ legt *Stoepena*, alwaar zyn TZAARSCHE MAJEST., een Timmerwerf heeft doen opregten; daar in 't jaar 1703 elf Oorlogs-Fregatten te gelyk op Stapel stonden, werdende aldaar ook veelerhande andere Vaartuygen vervaardigdt, meest op de Hollandsche wyze. Een weynig lager was een Houten Bak tot een Dok. geweldige sware en groote Bak gemaakt, om daar in, als in een Dok, het Water met schutdeuren in en uyt te tappen, en alzoo, zonder kielhalen, een schip te calfateren. Ook wierd ter plaatze, daar de Rivier WORONETZ in Dammen en Schutsluys om den *Don* te verleggen. den DON vloeidt, een sware Dam en Schutsluys gelegt, om het omgelegen Land te doen overvloejen, en aldaar veel Schepen t'evens te calfateren, wanneer men 't Water aftapt.

Wat verder de TANAIS of DON belangdt, deszelfs Strekking, Cours, Eylanden, Droogtens, Gestalte zyner Boorden, omgelegen Landschap, enz. Dit alles is bescheydentlyker, en ligter uyt de Kaarten, als door een langwylige, noodelose, en minder klare omschryving, aan te merken. Dit egter kan men in al 't gemeen van de gestalte des DONS daar by voegen, dat zyn breedte van 300 tot 600 vademen wyd is, en doorgaans van omtrent half April, tot half, en somtyds ten eynde van Junius, diep genoeg, om met sware Schepen door te komen; maar na den voornoemden tyd, te weten, in Julius, Augustus, en volgende Maanden, valt het Water zeer schielyk; zulkx dat men op zommige plaatzen maar anderhalf voet diepte heeft. Dog naar dien het den Heer *Vicead-miraal* belieft heeft zyne afreyze van de stad WOZONETZ te beginnen, gelyk in 't hoofd der Kaart te zien is, agten wy het der moeyte dubbel waardig, en den opmerkenden Lezer ten genoege, van deze Stad wat omstandig berigt te geven: En wel te meer, om dat dezelve door zyne tegenwoordige Grootmagtigste TZAARSCHE MAJESTEYTS roemwaardige onderneming, en uytvoering, is geworden tot een doorlugtige Scheeps-bouwery, en Magazyn, ter uytrustinge eener magtige Vloot.

Gelegendheyd van de stad *Woronetz.* Wat de stad WORONETZ, by anderen *Woronis*, *Waronis*, *Veronowich*, enz. genoemdt, aangaat, zy is gelegen op 52 grad. en 20 min. noorder breedte; waar uyt deszelfs climaat ligtelyk is af te nemen; en die *Amsterdam* vry naby zoude komen, indien zy niet op 63 graden lengte, en by gevolg zoo veel kouder lag. 't Is een Vlek in 't hangen van een Aard- of Sand-berg gebouwd. 't Heeft den naam van de Rivier *Worone*, die'er digt voorby loopt, en omtrent 2 mylen van daar in den DON valt.

De *Worone* is niet wyder als een gewone Stads binnen-graft, maar zoo diep, dat Schepen met 80 en meer stukken Canon aldaar ombeschroomt kunnen vlotten: Waarom dan deze plaats te regt door zyne TZAARSCHE MAJESTEYT PIETER ALEXEOWITZ tot den Scheeps-bouw is uytgekipt, en waar toe de naby gelegene Bosschen een zeer groote, min kostelyke, en gemakkelyke nuttigheyd geven; werdende daar in byzonder regt-opgaande, en hooge Eyken, Beuken, Berken, Linden, en Dennen-Bomen gevonden. Voeg hier by de Yser-mynen omtrent *Romanof*, als ook by *Tula*, wel eer door den Heer *Marcelis*, maar tegenwoordig by den *Bojaar Leof Kierilowitz* gade-geslagen. Welk geryf van yzer-werk ook een uytnemende spoed maakt in den Scheeps-bouw aan de *Ladoga*, en *Onega*, waar omtrent mede zeer ryke Mynen werden gevonden. Treffelyke scheeps Timmerwerf.

Alhier is in het Jaar 1696 door zyne TZAARSCHE MAJEST. doen bouwen een heerlyk Arsenaal, of Tuyg-huys, om daar in te bewaren Ankers, Touwen, Blokx, en ander Scheeps-gereedschap, gelyk in het Amsterdamsche zee-Tuyg-huys op Kattenburg, gantsch van steen, en in zyn grondslag 14 voeten dik: het legt aan de zuyd-zyde van de Rivier, tegen over de Stad, alwaar het Landschap zeer laag is, en daarom bequamer, en ligter tot het aanvoeren van hout, en andere noodwendigheden; dog 't geen in de Lente, door 't gesmolte Sneeuw, meest onder loopt. *Arsenaal.*

Men heeft alhier ook Lynbanen, Zaag-molens, Blook-makeryen, en treffelyke Schut-gieteryen voor allerhande Metaal-en Yzer-Canon, van kleyne tot 30 ponden-Kogels, Granaten, en Bomben; ja men heeft'er metale Mortieren van 16000 pond gegoten; waar toe 't Coningryk *Siberien*, en *Casan* uyt haar Mynen tamelyken overvloed schaffen; gelyk ook het laatste zoo schoone Swavel, als Italien, geeft; ontdekt nog weynig jaren geleden, slaande uyt het gebergte natuurlyk zoo blinkende bloem van swavel op, als geen stook-konst beter kan te voorschyn brengen, zulkx het ons geloofwaardige oog-getuygen hebben berigt. Invoegen *Moscovien* eerlang geen Buschpoeder van buyten zal behoeven te ontbieden: Want Salpeter is uyt Polen, van omtrent *Kiof*, en *Ribena* aan den DON, genoeg te bekomen, en voor de Hout-kolen geen zorg te dragen: door al het welke WORONETZ, te vooren een ongeagt Vlek, een stad van naam is geworden, en met aarde-en houte-Vestingen, en drie poorten, gesterkt. Lynbanen, Zaagmolens en Schutgietery te *Woronetz.*

Wat de Steden aan den DON, beneden daar de Rivier WORONE in dezelve valt, belangd, deze geven ons weynig aanmerkenswaardige zaken, om den nauwkeurigen daar mede op te houden, zynde de meeste slegts met houte Wallen, en eenige weynige met een steene-Casteel, *Cosaksche* steden aan den *Don.*

Rondeel, of gantsch ouderwetsche Tooren, voorzien; Wiens gelegendheyd uyt de Kaarten kan werden opgenomen. Zy zyn voor 't grootste gedeelte op Eylanden gebouwdt, en met dubbelde Palanken, en Palissaden bezorgd, en doorgaans van goede Soldaten voorzien.

Cirkasky hoofdstad.

De Hoofd-stad van 39 Cosaksche steden is *Cirkasky*, op een Eyland midden in den DON. Zy is wel gesterkt met Bastions, en Toorens, op de oude forme, en daar op 80 stukken Canon. Zy heeft gewoonlyk tusschen 7000 en 8000 wakkere Mannen tot bezetting, bestaande in Ruyters, Voetknegten, en Matrosen; hoewel zy meest alle zee-voeten en-handen hebben. Deze Stad is, gelyk meer anderen, in twee zyden verdeeld, de eene met Kachels, om des 's Winters, en de andere des Somers te bewoonen; zynde de Wanden der huyzen, en het Huysgeraad met schuuren wel onderhouden. Men spreekt in *Cirkasky* zoo wel de *Russche* en *Turksche*, als *Cosaksche* Taal. Alhier werden ook alle groote beraadslagingen, en voornamentlyk des Oorlogs opgenomen; houdenden den *Hitman*, of 't *Opper-hoofd* der *Cosacken*, alhier zyn verblyf.

Vrugtbaarheyd van 't Landschap.

Wat het Landschap te wederzyde van den DON aangaat, het zelve is van veelerhande gestalte, 't geen ook uyt de Kaarten op veele plaatsen kan werden gezien, Bosch, Rotsen, Zand-heuvelen, Kryt, en andere Bergen, Vlakland, enz. Dog voor 't meeste gedeelte onbebouwd, alzoo de *Cosacken* nauwlyk zoo veel bezayen, als zy pas denken voor hun gezin van noode te hebben, daar de gronden zoo vet zyn, dat zy, met de helft der arbeyd, die men hier en elders doen moet, meerder vrugt, en zonder mesten, zouden opbrengen. Ja de Bosschen, als een ander eersteling Paradys, brengen zonder van ymand te werden gehavendt, veelerhande soort van schoone Appelen, Peeren, Kerssen, Aalbessen, en andere Vrugten voort. Dat de *Cosacken* aan de *Boristhenes*, of *Dnieper*, van daar hy door de Rotsen, en Rudzen ondoorvaarbaar is, zig weynig met den Akkerbouw bemoejen, is niet zoo vreemd, alzoo het te lastig zoude vallen, de Graanen zoo verre over land te voeren, om daar mede in het *Mæotisch Meyr*, of daar om heen, Coophandel te dryven: Want of wel de *Boristhenes* omtrent *Kiow*, en elders wyd en diep genoeg is, zoo werd zyn doorvaart omtrent 50 mylen beneden die Stad gestuyt, door aan een gebondene Rudsen of klippen, die, hoog en laag zynde, by de *Cosacken Poroh*, of *Porui* werden genoemdt; en waar van zy *Saporowsky*, zoo veel als *aftertrappige*, heeten: Ten andere maken ook nog de *Zaporowsche* nog *Donsche*, voor hun eygen eeten, niet veel werk van Brood, of eenig gewas, meer genegen tot Vis, Vleesch, Eyeren, Melk, en Vrugten, alle welke zy in grooten overvloed, en by na voor 't halen, hebben; zynde de DON, en alle de invallende Rivieren zeer Visch-ryk, met Steur, Bieloege, Streltzen, Snoek, Brasem, Baars, enz. alle zeer groot en blank, en zoo goedkoop, dat men een Carper van 27 pond, voor een stuyver heeft gekoft. Rundvee, Schapen, Verkens, en allerhande Wildgedierte is te wederzyde des DONS in groote overvloed. Voorts zyn zy, als veele noordtlyke Volkeren, wel tot sterken drank genegen, maar men zalse zelden in hunne Krygstogten beschonken vinden, vooral niet t'scheep, zynde op sware straf verboden eenige sterken drank meede te nemen: Loffelyke gewoonte voorwaar! onder een Volk by veel anderen zoo ruw geagt, maar 't welk onse Matrosen in dese besetheyd verre overtreft.

Waarom de Graanbouw by de *Cosakken* niet werd voortgezet.

Begin der *Donsche Cosakken*.

Omtrent, en in *Ribena*, begind de DON bewoondt te werden by loutere *Cosacken*, van die Rivier (in onderscheyd der *Zaporowsche*) *Donsche* geheten. Van welke Landaard wel verdiendt, dat wy wat omstandig handelen; aangezien wy van de zelve menigmaal in de geschiedenissen gewag maken. Den naam is hen geworden (zoo de Taalkundige in het *Sclavonisch* betuygen) uyt hunne bovengewone ligtvaardige snelheyd in 't loopen, springen, en keeren, zynde *Cosa* een hinde, ook wel een geest of schim gezegt; en *Cosak* wil in het *Rusch* zoo veel als een Moes-kopper, of Merode-broeder.

Oirspronk van hun Naam.

Verdeling der zelver.

Men merktze gewoonlyk, gelyk gezegt, als twederhande aan; maar men behoorde daar by wel de derde te voegen, te weten, die groote meenigte, welke onder 't gebied van hun aanzienlyken *Hitman*, of genoegsaam magtige *Prins Ivan Stephanowiz Mazepa* staan, bewoonende dat uytnemend Vrugtbaar Landschap aan de *Moscovische* zyde der Rivier BORYSTHENES, of DNIEPER; een Vorst, die, onder de bescherming van zyne TZAARSCHE MAJESTEYT, meer dan 70000 wel gewapende mannen kan in 't Veld brengen, en waar van zeker aantal, ten dienste zyner MAJESTEYT, en op des zelfs gebod, verbonden is te leveren. Zyne Hof-stad is *Battoury*, maar zyn gebied strekt zig eenige honderden mylen, tusschen den DNIEPER en DON, uyt; zynde niet van onzen toeleg, nog tot de tegenwoordige Beschryving gehoorende alhier daar over breder te handelen, als voor zoo veel het diende tot kennis der onderscheydelyke *Cosakken*; om in 't gewest van hun bewoond niet te dwalen; alleenlyk wete men, dat deze laatste, te vooren, of vry, of Polen onderhoorig zynde geweest, zig onder de beschermingen van zyn TZAERSCHE MAJESTEYT hebben begeven, wanneer zy, door de Tyrannye des Poolschen Adels onderdrukt, de Wapenen opnamen, onder hunnen Dapperen Veld-heer *Bogdan Chimielnitsky*, die de Polakken geslagen hebbende, en vresende door den tyd verswakt te werden, in 't jaar 1654 de steden *Kiof*, *Bialacierkiew*, en anderen tot panden zyner getrouwheyd, aan *Tzaar Michaël Fedorowitz* in bezetting gaf; welke Vorst weynig tyds daar na *Smolensko*, *Sklow*, *Dobrouwna*, *Witepsko*, en andere plaatsen in *Severien*, aan den *Dnieper*, en DON, met hulpe der *Cosakken*, bemagtigde.

Groote magt van de *Hitman Mazepa*.

Oorzaak van der *Cosakken* opstand tegen Polen.

Dapperhyd van *Bogdan Chimielnitsky*.

Chimielnitsky in een slag tegen de *Polen* gesneuveld, wierd zyn Zoon *Giorgio* tot *Hitman* ver-

Wonderlyk geval van zyn Zoon. verkozen; dog deze verliet, na drie jaaren, zyn bewind; zynde vermoeidt in zoo veel beroerte te regeren, of vresende, by eenig slinkx geval, een slagt-offer der Vrede, en versoening met de *Polakken* te werden, gelyk wel meer aan andere gebeurd was. 'S mans ongemeen veranderlyke fortune zal den Lezer buyten twyfel geen onbehaaglyke afweyding geven te mogen verstaan; te meer, om dat zy getrokken is uyt een geloof-waardige oog-en oor-getuyge, zynde een geheymschryver van den Heer *Nointel*, dies tyds Ambassadeur des Konings van *Vrankryk* aan de *Porte*, en aan die Majesteyt voor zyn eygene waaragtige ondervinding, opgedragen.

Dese dan, kroop in een monnikx-kleed, en zig aldus na eenig klooster omtrent *Kiow* willende geven, wierd door de *Polen* geplunderd, en weynig tyds daar na, door 't opkomen eeniger *Tartaren*, uyt hun handen geraakt, maakte de laatste hem tot slaaf; en in de *Crim* gekomen, wierd aldaar, schoon hy zig *Gildeschy* had doen noemen, en verkleed was, bekend door zeker verloochend *Cosak*, die wel eer zyn Vader *Bogdan* gediendt had. Dese maakte hem aan den *Cham* kondig voor *Giorgio Chimielnitsky*. Men deed aanstonds wat men kon, om hem tot het *Muhamedisdom* te doen afvallen; dog dit werdende geweygerd, wierd hy na *Constantinopolen* versonden, alwaar hy, als een Spion, in de gevangenis der 7 Toorens wierd opgesloten, en bleef aldaar, van 't Jaar 1670 tot 1677, als wanneer hy een traly van 't gevangen-huys los brak, en zyn matras aan riemen gesneden hebbende, zig nederliet, maar dit te kort zynde, deed hy een swaren val, en quetste zyn hoofd. Hy egter raakte over de buyten-muur, verborg zig aan de zee-kant, tusschen een rots, van waar hy, na lang 's nagts met lantaarnen gezogt te zyn, weder-gevonden, en, na deerlyk met stok-slagen, op zyn half bevroren, en gequetst lichaam, te zyn onthaald, in ketenen wierd gesloten. Dan zie een verandering, zo schielyk, als geen scherm op 't schouw-tooneel! Hy, die zig nu veel rampzaliger, als voorheen waande, vind zig, als in dat eygen oogenblik, tot hooger staat verheven, als oyt.

Na zyne afstand hadden de *Cosacken* tot hunnen *Hitman* verkoren eenen *Dorosensko*, die zig op de *Moscovische* bystand niet durvende verlaten, de bescherming der *Porte* had verzogt; maar een twede wispelturigheyd, of wantrouwen over den Turk, deed hem met een ootmoedig gesmeek tot *Tzaar Fedor Alexeiwitz*, broeder zyner tegenwoordige *Majesteyt*, keeren, die hem ook weder onder zyn beschutting aannam. Dit den *Sultan* ter oore gekomen, gaf het hem een schoone slag-boeg, om, door het opzetten van *Giorgio Chimielnitzky*, de *Cosacken* te verdeelen, te verswakken, en zoo wel deselve, als anderen, te overmeesteren. Zie daar het toeval, waar by desen gevangene uyt een stinkende kerker, tot een throon, en van een ellendige slaaf tot een Vorst wierd verheven! Werdende aldus met veel kostelykheyd, en hof-stoet, afgevaerdigdt na zyn Vaders Staten; dog 't gelukte dit speel-kind van 't veranderlyk geval, niet lang de smaak van dese verheffing te genieten; want met eenige Turken het bouwen eener Vesting by *Oczakow* wezende dekken, wierd hy, door *Cierco*, Overste der *Zaporowsche Cosacken*, met alle de zynen nedergemaakt, uytgenomen eenige weynige, om aan zyne *Tzaarsche Majesteyt* de tyding te brengen.

Dus bleef *Dorosensko* in zyn *Hitmanschap*, gevolgd van *Ivan Samuelowitz*, en, na diens ballingschap, van den tegenwoordigen *Ivan Stephanowitz Mazepa*, voorhene des gemelden *Ivans* Geheym-schryver geweest.

Mem moet deze driederley *Cosacken* een en 't zelfde volk noemen: om hunne gelykformigheyd in gestalte, tale, huyshouding, kleding, en Godsdienst; Ja 't is bedenkelyk, dat alle deze Volkeren, en Landschappen, wel eer onder de heerschappye der *Russche* Vorsten hebben gestaan, om dat hunne Steden, Dorpen, Bergen, Rivieren, enz. tot nog toe *Russche* namen dragen, en het gewest omtrent de *Ukraine*, en *Podoliën*, *Russiën* werd geheten; gelyk dese onse meninge met veele Schryvers, andersins geweldig veragtelyk van de *Moscovitische* Monarchye sprekende, overeenstemdt. Alle de *Cosakken* een Volk.

'T zyn doorgaans blanke, welgemaakte, en wakkere menschen, weynige van ziekte, maar meest voor den vyand, of door ouderdom stervende: En de Vrouws-perzoonen veel keurlyk schoon; van fraye gestalte, bruyn en groot van oogen, kleyne handen en voeten, swart hayr, en welbesneden van neus en mond, zeer vriendelyk, en beleeft omtrent de vreemdelingen; hunne dragt is t'enemaal als die der *Turkinnen*, zinlyk, en kostelyk na hun vermogen, met dit onderscheyd nogtans, dat haar hulsel wat lager is, en zy hun aangezigt niet bedekken. Der mannen kleding is meest met de *Polacken* overeenkomende. Hun gestalte en kleding.

Uyt der natuure zynze eedelmoedig en mild, niet toeleggende, om schatten op te hoopen; verstandig, en, boven veel andere volkeren, snееg en scherpzinnig in Oorlogs-beleyd, en hunne vyanden een voordeel af te zien, snel te overvallen, en in hinderlagen te lokken; niet minder dapper, en rustig, om honger, dorst, en allerhande swarigheden, die de kryg mede sleept, onverdrietzaam door te staan. Dog te beklagen, dat onder zoo veele uytmuntende goede gaven, en hebbelykheden, de *Cosacken* zoo ligtvaardig, en veranderlyk zyn; schoon zy zig zelf in hunne Geschriften, en aanspraken, de *getrouwe* noemen. Natuurlyken inborst.

Voorts zyn zy groote Liefhebbers van hunne Vryheyd, levende ('t zy *Polen*, of *Moscovien* onderhoorig) byna yder Stad, als een kleyne regering van Burger-stand; onder zig geen ingeboorene Adel kennende: egter geven zy zig onder een algemeen Overste, die daar toe van hen door gemene bestemming werd verkoren. Dezen noemen zy *Hitman*, *Hatman*, of *Hetman*; zyn aanstelling geschied door hunne Overstens, Hoplieden, Stedehouders, en burgerlyke Amptenaars; zullende de verko- Groote Liefhebbers der Vryheyd. Verkiesing van hun Overste.

rene het swaarlyk durven weygeren, alsoo meermaal gebeurd, dat men hem deswegen voor Verrader, of ongenegen voor 't gemeene best, heeft doen sterven; daar nog bykomt, dat, by eenig ongelukkig uytval eener krygs-togt, de schuld gewoonlyk op den *Hitman* werdende gelegd, hy ook gevaar loopt van die rampspoed met zyn hoofd te betalen. De verkozene dan, zyn bedieninge hoorende verklaren, bedankt de vergadering voor die eer, beloovende, en swerende, de Broeders (dit zyn al de eernamen die de *Cosacken* malkander geven) en het Vaderland ten kosten van zyn leven te zullen getrouw zyn, en deszelfs heyl te behartigen. De bevestiging van deze verkiezing staat aan zyne TZAARSCHE MAJESTEYT, waar door hy dat *Hitmanschap* bezit voor zyn leven. Maar behalven deze, hebben de Steden yder hunnen jaarlykschen Stedehouder over hunne Regtzaken, en Stads-bestiering, dien zy *Jessaoul* noemen; komende zyn magt en aanzien zeer wel over een met de oude *Archons* der *Atheners*, moetende ook als Stads Hoofdman te Velde gaan. Zyn Ampt is slegts voor een jaar.

Ampt des *Hitmans*.

Des grooten *Hitmans* Ampt, is als Opper-regter de Wetten te handhaven, en uyt te voeren, ook hen als Opper-veldheer te geleyden in hunne togten; omtrent het welke indien hy, hunnes oordeels, niet behoorlyk handeld, zy hem binnens tyds afzetten, en wel doden. Het verkiesen van zulk een *Hitman* staat wel aan de *Cosacken*, maar de bevestiging, gelyk gezegt, aan zyne TZAARSCHE MAJESTEYT, als hunnen Schutsheer; werdende zy (schoon zoo wel deszelfs onderzaten als de *Russen*) in de voornoemde wyze van bestieringe niet alleen gehandhaafdt, maar ook gelaten by hunne aaloude burgerlyke Wetten, en gewoontens.

Waarom dan ook, de *Donsche Cosacken*, onder zoo safte bestiering zyner TZAARSCHE MAJESTEYT geensins zoo ligt oproerig werden, als die onder *Polen*, alwaar zy, door den Adel zoo dikwyls in hunne voorregten benadeeld, menigmaal tot openbare afval zyn opgestaan, met magtige Legers te Velde gekomen, en het den *Polacken* swaar genoeg gemaakt hebben, en nog doen, terwyl wy dit schryven.

Onder de Vryheden hun toegestaan, munten uyt hun regt van Hals-straffen, en 't gezag der mannen, waar door zy, zonder eenige redenen te geven, zig van hunne Vrouwen mogen ontslaan; met geen meer Regts-vordering nog omslag, als de volgende.

De Mannen moogen hunne Wyven verlaten of verkopen.

Een Man zyn Wyf moede zynde, doed door een Omroeper der Manschap op de Markt komen, en zyn Vrouw aan de hand hebbende gevat, treed hy daar mede te midden in de Kring, zeggende, " Mannen Broeders, ,, *getrouwe Cosacken*, Ik heb deze Vrouw ee- ,, nigen tyd (dien hy noemd) gehad, zy is ,, my altyd dienstig, en getrouw geweest, en ,, die haar nu begeerd, kan se nemen; 't welk gezegt hebbende, trekt hy de hand van haar af, en laatse gaan; waar op zy, 't zy van *Cosacken*, of ook wel vreemdelingen, voor gering geld aangenomen kan werden. Voorts heeft de Man een ontegensprekelyk regt zyn Wyf te slaan, te verkopen, ja te dooden, te verdrenken, om zeer geringe oorzaken.

Strenge straf over diefstal.

Bysonder streng zyn zy ook over eenigsins sware, of geweldige dievery, die zy, slegts door twee geloofwaerdige Getuygen bewezen, met den dood straffen, op de volgende wyse; Men vuld des Misdadigen boven-hemd met zand op, voorts aan de armen, en borstgat toegenaydt, werpt men hem aldus levende, zonder meer omstandigheden, in den DON.

Weynig Coopliedenー of Ambagts-neeringen.

Men vind onder de *Cosacken* weynig of geen Konsten, of Handwerken, om als Koopmanschap te vermangelen; nogtans ontbreeken gene Ambagts-lieden, om het noodwendige onder malkander te bereyden; maar de Landbouw is by hen veragtelyk, en werd ook meest door slaven gedaan; daar zy zig van kinds-been aan in den Wapen-handel, en de vaart oeffenen. De Vrouwen mogen wat spinnen; maar der Mannen Ambagt is, de roof op de *Calmuksche*, *Cubansche* of *Crimische Tarters*, zynde hunne onophoudelyke vyanden, en, in oorlogs-tyd, op de *Turken*. Voorts is de Stoetery, of voort-telen van Paarden, Dromedarissen, en Kamelen, hunne zeer ernstige bezigheyd, als hen met allen dienstig tot verafgelegene togten, en om dat zy meest met de *Tarters*, (alle ruyters) te doen hebben.

Hunne wapenen,

Hunne Wapenen zyn Pyl en Boog, de Sabel, en Snaphanen met getrokkene loopen, die zy zeer geswind handelen en fix schieten. Geschut hebben zy van hun zelf niet; maar wel 't geen zy van de Turken in 't overrompelen van hun Schepen, en Galeyen, hebben bekomen; maar van Buschpoeder zyn zy zeer wel voorzien.

en Vaartuygen,

Hunne Vaartuygen, die zy *Czolny* noemen, zyn zonder verdek, op de wyze der Napelsche Felouken, of Spaansche Barquelongos, voor en achter spits, van 50 tot 70, en meer voeten lang; breed van 18 tot 20. Deze voorzien zy op de zyde met schantsen van riet, stroo, of biesen, van 6, 7, en 8 voeten dik, die hen tot een scheut-vrye borstwering verstrekken. Zy voeren niet meer dan een Mast met een Razeyl, 't welk zy niet als met een voor de wind gebruyken, en waar mede zy zig egter niet zeer wel behelpen, als veel snediger met de Riemen, die zy, na de groote der vaartuygen van 16 tot 40 toe, te boord smyten, en waar door zy de *Tartaren* niet alleen, maar ook de *Turken* wel snel, en onverwagt weten te overvallen, zoo wel te Water als te Lande: want of wel de *Cosacken* den DON niet konden uytkomen, zoo lang ASOF in der *Turken* magt was, hebben zy evenwel, door kleyne Riviertjens, en spruyten, in 't MOEOTISCH MEYR weten te komen, en niet alleen Koopvaardy-schepen, maar zelf gewapende Galeyen te vermeesteren, 't geen zy egter meest by nacht, of mistig weder, uytvoerden: Want anderzins waren weynig Canonschoten magtig veele dezer vaartuygen te vernielen; ook, om dat zy dikwyls in groote menigte

nigte digt by malkander zynde, te weynig ruymte voor keeren en wenden hebben, voeren zommige Vaartuygen, op de voor-en afterſteven een Roer, of zyn gemaakt om het zelve te verhangen: En nadien de zelve zeer rank zyn, gebruyken zy eenige dikke bundels bieſen, die, aan de boorden gehegt, deze Barquen eenigſins voor het omſlaan bewaren. 'T geeft een klugtig gezigt hunne Vlooten in het uytgaan, rondsom met groote en kleynder vaandeltjens te zien braveren. Zy voerden wel eer gantſch geen Geſchut, maar zints eenige jaren hebben zy Falconetten mede genomen: En zeker deſe ſlegte en ranke geſtellen, zouden geen ſwaar geſchut loſſen verdragen kunnen.

en wyſe van Zee-oorlog.

Gering voordeel doen de *Turken* in het veroveren van de *Coſakſche* vaartuygen, als met de gevangenen tot ſlaven te maken, wanneer zy die kunnen bekomen, 't welk meeſt in Zee moet voorvallen: Want omtrent de Stranden iſſer weynig kants toe, alſoo deſe meeſterlyke ſwemmers zyn, en te lande komende qualyk te afterhalen; wetende ondertuſſchen het rykſte van hun buyt zeer behendig te begraven, en te verbergen, en al vlugtende hunne vaartuygen te doen zinken, en naderhand weer op te beuren. Zy zelve, anderzins wel en deftig gekleedt, ſcheep-gaande doen hunne oudſte plunje aan; daar de *Turken* in tegendeel, ten Oorlog gaande, zig met Goud, Juwelen, en koſtelyk reys-geraad, en Kleederen uytdoſſen. De Spys die de *Coſacken* mede nemen, beſtaat in Beſchuyt, eenig gerookt Vleeſch, Geerſt, en Geerſten-meel, wetende van het laatſte pap, en ook een zuuragtigen drank te maken, dien ſy *Salamaka* heten. Brandewyn, of andere ſterken Drank, mag niet mede gevoerd werden, gelyk voorheen gezegt. Zylieden eenigen roof bekomende, bemoejen zig niet als met Goud, Silver, of eenige koſtelyke ſtoffen te bewaren, al het overige verbrandende, of buyten boord werpende; ook nemen zy geene gevangenen mede, als jonge lieden, en zoodanige ouden, waar van zy gedagten hebben groote randzoenen te zullen trekken.

Zyn heden in den Wapen-handel, en dril-konſt ervaren.

Hunne gewoone dapperheyd is ook van tyd tot tyd, door regelmatige leger-ordening, en kreygs-tugt, van meerder dienſt geworden; als onder de Heyren zyner tegenwoordige TZAARSCHE MAJESTEYT hebbende geleerd, in gelederen en reyen te ſwenken, uytſpryen, inkrimpen, verdubbelen, by beurten te loſſen, en door de ontſlotene reyen te trekken, zulkx men althans *Coſakſche* benden ziet, die de Duytſchers, Nederlanders en andere Volkeren, in het nette en geſwinde der Wapen-handel-konſt vry na komen; hebbende zy onder hunne *Hitmans* en Overſtens, in Regimenten, en Benden verdeeldt, als Voetknegten, Dragonders, en Ruyters in ſlag-ordening trekkende, en ſtorm-lopende, hunne gereguleerde dapperheyd wel betoond, omtrent de belegeringen van AZOF, NOTEBURG, en anderen.

De STAD

ASOF.

De ſtad *Aſoph.*

DE ſtad althans by onſe Lands-lieden ASOPH of ASOF geheten, moeſt, na den *Ruſſiſchen* letter ASOW werden genoemdt; maar om dat de *W*, op 't eynde van een woord by hen als een *f*, of *ph* werd uytgeſproken, is de bovenſtaande ſpelling ingevoerdt, zulkx wy die in 't gevolg zullen behouden.

Menigvuldige benoemingen.

'T is de zelve, die by de *Italianen* den naam van, *Tana*, en *Ozou*, en ook AZAK draagd; miſſchien zoo genoemdt by de *Tartaren*, om dat *Aſſak* by henlieden verdrayd en boggtig betekend, en die Stad, en de Rivier DON, in oude geſchriften een Naam, TANAIS, droegen. Immers wy vinden in de *Italiaanſche* geſchiedeniſſen, ter tyd wanneer de *Genueſen*, en *Florentyners* de *Crim* bewoonden, altyd TANA, of AZAK.

Haar ware gelegendheyd.

Zy is gelegen op de hoogte van 47 graden en 20 minuten Noorder breedte, en in de langte op 64 graden en 32 minuten, aan de mond of uytboeſeming van de DON, en bezuyden daar hy in de PALUS MÆOTIS, of (na het in der *Ruſſen* Kaarten werd gevonden) *Aſofſche Zee*, valt. En voorwaar ik weet niet, waarom men geen Zee zoude noemen een plas van omtrent 70 mylen in de langte, en meer dan 20 in zyn midden-breedte; die door de *Straat van Caffa* niet alleen met *Pontus Euxinus*, of de *Swarte Zee*, gemeenſchap heeft, maar ook in Ebbe en Vloed daar mede gelyk is; dog 't gebruyk der tyden geeft de kragt aan de benamingen.

Beginzel van *Aſof.*

Wy zullen ons niet bemoeyen met den eerſten grondſlag van ASOF te willen opſpeuren in de zeer fabuleuſe giſſingen van *Chams* geſlagte, en, of niet wel *J. Cæſar* of *Alexander de Macedoner*, daar van mogten ſtigters zyn geweeſt; en veel minder te willen aanwyzen, dat het de over-oude *Scythen* uyt *Indiën* of *China* waren. 'T zal ons genoeg zyn, uyt de oudſte, en meeſt-geloofwaardigſte geheugſchryvers, te konnen zeggen, dat zy ASOF, gelyk alle andere Steden aan PALUS MÆOTIS, betuygen van *Tartariſch* gebouw te zyn geweeſt, en door de *Nagayſche* bewoondt, eer het den *Turken* onderhorig wierd:

Ingenomen door *Mahometh* de tweede.

Want of wel *Mahometh* de tweede, na hy in 't jaar 1453 *Conſtantinopolen* had overweldigdt, zig genoegde ASOF in ſtaat te laten, en alleen onder een zekere jaarlykſche ſchatting te ſtellen, zoo begreep het *Sultan Selim* geheel anders:

Geſterkt door *Selim.*

Want deze de *Crim* veroverdt, en den *Cham Mechmetkerey* gedwongen hebbende hem voor Souvrain te erkennen, viel 't ingevolge niet ſwaar *Bialogord*, *Ozakou*, en meer andere Steden, aan de Monden van den *Donauw*, *Dnieſter*, *Boeg*, en *Dnieper* te vermee-

steren, beneffens alles wat rondsom het MÆOTISCH MEYR was gelegen, en onder deze ook AZOF; zynde een vry aanzienlyke Koopstad, ten tyde, als wanneer de Christenen, onder *Goverd de Bouillon*, *Boudewyn*, en andere Princen, de meeste plaatzen aan de *Pontus Euxinus*, of *Swarte Zee*, hadden bemagtigdt, en in de *Crim* de steden *Caffa*, *Baleuchelava*, *Cherce*, en anderen bezaten: ten deele door de *Genuesen*, ten deele door de *Florentynen* bevolkt, waar van nog huyden uyt het geslagt der *Spinolas*, en andere zig in die plaatzen onthouden. Behalven dat de opschriften van Poorten en Kerken, aldaar nog in wezen, zulkx duydelyk te kennen geven: Want daar was op AZOF, door de *Straat van Caffa*, een gestadige vaart met vermangeling der Koopmanschappen, voornamentlyk door de *Venetianen* uyt *Natoliën*, *Persiën*, en *Indiën*, voor Vrugten, gezoutede en gerookte-Visch, Graan, Peltery, en andere Waren, langs den DON uyt *Moscoviën* afkomende; hebbende tot ASOF, *Caffa*, en andere plaatzen de *Genuesen*, *Venetianen*, en *Florentynen* hunne *Consuls*; maar zints die stad in der *Turken* handen quam is die kostelyken handel t'eenemaal vervallen, willende zylieden door zeker beleyd van Staatkunde, aan het *Maotisch Meyr* (rondsom met *Tartaren* bewoond) geen ryke Koop-steden dulden, als waar door haar Steden aan de *Swarte Zee* niet alleen schade zouden lyden, maar door der *Tartaren* woestheyd, en wispeltuurigheyd, ligtelyk in gevaar zyn te werden uytgeplunderdt; behalve de gestadige jalouzye der *Turken*, om den *Cham* van de *Crim* niet grooter te maken. Aldus vind men van de *Dniester* tot aan den DON, een lengte van meer dan 60 mylen, niet een eenige Koopstad van aanbelang.

Wel eer een goede Koopstad.

Door de *Turken* vertreden.

In die stand bleef AZOF slegts als een Vlek voor Levens-middelen, Boter, Kaas, gezouten Vis, enz. nevens een kleyne Slaven-markt. 't Was egter omringd met een goede muur, en eenige Toorens, benevens een Casteel, op de oude wyse; 't welk, op den oever der Rivier, die door de Stad loopt, en die in tweën deeldt, gebouwd was. In zulk een gestalte bevond men AZOF tot in het jaar 1569, wanneer het door een rampzalig toeval, geheel en al vernieldt wierdt.

weird by toeval verdelgd.

Sultan Selim, lang voornemens den *Persiaan* te beoorlogen, bevatte zulkx onverwagst en zekerst te kunnen uytwerken, met zyn volk aan de *Caspische Zee* over te brengen, 't welk niet konnende geschieden, als uyt de *Wolga*, nam hy voor een doorsnyding tusschen die Rivier en den TANAIS, of DON, te maken, om aldus met schepen voorby ASOF van de eene in de andere te komen. Hy had, om dit werk spoediger voort te zetten, daar toe een grooter leger gravers, als wel krygs-volk, om die te dekken, doen t'zamen komen: Waar op dan ook dit werk wel haast door een snel overkomend Heyr van *Russen* en *Cosacken* wierd verhindert; willende *Tzaar Joannes Basilides* zeer ongaarne zoo geweldigen nabuur aldaar zien nestelen, en aldus *Astracan*, door hem in 't jaar 1554 ingenomen, laten benauwen. Den *Turk*, dezen toeleg vindende mislukt, besloot dan in 't jaar 1569, het koste wat het wilde, zig meester van *Astracan* te maken. Hy bragt daar toe in de vroege Lente een Heyr van 300000 mannen by een, 't welk van *Constantinopolen* opgebroken, met 40000 *Crimsche Tartaren* wierd versterkt. Deze Magt quam dan in en om ASOF, en zig aldaar ververscht, en van Koorn, Vleesch, en andere Levensmiddelen, en Krygs-behoeften, hebbende voorzien, vertrok in September na *Astracan*; dog wierd aldaar, door de dappere tegenweer der *Russen*, onder den Stads-Voogd *Tzerebringsky*, zoodanig afgeslagen, dat zoo geweldig groot Heyr niet alleen vrugteloos, maar met verlies van duyzenden dooden, en gevangenen, moest aftrekken; waar by nog komende regen, en quade wegen, volgde wel haast hongers-nood, Siekte, en Pest, onder Menschen, en Beesten, zulkx geen tiende deel kon wederkeren van daar het opquam: Werdende ook een groote menigte zieken, en gequetsten, in ASOF gelaten; die aldaar, nevens zeer veele Ingezetenen, ellendig onder het Puin, en in den *Don* wierden begraven; door het opvliegen van eenige honderduyzenden ponden Busch-poeder, waar door de Stad, en Casteel tot den grond vernieldt wierd. Dog den *Sultan* gaf aanstonds bevel, ASOF te herbouwen, als wel te regt bedagt, dat *Joannes Basilides* (wiens Wapenen nergens eenige nederlage ontmoete) eenmaal dezen sleutel van den TANAIS zynde magtig geworden, door de *Straat van Caffa* wel haast in de *Swarte Zee* konde komen, en hem zelf te *Constantinopolen* zoude bezoeken. Hy dan ASOF herbouwd, en met verscheydene Vestingen hebbende gesterkt, liet die niet, gelyk voorheen, de bescherming der *Tartaren* bevolen; maar bestelde daar toe een kloeke bezetting van loutere *Janitzaren*, en andere *Turken*, latende ook aldaar geduurig eenige ligte Galeyen, en Sayken, om de stropende *Cosacken* te onderscheppen; en 't heeft de *Ottomannen* gelukt zeer lang vreedige bezitters van ASOF te blyven, door de opkomende Oorlogen met de *Lyf-landers*, en *Polacken*, de dood van *Tzaar Joannes Basilides*, en de daar op gevolgde binnens-Rykschc beroerten, tot dat die Stad hen in het jaar 1637 door de *Cosacken* is ontweldigd; gelyk hier naar zal werden verhaaldt.

Sultan Selims toeleg om den DON in de *Wolga* te leyden.

Togt op *Astracam.*

Werd afgeslagen.

Azof door busch-poeder opgesprongen.

Maar 't zal buyten twyffel den Lezer, tot grondiger kennis der gelegentheyd, waar door deze verovering is geschied, wel nodig zyn den toestand der *Cosacken* wat hooger op te halen. Zy dan waren, tot dat *Steven Battori* Koning van *Polen* wierd, niet veel beter als de woeste *Tartaren*, berovende de *Turken* niet alleen op de *Swarte Zee*, maar zelf op 't vaste Land Steden, in dien tyd van aansien, bemagtigende en uytplunderende, gelyk onder anderen *Trebizonde*, *Sinope*, enz. De Koning *Battori* bemerkende het groot voordeel, 't welk hem dit volk op de Gren-

Verhaal van de opkomst der *Cosacken*.

Grensen van *Rusland*, en de *Crim* doen kon, indien hy het tot een geregelde ordening van Krygs-benden konde maken, gaf haar een Veld-overste met de vryheyd, en volle magt, om minder bevelhebberen te kiesen, en schonk haar de stad *Tetrimerow* met het onderhorige Land, aan de *Dnieper*, begunstigende haar daar boven met de bevrydinge van zommige Accynsen, en Land-lasten: dog de *Cosacken* meest Voetvolk zynde, voegde hy daar toe 2000 Ruyters, die, om dat hy tot haar soldy een vierde van zyn inkomste schikte, *Quartani* genoemdt wierden, gelyk dat slag van Ruyters nog heden *Quartiani* werden geheten. Deze Krygs-lieden bewaarden zoodanig de *Poolsche* Grensen tegen de *Tartaren*, dat men gerust omtrent *Braclaw*, *Kiow*, *Bar*, en andere plaatsen den Graan-bouw, en Koopmanschap voortzette. Zylieden in de *Ukraine*, en om en in de *Dnieper* wonende, en in korte jaaren geweldig vermenigvuldigd, begosten allenskens hunnen arbeyd tot den handel aan te leggen, en hoe langs hoe meer Veld te beslaan. Dog in het jaar 1587, door eenige *Poolsche* Edel-lieden gesart, borsten tot opene weerspannigheyd uyt, die met gevangen werden, en't onthoofd zyn van hun Veld-Overste *Podokoua*, haast gedempt wierd. Maar in het jaar 1596, ten tyde, als *Sigismond* Coning van *Polen* wierd, raakten de *Cosacken* met meer nadruk op de been: Want henlieden, door de Vrede met de *Porte* gemaakt, verboden zynde hunne gewone roveryen op de *Swarte Zee* te doen, onthielden zy zig ook daar van, maar storteden met al hun magt op *Poolsch-Rusland*, en *Littauwen*, met een onbeschryvelyke Woede van Plundering, Moord, en Brand; onder zekeren hunnen Overste *Nalevaiko*: Waarom de *Polen* hen met een goed Leger te gemoed trokken; dan de *Cosacken* hielden onder *Bialacerkiew* kort by een, en sloegen het *Poolsch* Leger in de vlugt, dog hun Veld-heer *Tolkicuski*, een dapper, en zeer ervaren Krygsman, herstelde zig, en de *Cosacken* by kleyne hoopen slaande, bragtze eyndelyk in zoodanigen engte, datze, om den dood te ontkomen, genood-drukt wierden hun Oversten *Nalevaiko* over te leveren, wien, als zyn voorzaat, 't hoofd wierd afgehouwen.

Werden door de *Polen* geslagen.

Hier op volgde in het jaar 1637, hun derden opstand; waar af oorzaak was, dat eenige van den grooten *Poolschen* Adel van den Coning vereerdt gekregen, of anderszins gekoft hebbende veele Landeryen in de *Ukraine*, en andere plaatzen, daar de *Cosacken* hun verblyf hadden, bestonden hunne Palen uyt te setten, dese (gelyk zy hunne Slaven, en boersche ondersaten gewoon waren,) met tienden, en Heerendienst te beswaren. Over al 't welk de *Cosacken* ten hove doende klagen, wisten de *Poolsche* Edellieden den Coning tegen dezelve op te hitzen, zeggende eenmaal tyd te zyn den Oproerigen hoop te dempen; dat men ten dien eynde op *Kuklak*, zekere plaats, in den *Dniester*, een sterke vesting moest bouwen, om hen het gebruyk van die *Rivier*, en het keeren tot hunne schuyl-plaatzen te beletten. De *Cosacken* wel merkende waar dit heen wilde, stelden zig aanstonds om dit te verhinderen, en versloegen den Franschen Oversten *Marion*, aldaar met 200 man, tot bedekking der Arbeyds-lieden, gelaten; zulkx dat niet een het leven behield. Maar de *Poolsche* Veld-heer *Konjespolski* met het geheele Leger afzakkende, vonden zig de *Cosacken* byster bedremmeld, en beschuldigden hun Opperhoofd *Sawaltonowik* van verradery, en hieuwen hem in stukken, stellende in des zelfs plaatze eenen *Paulurus* of *Pauluk*; wel stout, maar zonder beleyd. In dien toestand komt hen de Veldmaarschalk *Potoski* ten halse, slaatse, en sluyt de gevlugte in de stad *Borowitza*, waar door zy wel haast in zulk een wanordre raakten, dat zy gedwongen wierden dezen *Pauluk*, en vier andere Bevelhebberen over te leveren, onder belofte, dat men hen het leven zoude laten, 't welk egter niet wierd gehouden maar hen allen tot *Warschouw* 't hoofd afgeslagen.

Andere opstand der *Cosacken*.

weder geslagen.

De *Cosacken* aldus verswakt, verstroydt, en op de vlugt gedreven, vonden zig in veel ellendiger toestand, als oyt: Want boven deze sware rampen, wierden hen ook hunne oude voorregten, en Wapen-plaats *Tetrimerow*, hen weleer door den Coning *Steven Battori* geschonken, ontnomen, en den overgeblevenen andere Overstens gegeven, kortom gebragt tot den staat der Poolsche boeren, waarlyk niet veel beter als slaven: Waar op eenige, dit juk ontvlieden willende, zig onder de bescherminge van den TZAAR, andere van den CHAM begaven, willende liever alle hunne Landeryen verlaten, als dus versmaad, en onderdrukt leven. Eenige egter, als wanhopende menschen, nog tot het een, nog ander, kunnende besluyten, begroeven zig aan de overzyde van de *Dniester* zoo sterk, dat zy twee geheele maanden alle de aanvallen der *Polacken* wederstonden, en hunne vyanden zoo ongemene schade toebragten, dat de Veldheer *Potoski* met hen een verdrag moest maken, 't welk aanstonds (gelyk alle de vorigen) schandelyk wierd verbroken, en alle der *Cosacken* Krygs-benden, en Soldye, nevens alle jongst gegevene Voorregten, en Vryheden, vernietigd.

Begeven zig onder *Moscovien* en *Tartaren*.

Verdrag met de *Polen*, die dit schandelyk breken.

Onverdragelyk was dit juk aan veelen, meest als voor heene in andere gewesten ruymte zoekende; maar 4000 der kloekste *Cosacken*, onduldig dus te leven, besloten hun heyl elders, in Krygs-dienst op te sporen, en met Wyf en Kinderen t'zaam gekomen, wierden voornemens zig den *Persiaan*, toen met den *Turk* in Oorlog, op te dragen. Dus trokkense, na gewoonte in hun Wagen-burg, meer dan 120 mylen dwars door de Landen der *Crimsche* en *Nagaysche Tarters*, waar mede zy dikwyls hadden te stryden; en eyndelyk aan den DON gevorderdt, wierden zy van 3000 *Donsche Cosacken* ontmoet, welkom geheten, maar van haar verderen optogt t'eenemaal afgeleyt; „ hoe (zegt „ men hen) Broeders, wildt gylieden van 't wa-

4000 *Cosacken* vertrokken.

„ ter in 't vuur lopen! u aan de woede der *Turken*, onse dood-vyanden, overgeven, indien „ gy immermeer door ongeluk onder hun handen komt! zoo verre en gevaarlyken weg, „ door *Dagesthan* te reyzen, zonder te weten of „ gy aangenomen zult werden, en dan nog, „ wanneer het den ligten en wispelturigen *Persiaan* goed-dunkt, om met de *Ottomannen* tot „ een Vrede te komen, u tot slagt-offers overgeven! neen, neen Broeders, blyf by ons; „ Wy hebben voorraad genoeg voor uw Gezin; „ en tog, waar toe zoo ver en onzeker gezogt, „ 't geen gy alhier ontweyfelyk kund vinden, „ indien wy malkander getrouw zyn! Daar, „ daar legt ASOF, 't welk gewonnen zynde, „ behalve den buyt daar te vinden, wy een „ deur zullen openen, om 't onzen believen „ 't MÆOTISCH MEYR, de *Crim*, en „ *Swarte Zee* aan te vallen, en in eene togt „ meer te veroveren, als gy, door alle uwe bloedige diensten, van den *Muhamedaanschen* „ *Schah* zult kunnen erlangen.

Vereenigen met de *Donsche*

De *Zaporowsche Cosacken*, dit voorstel met malkander hebbende overlegt, gaven hun toestemming, en 't leed niet lang of de vereenigde *Cosacken* lieten zig voor ASOF zien, waar in tusschen 3000 en 4000 Turksche soldaten leggende, bespotteden zy dit ondernemen; dog hunne Vyanden dreven hunne ondergravingen, by nagt zoo wel als dags, met zulk een yver voort, en drongen door der *Janitsaren* musketschooten zoo onvertzaagd heene, dat zy wel haast de Stad verlieten, en binnen 't Casteel weken; ja de schrik voor dese dappere mannen had hun zoodanig benepen, dat zy zig eerlang opgaven, onaangezien de *Cosacken* niet meer als vier Falconetten by hun hadden, en daar mede onmogelyk Bresse konden schieten. De Stad wierd geplonderdt, maar aanstonds alle bereydschap gemaakt, om die wel te beschermen, wetende van hoe groote aangelegendheyd het was Meester te zyn van dese mond des DONS.

en vermeesteren *Asof.*

Toestel van *Amurath*, om het te herwinnen,

De maare des verlies van ASOF ter oore van *Sultan Amurath* gekomen, bemerkte hy ligt, dat de vereenigde *Cosacken*, als 't hen luste, hem in zyn *Serrail* onverwagt konden ten halse vallen, en beval daarom den *Divan*, of *Raad der Visiers*, met ernst te denken op middelen, om deze zoo voorname Slot-stadt van den DON, hoe eer hoe liever, te herwinnen; gelyk men aanstonds daar toe de bereydzelen maakte, maar die eerlang verflauwden, door het noodige ten Oorlog met den *Persiaan*, die men met alle magt tragte voort te zetten. Ook agte men het van gering belang de *Cosacken* uyt ASOF te verdryven, als niet bedenkelyk stellende dat zy uyt *Polen*, of *Moscovien* hulp hadden te wagten, beyde met de *Porte* in Vrede, en die niet ligtelyk, om der *Cosacken* wille, stonden te breken; 't Welk egter niet geheel staatkundig was vast te stellen: Want, indien niet eenige andere redenen de voornoemde Mogendheden hadden afgehouden de *Cosacken* by te springen, wat was meer bedenkelyk, als dat zy dese voormuur tegen den inbreuk der *Tartaren* en *Turken*, door hunne bystand, zouden gesterkt hebben?

werd gestaakt.

Maar dit was zoo 't wilde, de *Cosacken* bleven vreedige bezitters van ASOF, tot onder de regeering van *Sultan Ibrahim*, die in het jaar 1641 in volle Vreede zittende, het beleg met allen ernst aandreef, opdragende aan *Piali Agà*, Stedehouder van 't Arsenaal, een man van groot beleydt, en beproefde dapperheydt, en onlangs tot *Captan Bassà* gevorderd, het Admiraalschap der Vloot, die bestond uyt 45 Galeyen, en een groot getal Galeotten, Fusten, Zayken, en andere vaartuygen. Het Heyr te Lande wierd den *Hussein Delli*, *Bassà van Silistriën* aanbevolen, en bestond uyt 50000 *Crimsche Tartaren*, 10000 *Circassen*, 20000 *Janitzaren*, en 20000 *Spahys*, behalven een groot getal *Moldavers*, en *Walachers*. In de Stad bevonden zig niet meer, als 1400 weerbare mannen, en 800 vrouwen, wel waardig om onder de besettelingen te werden aangemerkt, als de welke in den Lof der bescherming van ASOF geen kleyn aandeel verdienden.

Door *Ibrahim* hervat.

Piali Agà tot Admiraal.

Delli Bassa van *Silistrie*, Opper-Veldheer.

Piali Bassà, met de Vloot vooruyt getrokken, had het ongeluk van wel 8 mylen te moeten van 't Land blyven, om de droogtens, niet dan door zeer ervarene Piloten mis te zeylen: Waar door het hem onmogelyk was het geschut der Galeyen met vrugt te lossen, en hy te rade wierd de Scheeps-soldaten te doen Landen. Hier op wierd de eerste der drie Muuren, die de Stad omringden, met schrikkelyk geweld, en van veel kanten tevens, aangetast, maar met een ongeloofelyke Dapperheyd verweerd, missende de *Turken* in dit Stormen, ('t welk seven dagen aftereen hervat wierd) tusschen 5000 en 6000 mannen; ja men deed 2000 *Janitzaren*, die door hun Dapperheyd op een Bolwerk stand hielden, en bezig waren zig te begraven, en opgedekken, in de lugt vliegen; terwyl zig de Vrouwen niet ontzagen, niet alleen hunne mannen Spys, Drank, en Buspoeder aan te brengen, maar zy zelf wierpen zoodanig met Pikrepen, en andere Brand-stoffen op de Besprin-gers, dat zy daar voor immer zoo veel, als voor de Kogels, vreesden; en eyndelyk door beloften, dreygen, nog slagen ten aanval waren te brengen; en te minder, om dat de Leeftogt reeds tot gebrek geminderd was.

Dappere aanval en wederstand.

2000 *Janitzaren* opgevlogen.

Kryg-moedigheyd der Vrouwen.

Nog grooter swarigheyd begost zig op te doen omtrent de *Tartarische*, en *Turksche* Ruytery, die, verzoekende in 't *Moscovische* Gebied te mogen Vourageren, wierden afgeslagen, om den *Tzaar* geene redenen, nog handvat te geven, waar door dezelve, in wederwraak, die van ASOF mogt hulp toezenden. De *Bassa van Silistrien* uyt dit alles voor eenigen Oproer bekommerdt, besloot het Krygsvolk werk te schaffen, en voerde zelf de Ruyters van hun paarden, als Voetvolk, ten aanval; dog de *Cosacken* hadden de Muuren zoodanig ondermynd, dat de *Turken* nergens veylig konden zyn, om zig te verschanszen, waar toe Vrouwen en Kinderen, nagt en dag, met onvermoeiden vlyt, en onvertzaagdheyd hun

Heftig stormen der *Turken*.

ſweet beſteden. In deſe veelvuldige aanvallen verſchoten de *Turken* meeſt al hun Buspoeder: Invoegen zy gedwongen wierden geheele tien weken van Stormen op te houden: Waar door de Belegerden gelegendheyd bequamen Adem te ſcheppen, en zig van hun gedurige verweringen, en waken te herſtellen.

Men tragt de Belegerde tot den overgaaf te kopen.

De *Turkſche* Veldheer, ziende door zoo veel gebrek onmogelyk de Belegering met geweld voort te zetten, onderſtond te vernemen, wat hy door beloften, en geld zoude kunnen te wege brengen, en zond ten dien eynde na binnen *Mehemet Agà*, wegens *Piali Baſſà*, en *Curt Agà*, en *Tzechom Agà* in den naam van den *Cham*, om door zoo aanzienlyke mannen, en het aanbieden van 12000 ducaten aanſtonds, en 30000 na 't ontledigen der ſtad, de *Coſacken* ten overgaaf te buygen; maar deze hielden alle deze *Agàs* met goed onthaal, en beleefdheyd in een Zaal op, en zonden die, zonder eenig antwoord altoos, te rugge, met te zeggen, " groet uw Heeren en Meeſters, „ en zegt dat wy Spys, Geweer, en Herts genoeg hebben om eerlyke Lieden te blyven.

werd afgeſlagen.

Kort na 't vertrek der *Agàs* deden de *Coſacken* een uytval op de *Turken*, en veynzende ſchigtig te wyken, wierden zy door een geweldigen hoop vyanden vervolgd, als wanneer zy, op een gegeven zeyn, drie mynen teffens deden aanſteken, waar door meer dan 1500 *Turken* en *Tartaren* ſneuvelden; invoegen zy de *Coſacken*, die hen dikwyls by nagt quamen bezoeken noyt durfden aftervolgen, in hoe kleynen getal zy opquamen. Waar nog byquam, dat zy geen de minſte kondſchap der waaragtige geſteltenis van die van binnen konden magtig werden: Want niet een eenig *Coſak* quam tot hen overlopen, en kreeg men eene gevangen men konde hem, door beloften, pyniging nog rekken yts ten halze uytwringen; zulkx de *Turken* waanden dat'er wel zoo veel duyſenden in de Stad waren, als'er zig geen honderden bevonden. Ook was 't een geluk voor de belegerden, dat de *Tartaren*, aan de Riviere na de bovenzyde van ASOF gelegerdt, zeer ſlordig, en wanordentlyk de Wagt hielden, en niet beletteden, dat by den donker eenige friſſche manſchap binnen quam.

1500 *Turken* en *Tartaren* door 3 Mynen geſneuveld.

Dan 't leed niet lang, of 't gebrek der *Turken* wierd vervuldt, bekomende door *Kalaxus Agà*, *Mehemeth*, en andere met ſes ſnelle Barken, yder met 20 paar riemen, een groote menigte Buſpoeder, en andere Krygs-behoeften, en ter zelver tyd quam ook *Aſſan Baſſà* met overvloedige Leef-togt van *Oxzakow*: Waar door de *Turken* aangemoedigd, een zeer ſwaren ſtorm aanbragten, op zeker Baſtion *Zobracole* genaamd, met 14 ſtukken Canon beplant; na zy alvoorens een brede Breſſe hadden geſchoten. Scherp wierd hier gevogten, voornamentlyk van de *Janitzaren*, waar door eyndelyk dit Bolwerk wierd vermeeſterdt; maar 300 *Coſacken* des nagts langs den voornoemden weg in de Stad gekomen, liet men den *Turken* aldaar niet neſtelen, hen met zoodanigen dapperheyd aanvallende, dat zy gedwongen wierden dat Baſtion te verlaten; werdende de *Coſacken* ook weder meeſter van 't verloorene Canon, 't welk egter niet zonder merkelyk verlies der Stedelingen toeging; dan de *Turken* miſten in dit winnen, en verlieſen 7000 mannen, de *Moldavers* 300, en de *Walachers* 200, wel meeſt door de Mynen, en ingeworpene brandende ſtoffen; omgekomen.

Toevoer aan het *Turkſche* Heyr.

Hevige ſtorm op een baſtion, 't welk door hen gewonnen, met verlies van 7500 mannen weder werd verloren.

Terwyl de *Turken* vaſt alomme 't ſpits moeſten af-byten, en zig waarlyk als brave Soldaten droegen, wierd hun getal tot ver beneden de helft verminderdt: Want of wel een groote menigte *Tartaren* in 't Leger was, deze, uyt loutere Ruytery beſtaande, waren in een belegering, daar men geen paſſen te beſetten, of vyandelyk Paarden-volk had tegen te gaan, van meerder ondienſt, als nuttigheyd; doende de Leeftogt geweldig ſmaldelen, en niet te bewegen meede als Voetvolk ſtorm te lopen.

Schaarsheyd van Leeftogt in het *Turkſche* Heyr.

De Belegering aldus langwylig, en traaglyk voortgaande, begoſt het miſvertrouwen, flauwmoedigheyd, en honger, zoodanig toe te nemen, dat'er niets van nadruk konde werden ondernomen. Een Os te voore om een Piſtolet te kopen, konde men nu, en nog niet genoeg, voor 20 bekomen. Een Schaap koſte 3 piſtoletten; zoo veel Garſt, als een Paard pas voor een dag kon voeden, een Rykxdaalder. Het Zayſoen liep ten eynde, de Regen, Winden, en koude verwekten veelerhande Ziektens; alle het welke zoodanigen morren, en miſtrooſtigheyd veroorzaakte, dat de *Baſſà van Siliſtriën* genoodzaakt wierd den ellendigen toeſtand van het Leger aan de *Porte* bekendt maken, en byſtand van Volk, Geld, en Lyfs- en Oorlogs-behoeften te verzoeken, met ondertekening van alle de *Baſſaas*; maar het antwoord van den *Grooten Heer* was juyſt, als dat dwingend, en hovaardig briefje, 't welk aan den *Marquis Spinola*, voor *Bredà* leggende, wierd toegezonden, toen hy om toevoer aanhield by Koning *Philips de Derde*, bevat in de enkele drie volgende woorden, *Marquis neem Bredà*; maar hier was voor den *Baſſà* bygevoegd, *Win* ASOF, *of verlies uw Hoofd*. Op welke bedreyging dan beſlooten wierd een algemenen Storm te doen; dan deze even ongelukkig als de voorigen aflopende, beſlootmen de Belegering geheel op te breken, zendende het afgematte Volk, den 2 October 1641, in de naaſtgelegene plaatzen in Winter-legering.

Ziekte en miſnoegen. Verlegendheyd van *Huſſeyn Baſſà* die hulp verzoekt.

Bars antwoord van den *Divan*.

De Belegering opgebroken

Het verlaten van ASOF ſcheen ter eerſter maare aan het *Turkſch*, *Moſcoviſch*, en *Poolſch* Hof, veel eer een verdigtzel, als waarheyd; zynde de Stad te dier tyd op zeer verre na niet zoo ſterk, als toen zy in het jaar 1696 door zyne *Tzaarſche Majeſteyt* wierd bemagtigd, en met 4000 mannen bezet was; egter vermogt de wanhopende dapperheyd der *Coſacken*, zonder verwagting van eenig Ontzet, zoo heftigen Belegering door te ſtaan, en te triomferen. Van de *Janitzaren* wierden in deſe Belegering vermiſt 8000, *Spahys* 3000, en omtrent gelyk getal *Jemans* en *Giegeby*: Zulkx

Swaar verlies der *Turken*.

met de *Moldavers* en *Walachers*, waar van veele waren doorgelopen, het Heyr te Lande 20000 mannen minder was. Van de *Tartaren* vond men 7000 geſneuveld, en vermiſte *Piali Baſſà* van de Vloot, toen zy aftrok, 3000 der uytgelezenſte *Janitzaren*.

De Baſſà van Siliſtriën onthoud zig van Conſtantinopolen.

De *Baſſà van Siliſtriën*, het Leger geſlaakt hebbende, dorſt niet wagen zig aanſtonds na *Conſtantinopolen* te begeven, vrezende het ongeluk van dit beleg met zyn hoofd te betalen; maar hy wende het na *Koſlauw*, om van daar na *Beſtye* te trekken. Alhier wierd hy drie geheele dagen van den *Cham* treffelyk onthaald. Van waar hy met een geleyde van 1500 uytgelezene, en oude Soldaten, uyt vreze van de *Coſacken*, na *Kilbor* verreyſde, en 12 dagen door een geweldige ſtorm opgehouden wierd; ontfangende aldaar de Tyding van de dood des *Chams*; niet zonder vermoeden, dat die door zyn eygen toedoen was vergiftigd, om het ſlegt gevolg des belegs van ASOF op des dooden hals te ſchuyven.

Nieuwe toeleg van Sultan Ibrahim op Aſof.

De rampſpoedige uytſlag van het gemelde Beleg verhinderde egter niet zyne hervatting in het volgende jaar 1642. En *Ibrahim* dit met meerder magt, en zeker willende ondernemen, beſloot alle openſtaande geſchillen zoo met het *Keyſerlyke*, als andere Hoven af te doen. Waar toe wel ter ſlag quamen de begroetingen, en feſteynen, die dagelykx voorvielen, over de geboorte des *Sultans* eerſte Erf-prince, werdende tot die tyd *Ibrahim* niet alleen alomme onvrugtbaar, maar ook by het Vrouwen-Timmer onmagtig geoordeeldt: Hier op wierden ook de gevreeſde onheylen, uyt de jagers na de *Ottomanniſche* Kroon, reeds opkomende, uyt de weg geruymdt, invoege den *Sultan* de Belegering van ASOF met een geruſt hert kon voort zetten. Men deed den *Baron Queſtemberg*, des *Roomſchen Keyſers* Afgezant, die tot dees tyd toe niets tot zyn vergenoeging had kunne opdoen, alles na zyn wenſch toeſtaan.

Maakt Vrede met den Roomſchen Keyſer.

Handeling des Divans met de Geſanten van Moſcovien.

De *Turken* aldus met de *Keyſerſchen* zynde vergeleken, beſloot den *Divan* de *Moſcoviſche* Afgezanten, *Elia Danilowitz Miſloſlafsky*, en *Liondo Laſaro*, met verſcheydene eyſchen van voldoening aangeland, voor te komen, en den moeilyken te maken: Want zoo de zelve hunne plegtigheden, der gelukwenſching over de Geboorte van den *Ottomanniſchen* Erf-prins hadden afgelegdt, hegte de *Primo Viſier* aan zyne dankzegging voort een groote lyſt van klagten aan, en onder die voornamentlyk wegens ASOF, als waren de *Moſcoviters* de eenige oorzaak, dat die Stad in der *Coſacken* handen geraakt, en niet weder door de *Turken* veroverdt was. Dat zyne TZAARSCHE MAJESTEYTS onderzaten deſe met Volk, Levens-middelen, en Krygs-tuyg hadden bygeſprongen. Dat zonder deze ASOF al lang weder was veroverd. Dat door dezelve *Coſacken* des Sultans Chiaus *Mehemeth Chelebi*, nevens ſes perſonen van zyn geſelſchap, waren vermoord, en hunne Paarden, en alle bagagie geroofd, gelyk van des zelfs Broeder *Muſtapha Chelebi*, met de vlugt ontkomen, was geſchied. Over al het welk dan vergenoeging wierd ge-eyſcht.

Ruſtig antwoord der Gezanten.

Hier op gaven de *Moſcoviſche* Afgezanten ten antwoord, " dat zy met de grootſte verwondering, en uyterſte bevreemding moeſten hooren, dat men van zyne TZAARSCHE MAJESTEYT vorderde voldaan te hebben, 't geen buyten des zelfs gebied, niet van zyne Onderzaten, nog met deszelfs kenniſſe, of gemeenſchap, veel min ordre, of toeſlag, was voorgevallen omtrent ASOF. Dat den *Sultan*, of immer *Primo Viſier*, en *Divan* niet konde onbekend zyn, dat zyne TZAARSCHE MAJESTEYT het beſtaan der *Coſacken*, niet alleen niet hadde onderſteund, maar ook zelf getragt te verhinderen, en ten dien eynde na ASOF afgevaardigdt des zelfs gezanten *Bogdan Licovitz* en *Stanaſi Borolo*. Deze zonder vrugt wedergekeerd, was ten voornoemden eynde derwaards geſchikt *Michael Saſcon*; die met alle de zynen onderweeg was vermoord gevonden. Maar dat boven alles onredelyk van zyne TZAARSCHE MAJESTEYT wierd gevorderd voldoening over *Mehemeth Chelebi*. Aangezien hun Heer en Meeſter hier omtrent hadde gedaan alles, 't geen men van een goed Bondgenoot, en Nabuur niet alleen, maar van een Bloed-broeder konde wagten; hebbende door menigvuldige Poſt-lopers, na veel moeite ontdekt, dat de voornoemde moord, en plundering niet in zyn gebied, maar dat van *Polen* was uytgevoerd, niet door *Ruſſen*, of onderhoorige *Coſacken*, maar de *Zaporowſche*; aan de overzyde van den *Dnieper*. Dat het ſcheen men voor had door duſdanige eyſchen voor te komen de regtvaardige klagten, en vorderingen van Regt, welke zy Gezanten in ſchriftelyk bevel hadden den *Primo Viſier*, en door den zelven den *Sultan Ibraham* ſelf voor te dragen. Dat den *Grooten Heer* zoude gelieven te doen verbeteren de kleynagting zyne TZAARSCHE MAJESTEYT aangedaan, door het veranderen der hoogwaardige *Keyſerlyke Eer-titulen*, den zelven toegevoegd van alle Mogentheden, waar mede hy in Bondgenoodſchap, goede Nabuurſchap, of Vriendſchap, leefde; gelyk de *Sultans*, zyne *Hoogheyds* Doorlugtige Voorvaderen, noyt hadden nagelaten, ſchoon in Oorlogs-tyd. Voorts dat niet alleen verzogt, nemaar ook ge-eyſcht wierd, dat den *Sultan* den *Crimiſchen Cham*, volgens de uytdrukkelyke articulen der onderlinge verbonden, mogte doen rekenſchap geven van zoo veele, en verderffelyke invallen, als door zyn onderhoorige *Tartaren* op den Bodem, en tegen de Vaſallen zyner TZAARSCHE MAJESTEYT waren gepleegd; en dat wel onder 't beleyd van bekende Hoofden, en *Myrſen*, waar van men, onaangezien zoo menigvuldige klagten, geen de minſte vergenoeging had ontfangen; 't geen dan geheel wat anders was, als dat men zyne MAJE-

„ STEYT

„ STEYT wilde gehouden hebben te moeten instaan voor 't geen eenige Struykrovers, „ Vreemdelingen en Onbekenden in 't gebied „ van den *Grooten Heer*, of *Cham* mogten hebben bedreven. Eyndelyk dat hun Heer en „ Meester, gelyk uyt hunne medegebragte brieven betuygd wierd, voornemens was onverbrekelyk vast te blyven onderhouden zodanige Verbonden, en Vriendschap, als tusschen hen beyde waren gesflooten, wanneer van „ de zyde des *Sultans* het selve geschiede: „ Want dat by ontstentenis van dien, en ten „ ware zyne MAJESTEYT zig aan zyn „ Woord, en Hand had verschuldigd gehouden, dezelve hadde, en nog konde de *Cosacken* in ASOF zoo kragtig byspringen, dat „ het de *Ottomannische Porte*, met alle haar „ Zee-en Land-magt, onmogelyk zoude zyn „ die Stad te vermeesteren, daar dezelve haar „ nu niet de minste hulp, of toevoer, gaf.

Den *Divan* buygd, en staat de *Moscovische* Afgezanten alles toe.

Den *Divan* dit rustig antwoord in overleg genomen hebbende, wierd niet raadzaam geoordeeldt verder aan te dringen: In tegendeel verzogt men de Gezanten de zaken daar heen te helpen schikken, dat de vriendschap tusschen de beyde Vorsten mogte duuren, en aanwassen; daar by voegende, dat den *Sultan* in zyne brieven aan de TZAARSCHE MAJESTEYT den zelven de ge-eyschte *Keyserlyke Eer-titulen*, in de behoorlyke Forme, zoude doen geven.

Hier op maakte men aanstonds bereydschap, om de belegering van ASOF met meerder magt, en grooter ernst, te hervatten. 't Welk den *Cosacken* ter oore gekomen, deden zy hun uyterste poging om zig aan de eene zyde tot wakkere tegenweer te bereyden, en aan de andere, om, was het mogelyk, den TZAAR tot hunne bystand te bewegen; ook in zoo verre, dat zy zig en de stad in zyne MAJESTEYTS handen wilden stellen, met aanwysing van het uytnemend groot voordeel, 't welk het *Moscovisch* gebied daar uyt stond te genieten.

De *Cosacken* zoeken vergeefsch bystand.

Schalke handeling des Princen van *Moldavien*, om den *Tzaar* van de *Cosacken* af te houden.

Daar tegen deed zig de Prins van *Moldavien*, *Matheus Lupulus* voor, aan de eene zyde vreesende voor zyne Landen, indien den Oorlog opquam, en aan de andere willende door een Ruyter-dienst aan de *Porte* zyn Vorstendom, en hoofd bewaren, want beyde deze belangen dwongen hem zulkx te doen; als die zederd eenigen tyd geweldig verdagt was, heymelyk de Kroon *Polen* toegedaan te zyn. Hy dan bragt voort het gevaar 't welk 't *Russich* Leger van hongers-nood had te lyden, by 't minste ongeval; alzoo uyt het vyandlyk *Circassien*, en *Mengreliën* niets zoude zyn te bekomen; dat men wist hoe trouwelose, wispelturige, en weerspannige Land-aard de *Cosacken* waren; dat de *Pool* voorzeker, uyt vrese, en jalousye, zoude opkomen; behalve de groote magt der *Turken*; eyndelyk voegde de schalke *Moldaver* daar nog een versmitste verziering by, zeggende, " dat de *Groote Heer* „ by zynen *Propheet* gesworen had, indien de „ *Russen* de *Cosacken* quamen te ondersteunen, „ alle die van de *Griekscbe* Godsdienst zig in „ zyn geheel gebied bevonden, uyt te roeijen. Waar nog by komende zeer aanzienlyke giften aan zommige *Knesen* en *Bojaren*, wierd by het *Moscovisch* Hof besloten, het werk onbeweeglyk aan te zien.

Hussein Bassà afgezet

Middelerwyl was der *Turken* uytrusting vaardig geworden, en wierd de *Bassà Piali*, geagt in de togt van 't voorledene jaar 1641 zig niet wel te hebben gedragen, afgezet, en in zyn plaatse tot Admiraal gesteld de *Primo Visier*, met behouding van zyne eerste waardigheyd, een zaak, zoo lang het *Turksche* Ryk gestaan had, noyt gebeurd: Want anderszins gevalt het dikwyls, dat imand, op des *Sultans* gebod, van een Hooger tot een Laager Ampt werd aangesteld, zonder dat het hem tot oneer strekt: Gelyk in deze selfde tyd geschiede, werdende by het afzetten van *Hussein Bassà van Silistriën*, in zyn plaatze verkoren *Mustafa Bassà van Ægypten*, een der hoogste *Bassaschappen* van 't geheele *Turksche* gebied. Dit quam den *Hussein* niet over wegens zyn quaad beleyd, maar om 't gerugt der vergiftiging van den *Cham*, met wiens kinderen, en broeders den *Sultan* althans niet gelegen quam in geschil te komen: Waarom hy dan der voornoemde *Bassà* dede afzetten, en bannen; en 't verscheelde weynig, of 't had hem zyn hoofd gekost, zoo niet de *Sultane Moeder* hem gedekt had.

Mustapha Bassà in zyn plaats met volstrekte magt over alles.

De nieuwe Veld-heer *Bassà Mustafa* trok dan op, gebiedende niet alleen de *Janitzaren*, *Spahys*, en *Tartaren*, maar ook de *Moldavers* en *Sevenbergers*, die in groot aantal op des *Grooten Heers* soldye dienden. De *Turken* volvast met snelle dag-reysen naderende, en de *Cosacken* in ASOF, niemand tot hunne bystand hebbende kunnen bewegen, ontzakte den moed, waarom zy besflooten tydig, en eer 't hen met hunner Vrouwen, en Kinderen dood verhinderdt wierd, de Stadt uyt te plunderen, de Muuren, en Toorens te doen springen, en 't overschot de vlam over te geven. Alle het welke zy met een ongelofelyke snelheyd hebbende uytgevoerd, trokkense met een zeer groote roof weg, komende *Mustafa Bassà* maar weynig te laat om de Stad te behouden, en de gevlugten te afterhalen. Aan de andere zyde wast een groot geluk voor de *Turken*, dat de *Cosacken* zoo schielyk waren vertrokken, alzoo de Vloot, die de meeste Leef-togt, en Storm-gereedschap in had, in de mond van de *Straat van Caffa* door zoo swaren storm wierd overvallen, dat die, ten waar zy 't geluk hadde gehad van schielyk weder in de Haven van *Constantinopolen* te komen, t'eenemaal had vernieldt geworden, en 't Heyr te Lande wel haast van alles gebrek zoude hebben doen lyden. De Vloot, sterk 38 kloeke Galeyen, behalven een groote menigte minder Vaartuygen quam dan eyndelyk voor ASOF. Alwaar *Bassà Mustafa* besloot, zoo veel doenlyk, de Stad, ten minsten voor een aanval der *Cosacken*, of *Moscoviters*, indien zy mogten opkomen, verweerbaar te maken; maar nog hout, nog steen,

De *Cosacken* plunderen, en vernielen *Asof*.

Vier Galeyen gesloopt, om *Asof* te sterken.

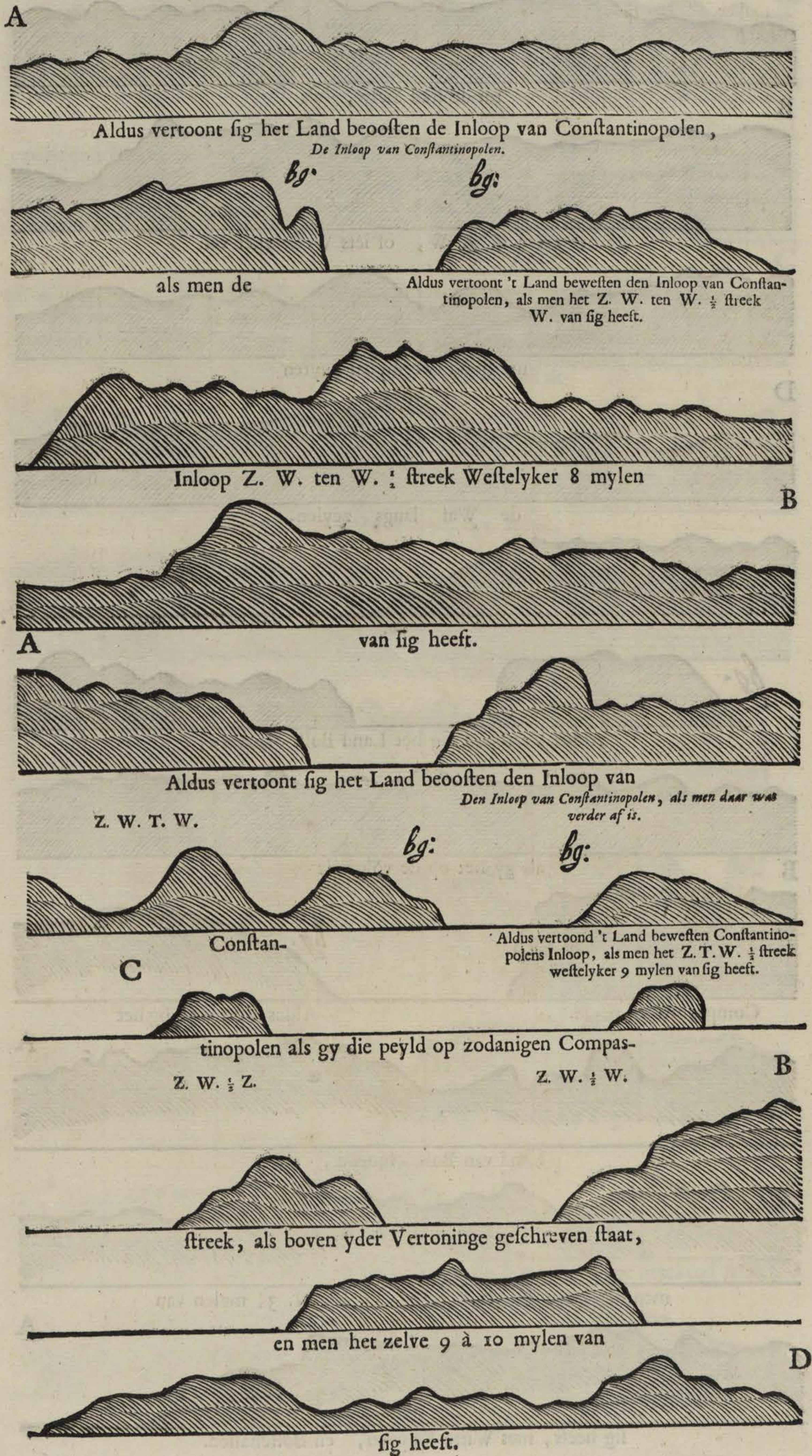
by der hand zynde, sloopte men vier van de slegts gestelde Galeyen, om daar van Borstweringen, Palissaden, en Storm - Palen te maken, en Hout te hebben tot Steen-Bakken, en Kalk-branden. Zoo duur quam den *Turk* het herwinnen van ASOF te staan.

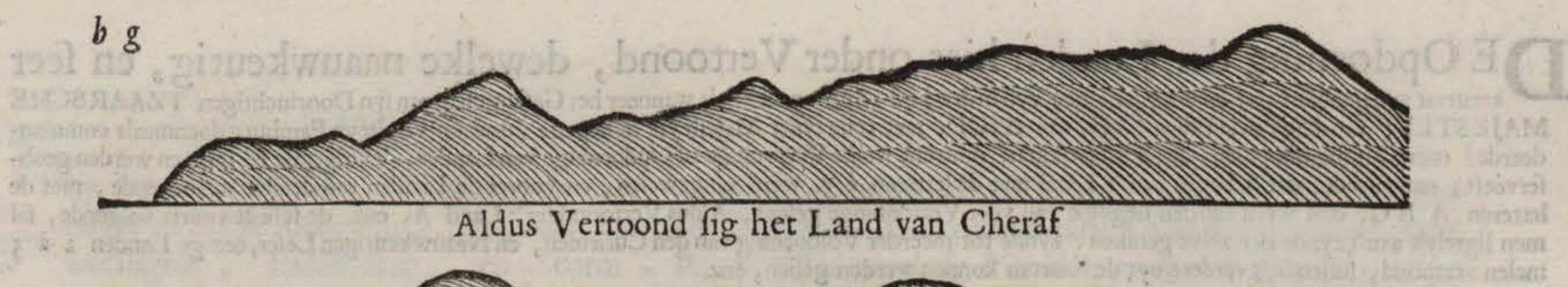
Verbaasd stond *Mustaphà*, niet een eenig Inwoonder in de Stad vindende; zynde alle met de *Cosacken* uytgetrokken, en in de naastgelegene plaatsen nedergeslagen: Want niet alleen de Muuren en Toorens, maar ook de meeste Huysen, waren tot puyn-hopen gemaakt, en onbewoonbaar; dog de *Bassa* lokte veele met belofte van de bescherminge des *Grooten Heers*, vriendelyke noodiging, en op loon voor arbeyd, weder derwaarts. Dus was men met alle man bezig het puyn op te ruymen, om, ten beste men konde, woonplaatsen te zoeken. Waar mede dat jaar ten eynde liep. Wonderlyk aangenaam was deze Verovering aan *Ibrahim*, als had hy een ander *Bagdad*, of *Rhodus* bemagtigd: En zeker 't verlies van ASOF had hem eerst te regt het voordeel, aangelegendheyd, en hooge waardy van haar bezitting doen gewaar werden: Waarom hy dan ook niet marde met de volgende Lente het verwoeste, en vervallene niet alleen te doen herstellen, maar ook met verscheydene werken, na de nieuwe Vesting-bouw, de Stad te sterken; 't welk nog aanzienlyker, en verweerbaarder wierd opgevolgd door *Muhamed de Vierde*; wanneer in 't jaar 1672 TZAAR ALEXIUS des tegenwoordige MAJESTEYTS Vader, hem ASOF, als zyn wettige Erf-stad, deed afeyschen, door zyn gezant *Davidowitz*, een zeer rustig, en vryborstig man, zynde meermalen aan de *Porte* gezonden. Deze zeer wel ervaren in de Konstenaryen der *Turken* met door ophouden, en dralen der verhooringen voordeel te zoeken, tragte dat langdradig kluwen af te snyden. A'dus weygerde hy den *Primo Vizier* zyn Geloofs-brieven, en boodschap op te doen, en streefde alsoo eensloegs in den *Divan*, alwaar hy verschenen, zig wende na het venster, waar door den *Sultan* hooren en zien kan, wat in den Raad voorvalt, en bood den selve zyn brief, in des *Visiers* hand, aan. Maar *Muhamed* de eysschen zyner TZAARSCHE MAJESTEYT wel trotsch, en met buytensporige woorden, schriftelyk afslaande, geraakte kort daar op beyde die Mogentheden in Oorlog, die egter eerlang quam te stremmen, blyvende aldus ASOF onder de *Turken*; tot dat die Stad, in het jaar 1696, door de self aanvoerende dapperheyd, en beleyd van den Grootmagtigsten Vorst, PETER ALEXEOWITZ, hen is ontweldigd.

EYNDE.

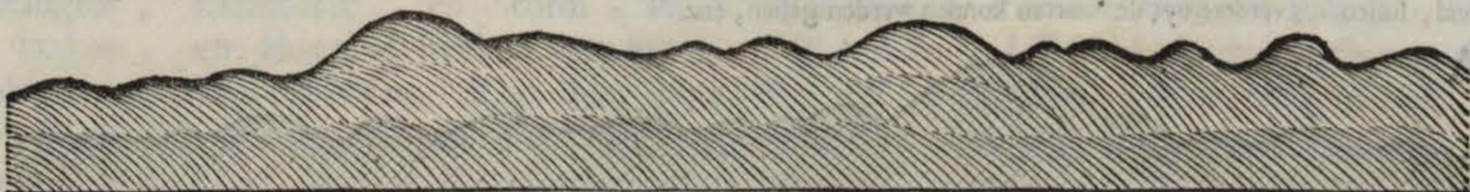

DE Opdoening der Landen hier onder Vertoond, dewelke naauwkeurig, en seer accuraat zyn geobserveert en waargenomen, zyn in den Jare 1699 ontdekt, als wanneer het Gesantschap van syn Doorluchtigen TZAARSCHE MAJESTEYT van Muscovien syne Reyse van ASOF, met eene syner Majesteyts Schepen, (daar op Capiteyn Pamburg doenmaals commandeerde) naar Constantinopolen, heeft voltrokken: omtrent welke Vertoninge of Opdoeninge van Landen, 't volgende sal moeten werden geobserveert; namentlyk, dat 't begin van 't Land met de letteren *b g.* werd aangewesen, en voorts de Landen aan deselve gehoorende, met de letteren A B C, ook werd aan den beginne van yder Vertooninge gesegt, Aldus Vertoond sig 't Land A, enz. de schrift voorts volgende, sal men ligtelyk aan 't eynde der zelve geraken, zynde tot meerder Voldoening van den Curieusen, en Naauwkeurigen Leser, eenige Landen 2 à 3 malen vertoond, sullende 't verdere uyt de Kaarten konnen werden gesien, enz.

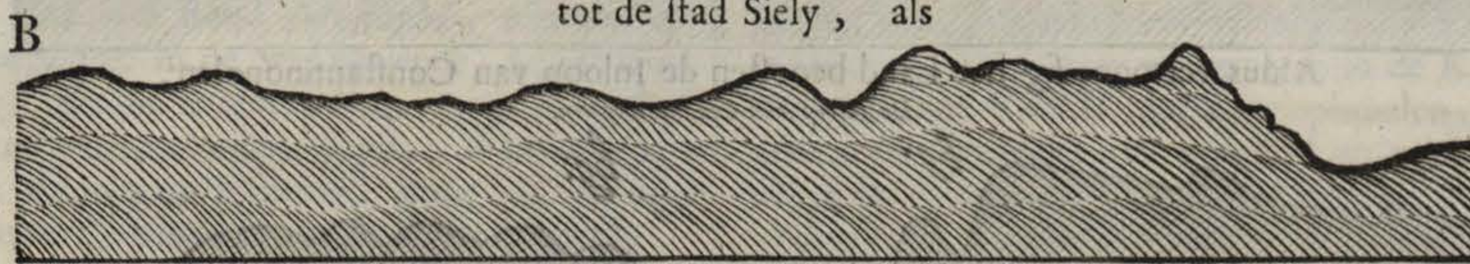

Aldus Vertoond ſig het Land van Cheraf

tot de ſtad Siely , als

B

gy het zelve Z. Z. W , of iets Weſtelyker van

C

uw houd twe mylen buyten

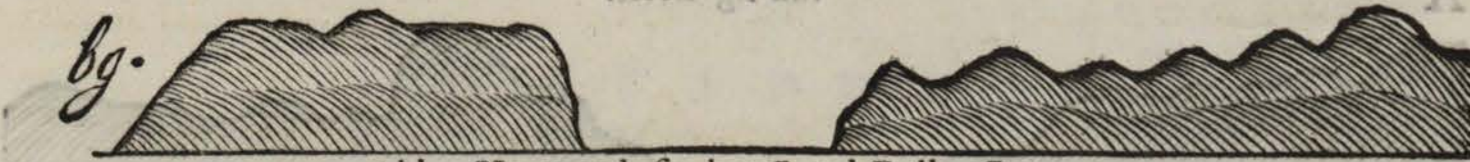
D

de Wal langs zeylen-

de.

Aldus Vertoond ſig het Land Bolk - Looswa,

B

als gy het op de volgende

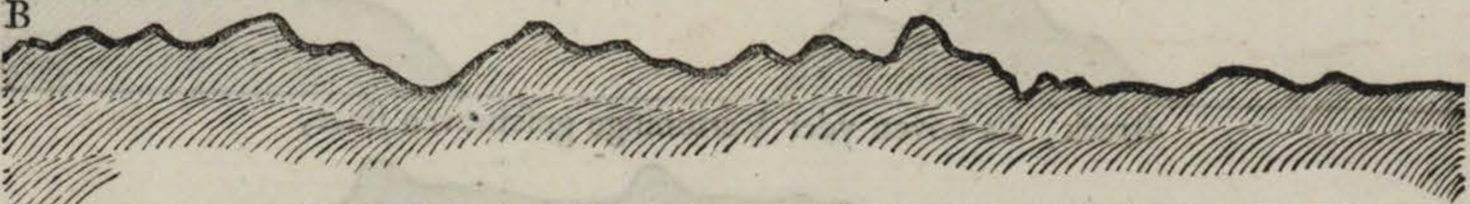
Compas - ſtreek peyld. Aldus Vertoond ſig het

A

Land van Bolk - looswa , als

B

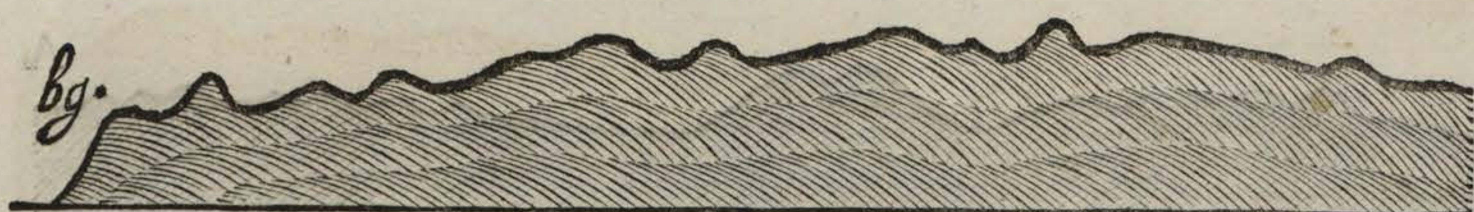

men het zelve N. O., en N. O. T. N. 3½ mylen van

A

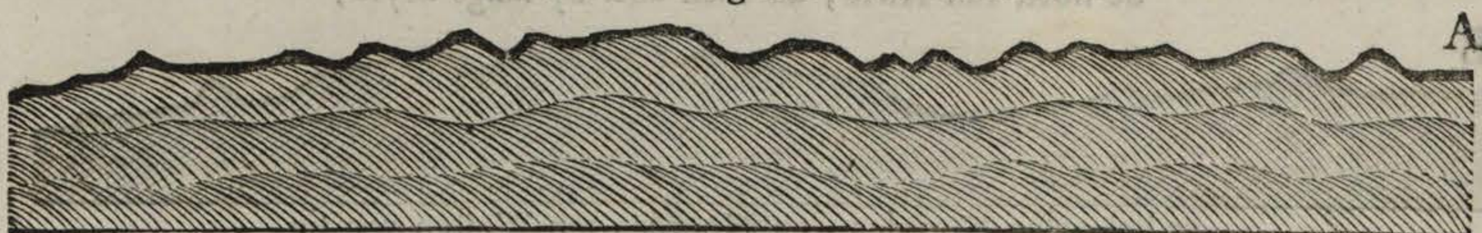

ſig heeſt, met Witte Klippen, en Boſſchaſien.

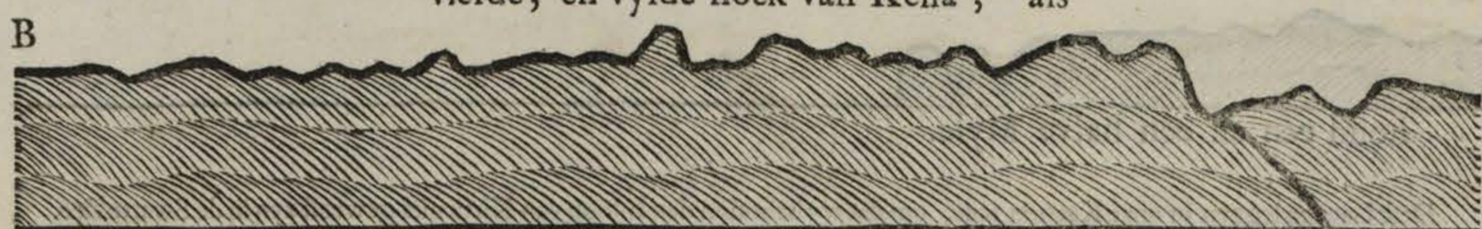
Aldus Vertoond ſig het Land tuſſchen de

A

vierde, en vyfde hoek van Keſſa, als

B

men het N. W. 2 mylen van ſig heeft.

C

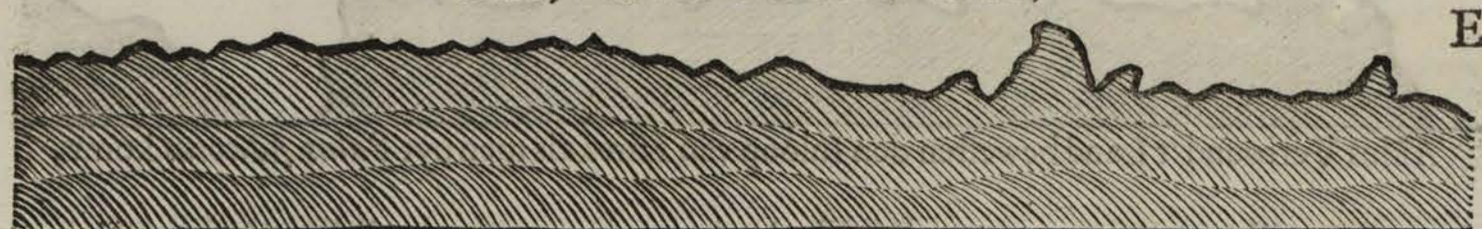
Aldus Vertoond ſig het Land tuſſchen de

D

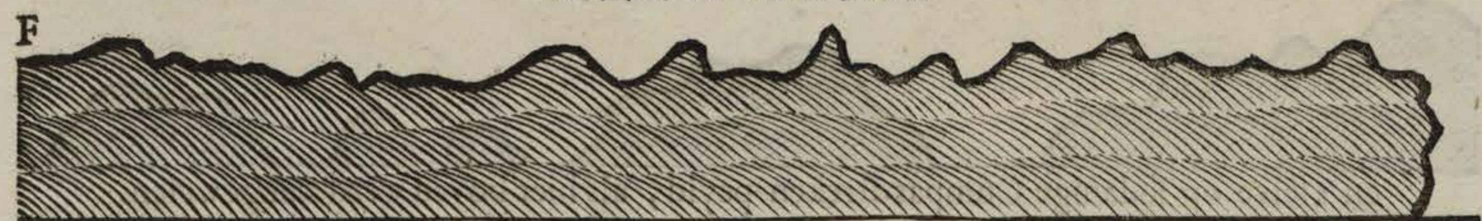
derde, en vierde hoek van Keſſa,

E

als men de derde Hoek

F

N. O. 5 Mylen van ſig heeft.

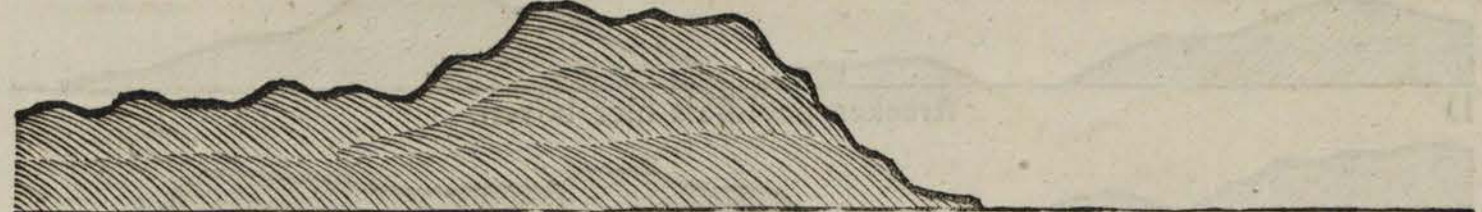
Aldus Vertoond de derde Hoek van Keſſa, als hy N. O. en N. O. ten O. 3 mylen van uw is.

N. N. VV. 3 Mylen.

Aldus Vertoond ſig het Land van de hooge Hoek by d'Inloop tot Togill van Keſſa, als

O. N. O. 3 Mylen.

men het op ſodanige Compas-ſtreken van ſig heeft, als boven het ſelve getekend ſtaat.

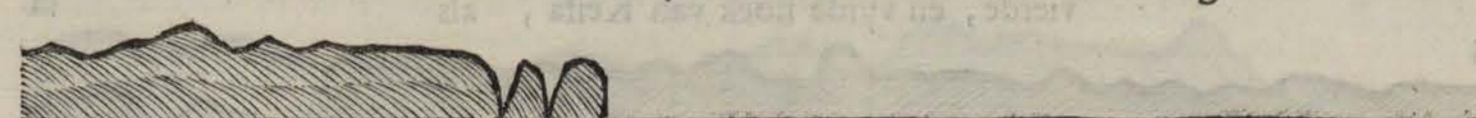
Aldus Vertoond ſig het Land van Witte-neus af, tot

de hoek van Kirtz, als men daar by langs zeyld,

en het zelve Noorden, en Noorden ten Westen van sig

houd een en een halve Myle.

Dese Landen leggen in onze Kaarten niet, om dat wy beoosten den Inloop van Kirtz niet geweest zyn in de Swarte Zee.

Aldus Vertoond het sig Land beoosten den Inloop van Kirtz, als men

uyt de Swarte Zee komt, en 't selve O. N. O. 4 mylen van sig heeft.

Aldus Vertoond sig 't Land beoosten den Inloop van Kirtz, als men 't O. Z. O. 5 mylen van sig heeft.

Z. $\frac{1}{2}$ VV. 3 mylen.

Aldus Vertoond 't Land bewesten den Inloop van Kirtz als men uyt *Palus Mæotus* komt,

Z. ten W. 3 mylen. Z.Z.W. $3\frac{3}{4}$ mylen. Z. W. $4\frac{1}{2}$ mylen.

en 't selve op sodanige Compas-streken peyld, als hier boven werd aangewesen.

Aldus Vertoond 't Land beoosten den Inloop van Kirtz als men uyt *Palus Mæotus* komt, en 't selve Z.O. ten Z. $\frac{1}{2}$ Z. 4 mylen van sig heeft.

Z. VV. ten Z $\frac{1}{2}$ Z. 7 mylen. Z. W. ten Z. 6 mylen.

Aldus Vertoond 't Land bewesten de Inloop van

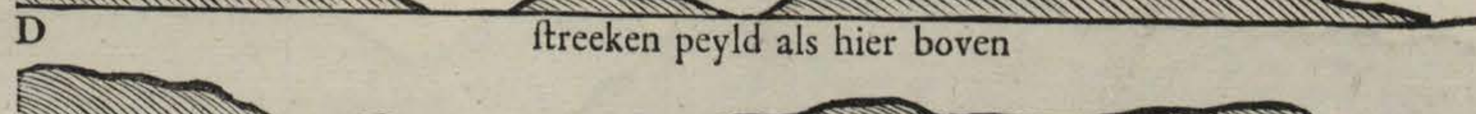

Kirtz, als men het selve uyt *Palus Mæotus* komende, op sodanige Compas-

Z. VV. 6 mylen.

streeken peyld als hier boven

aangetekend is.

Aldus Vertoond sig het Land beoosten den Inloop van Kirtz als men 't selve Zuyden iets

Westelyker van sig heeft.

De verklaringe van de Grondt en voor Gevel van zyn Groot Czaarse Majestyten Magazyn op Taganrock aen de Zee Zyde

A. verthoont de Poort waar door men op de Moibe gaat
B. is een koepel of Toorentie Staende recht boven de Poort A met een klock daer in om de Arbyders altyt ofen aen den arbyt te brengen
C. verthoont de kap vant Magazyn
D. Zyn de dack vensters

F. Zyn de Fensters met Ysere tralie versien
G. Zyn de Packdeure om alle goedere inte Ontfange
H. Zyn de Nisse tot Siraat van 't Gebouw
I. verthoont de andere Zyde vant Magazyn sonder kap aengewesen om dat de kap van hout gemaekt Zynde niet vry van Brandt is

K. verthoont de Poort als men tussen de Steene Pallat en zyn Majestynen huys neer gaet tot door t Magazyn
L. is de ander Poort tussen de kerck en zyn Majestyten huys neer te gaan tot door t Magazyn
M. is de laatste Poort by de afgangh vant' huys van den Domenie dwerenin Sthepan Boghdanitt Losficoff

N. verthoont inde gront Tekeninge de Schryvers kamer vande poort inte gaen
O. Zyn alle kamers om Scheeps goederen in te leggen
P. is de andere Schryvers kamer, aen de zyde daer de voorseyde domene woont
R. zyn de door gangen onder de Poort of de Poort selve

Schale van 100 Hollantse Voeten

Nieuwe Seer Accurate, en Naauwkeurige CAART VANDE REVIER DE DON OF TANAIS

Met aanwijsinge van alle der Selver Dieptens, Droogtens etc. afgemeeten in 't Iaar 1699, in tegenwoordigheyd vanden

Grooten Heer, Czaar, en Grootvorst

PETER ALEXIOWITS

door gods genade Keyser van geheel Groot, Cleyn, en Wit Rusland, Mitsgaders van veele Andre Oostelyke, Westelyke, en Noordelyke Coninkryken, Heerschappyen, Vorstendommen, en Landen syner Hoogwaarde Vader, en Voorvaderlyke erve, Heer, en beheerscher Selfshouder mitsgaders altoos onverwinnelyke en Vermeerder des Ryks etc. etc. etc. Aenwien Dese Caart in alle Eerbiedigheyd Werd opgedragen door syn Majesteyts Alder Ootmoedigste en Gehoorsaamste Dienaar Cornelis Cruys Vice Admiraal van Hooghgemelte Syn Majesteyts Zeemaght.

Engelse en France Mylen 20 in een graad.

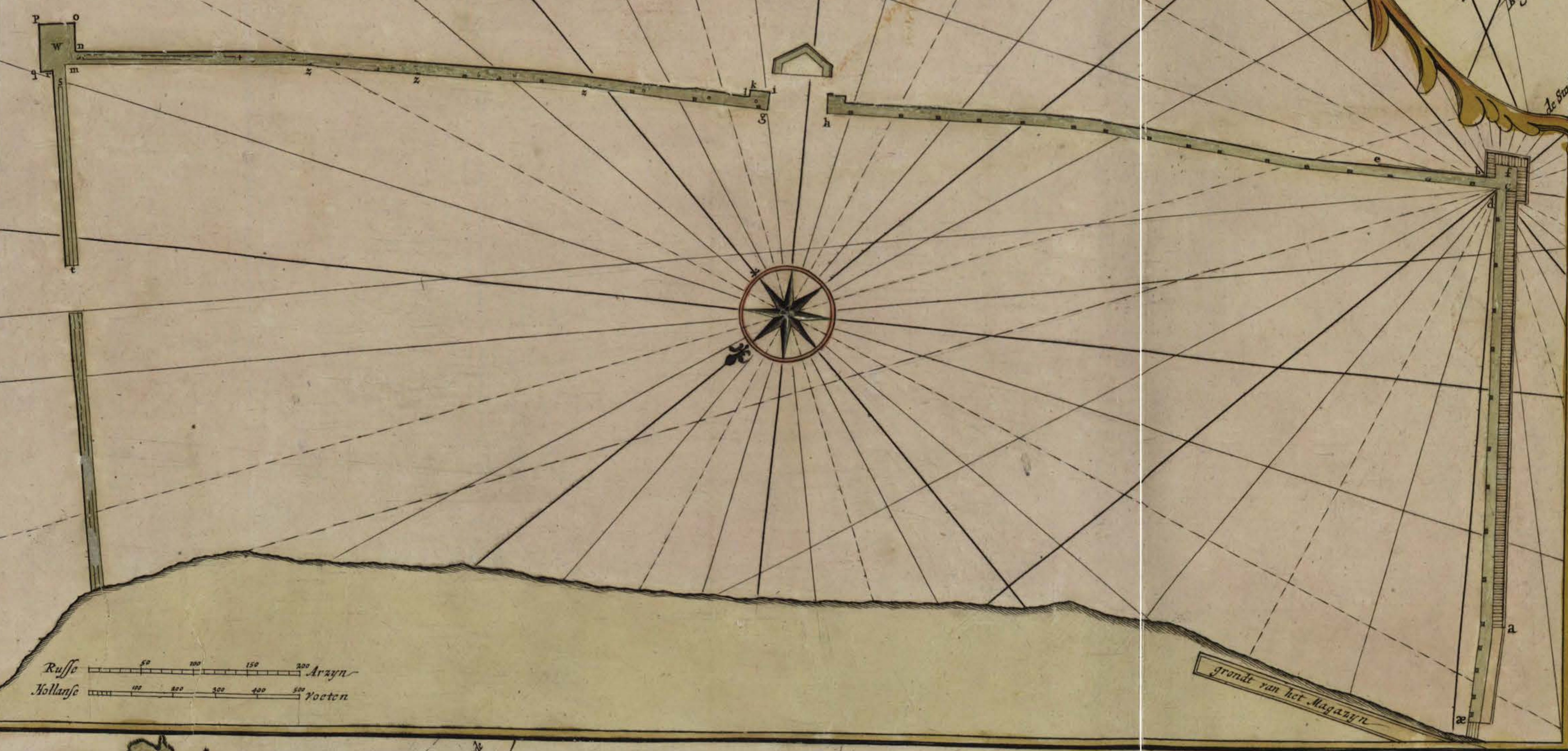
Duytsche Mylen 15 in een graad.

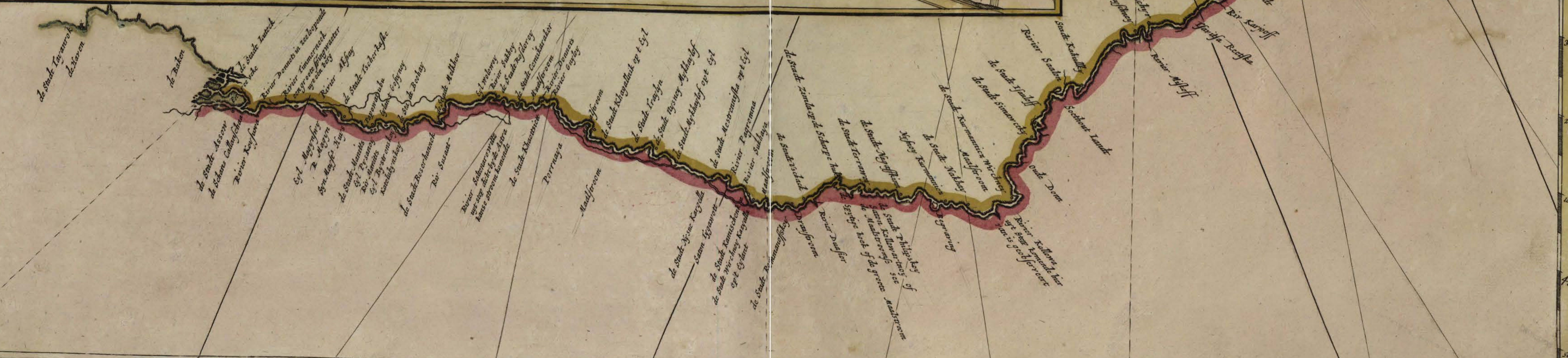
Russe Worst Mylen 42 in een graad

Tot AMSTERDAM
By Hendrik Donker, Boek en Caertverkooper inde Nieuwbrugh Steegh in 't Stuurmans gereedschap
Met Privilegie.

Aftekning van zyn Czaerze Mayesteyts Haven by Tagenrock

Verklaring vande Haaven, *de quadrats hoeck van de Haven. bestaet van 92 Graden,. 50. bewesten. en. 42. beoosten het Noorden. de Muer of Moly. van. æ. tot. d. is. 29. Hollandsche voeten breet, en van. æ. tot. f. 1345. voet langh, van. a. tot. c. met. 72. Dubbelde bande en Regels van Paalen en balckert langs en dwars over, Meerendeels met Steen opgerudt, en dan met een Enckelde bant tusschen elcken dubbelde, by. d. is de Moly 15$\frac{1}{7}$ voet hoog van de gront en. 6$\frac{1}{7}$. voet boven water, van. d. tot. h. is de Moly gemuerdt . 19$\frac{1}{2}$. voet breet en. 1657. voet lang. 16$\frac{1}{2}$. voet hoog van de grondt en. 8$\frac{1}{2}$. voet diep. de inloop van de haven is. 120. voet, met. 2. groote Ringe aen de eynde van de Moly, aende binnekant Syn eenige groote Ringe, en boore op een Party kleyne Ringe, van. 9$\frac{1}{2}$. a. 10. duym diameter. de Linie. b. e. aen de buyten kant van de Moly sal zyn een rey Paalen ~ de Moly van. g. tot. m. is. 1754. voet langh, en. 20$\frac{2}{3}$. voet breet. g. i. is 43$\frac{1}{3}$. voet lang. i. k. 65$\frac{1}{3}$. voet. k. l. 23. voet lanck, de Trappen by. z. binnen. 5. voet in quadrat de gantze breete tusschen f. t. is op. 4. voet Hoogh nae op gemurd en inde midden noch niet uyt gerudt, Het bolwerck. W. is gantz op gemurd. n. o. is. 43$\frac{1}{2}$. voet lanck. o. p. 69. voet, p. q. 84. voet. q. r. 21$\frac{3}{4}$. voet en. r. t. is. 82. voet lanck by. m. en. g. is de Moly. 16$\frac{1}{2}$. voet hoog en. 8$\frac{1}{2}$. voet diep.*

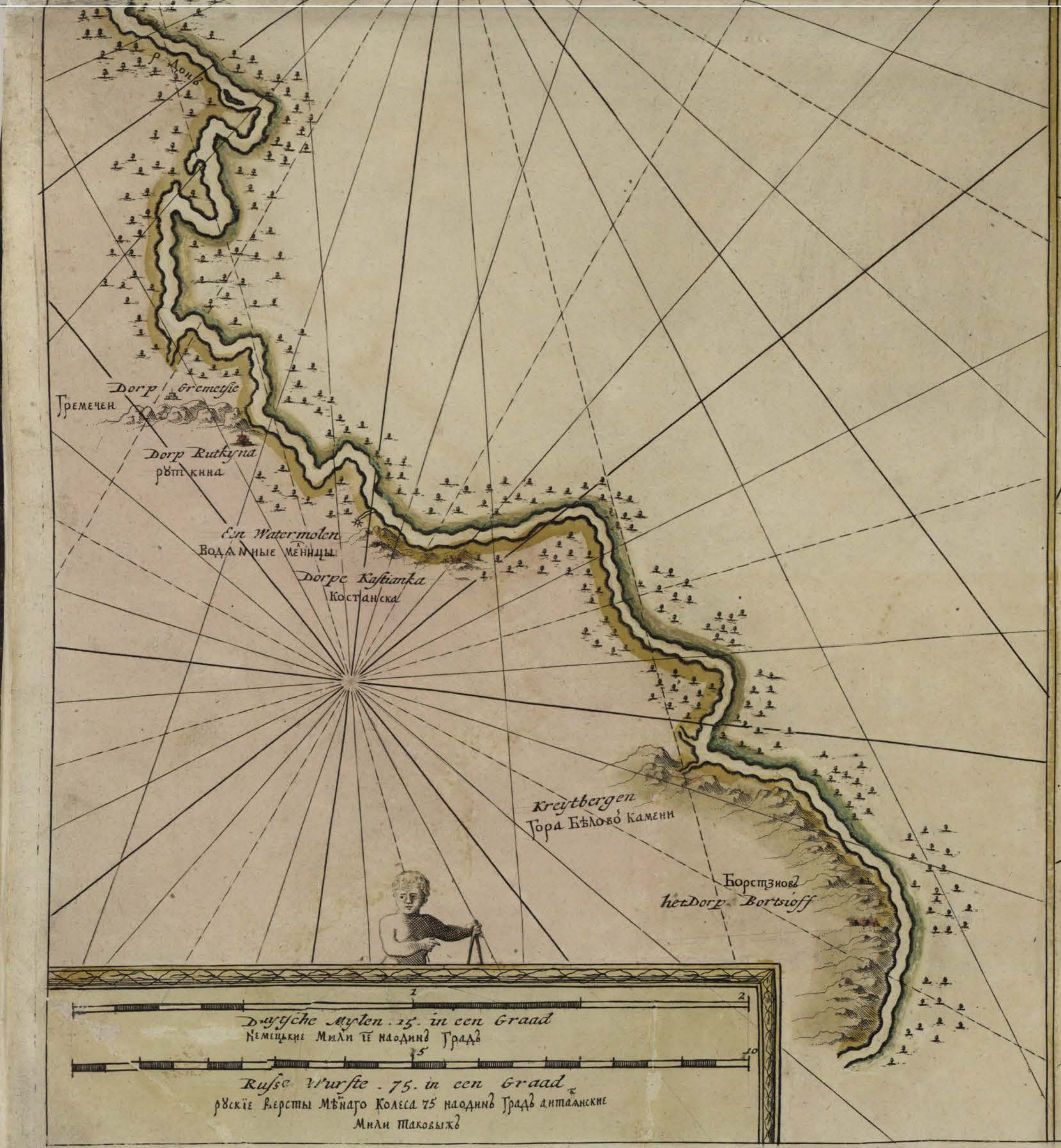

Stadt Woronez
Го Вороне
Noorder Breete 52 graad 30 minuten
Een hooge Aardberg
Высока Земленая Гора
Dorp Schilaa
Скелаа
Dorp Truskyna

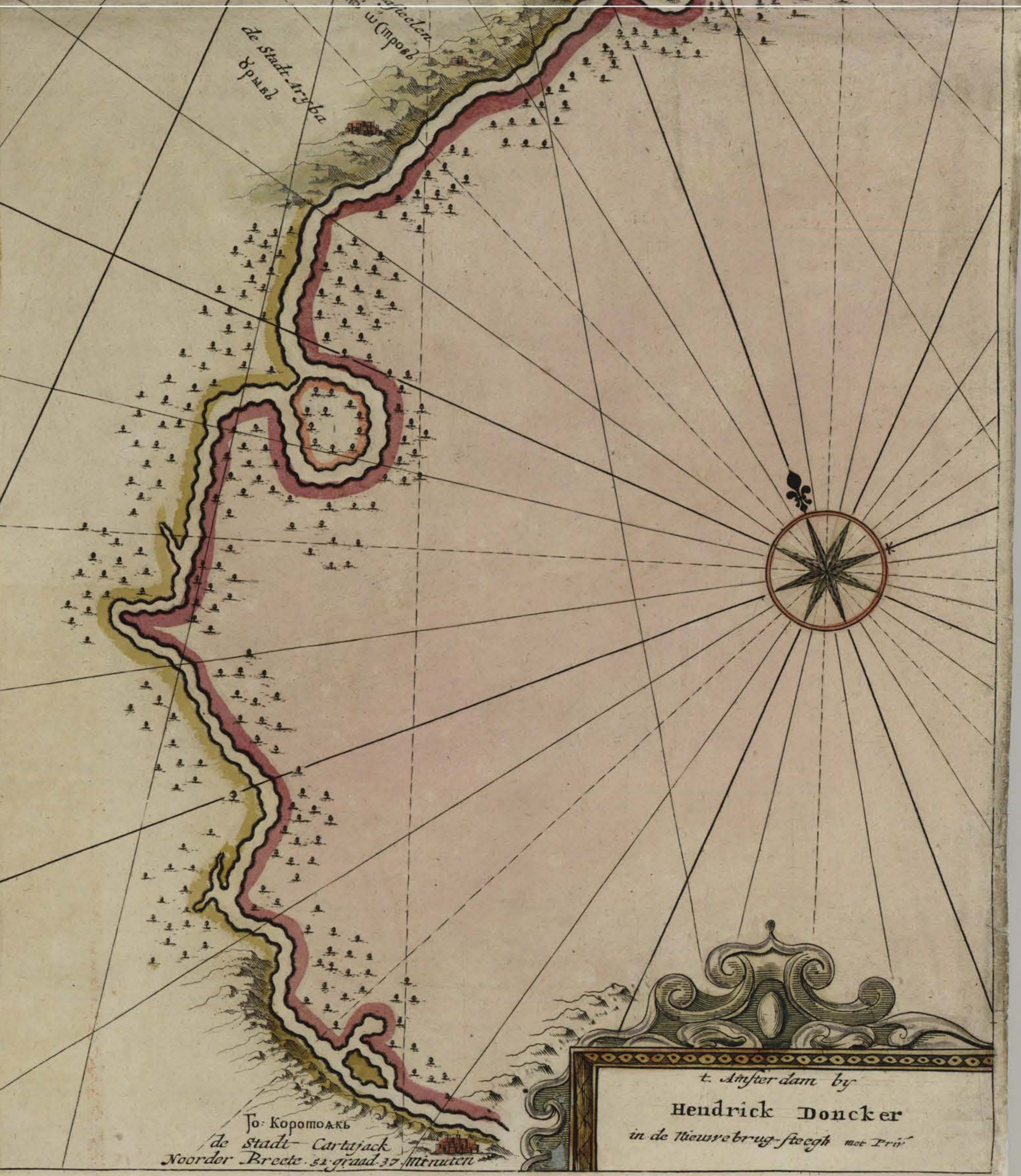
MOSCWA
Woronis

Dorp Rutkyna
Een Watermolen
Dorpe Kastianka
Kreytbergen
het Dorp Bortnoff
Duytsche Mylen 15 in een Graad
Russe Wurste 75 in een Graad

Witte Krytberg

de Stadt Cartajack
Noordor Breete 51 graad 37 minuten
t' Amsterdam by
Hendrick Doncker
in de Nieuwebrugsteegh met Priv.

3 4 5

Een Duytsche 15 in een Graad
Немецькие Мили еі на одинъ Градъ

1 2 3 4 5

Russe Wurste 75 in een Graadt
Руские Мѣнаго колеса 75 на одинъ Градъ а
италийские Мили таковыжъ

Diwagorschoi Monast
Диво Горско Монастырь
Een kerck binnen in een kryt berg uyt gearbeyt

Siatrisa monasteri binnen in een krytbergh uytgearbeyt met vensters
Шиатриша Монастырь

Бытрикъ
Bistrick

noorder breete 51 g. 25 m.

Noorder breeten 51 grad

Krytbergen
Гора Бѣло Камени

Rivier Marck komt rande Stadt Ribbna
р. Моркъ

inwaerts is een nieu dorp gestight
Недалече о Села Деревню строят

Binnenzee of Saton Seriott
Затонъ

R. Rotscha Seriott
р. Ротша Серио

Saton of binnen zee
Затонъ

Een groote Steen klip dicht aent water 200 voet Water daer by en een maalstroom an de bove kan

Великой Камень Недалеко берегу а тамъ вода крутится

Kastamar of Kalibielka een Springwater uyt een berg komende
Бодан Горы Течет
Кастамар или Каслибына

Groote Eerdbergen
Великая Земляная Гора

Witte Krytberg
Гора Бѣлово Камени.

Saton of binnen Zee
Затонъ

Witte Krytberg een rant na beneede toe
Бела Гора

Draystroom Крутая Вода

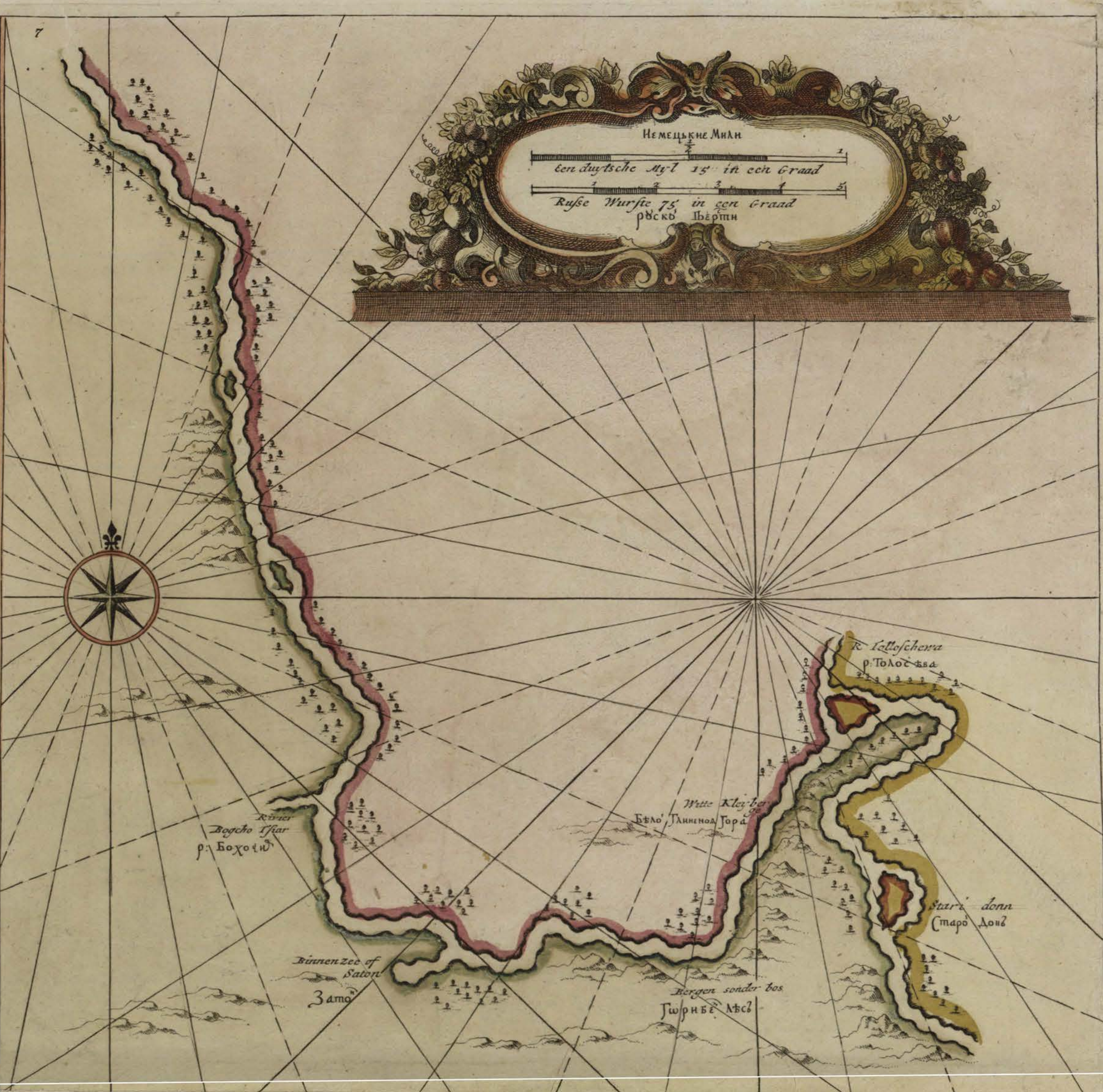
Eyke, denne, en Ipen boomen
Дубово и Сосново Ясново Лѣса

Rivier Bituck
р. Битюкъ

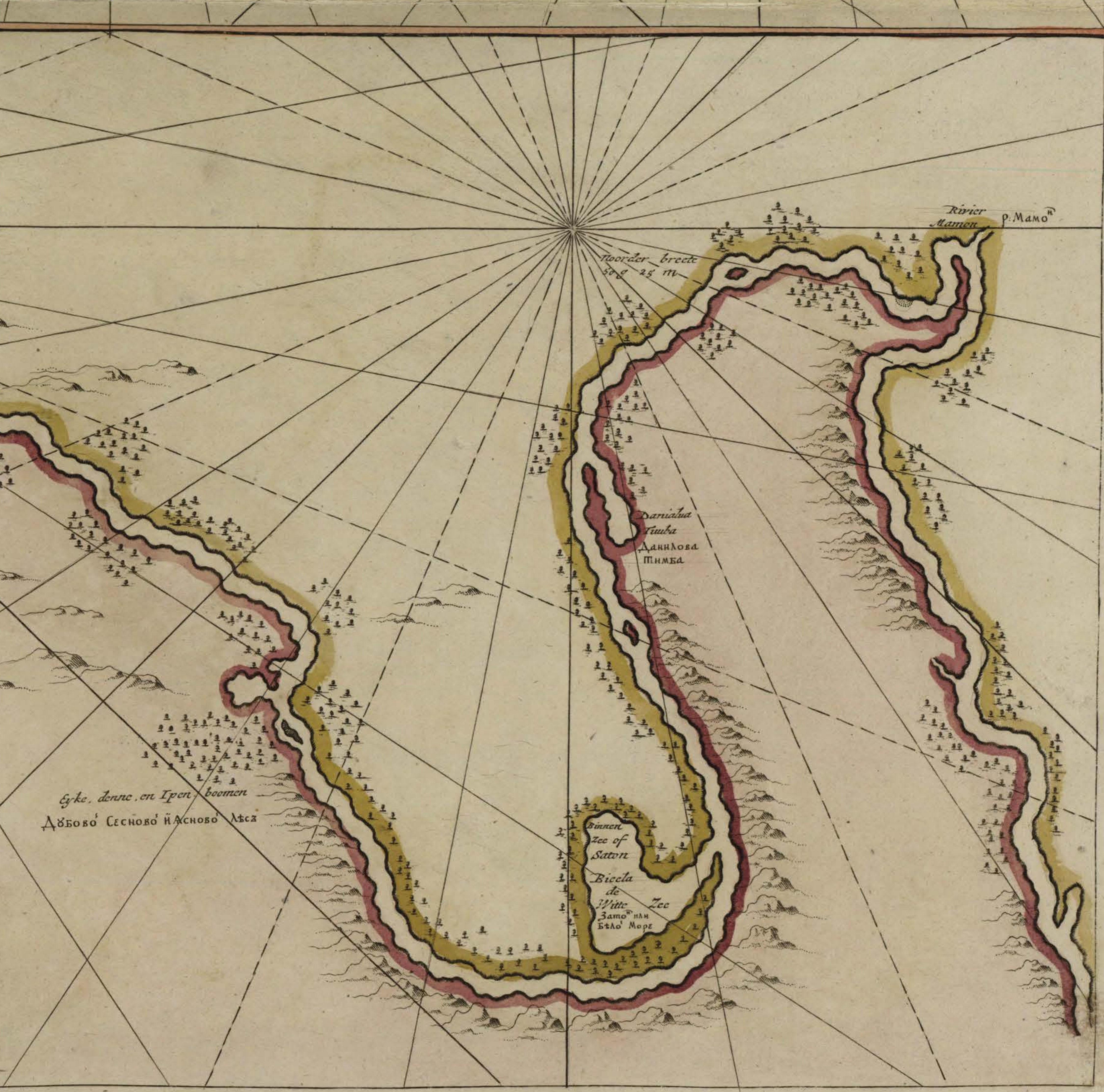
Dorp Bituck
Деревня Битюкъ

t'Amsterdam
by Hendrick Doncker inde
Nieuwbrug Steegh Met Privilego

Немецьκне Мнлн
Een duytsche Myl 15 in een Graad
Russe Wurste 75 in een Graad
рбскб Вёрсти

t'Amsterdam
by Hendrick Doncker
inde Nieuwebrug Steegh met Privilegie

Een duysche Myl 15 in een Graad
Немецькие. Мили
Russe Wurste 75 in een Graad
рѹско Верти

de Stadt Kasanka
Го. Казанка

Rivier Pekowata
р. Пековака

Krytbergen
Бѣлово Камени Гора

Donnetsky Monastery of Klöster
Донецко Монастырь

de Stadt Donnetskoi
Го. Донецко

Begraaf plaatz
Погребено Мѣсто

Krytbergen
Бѣлово Камени Гора

Monastery Kipidon
Кіпидо Монастырь

Riv Donnets
р. Донечъ

Binnen Zee
areeka
Saton
Арека Затонъ

Rivier Tickhoa
р. Тихаа

de Stadt Tischanka
Го. Тишаско

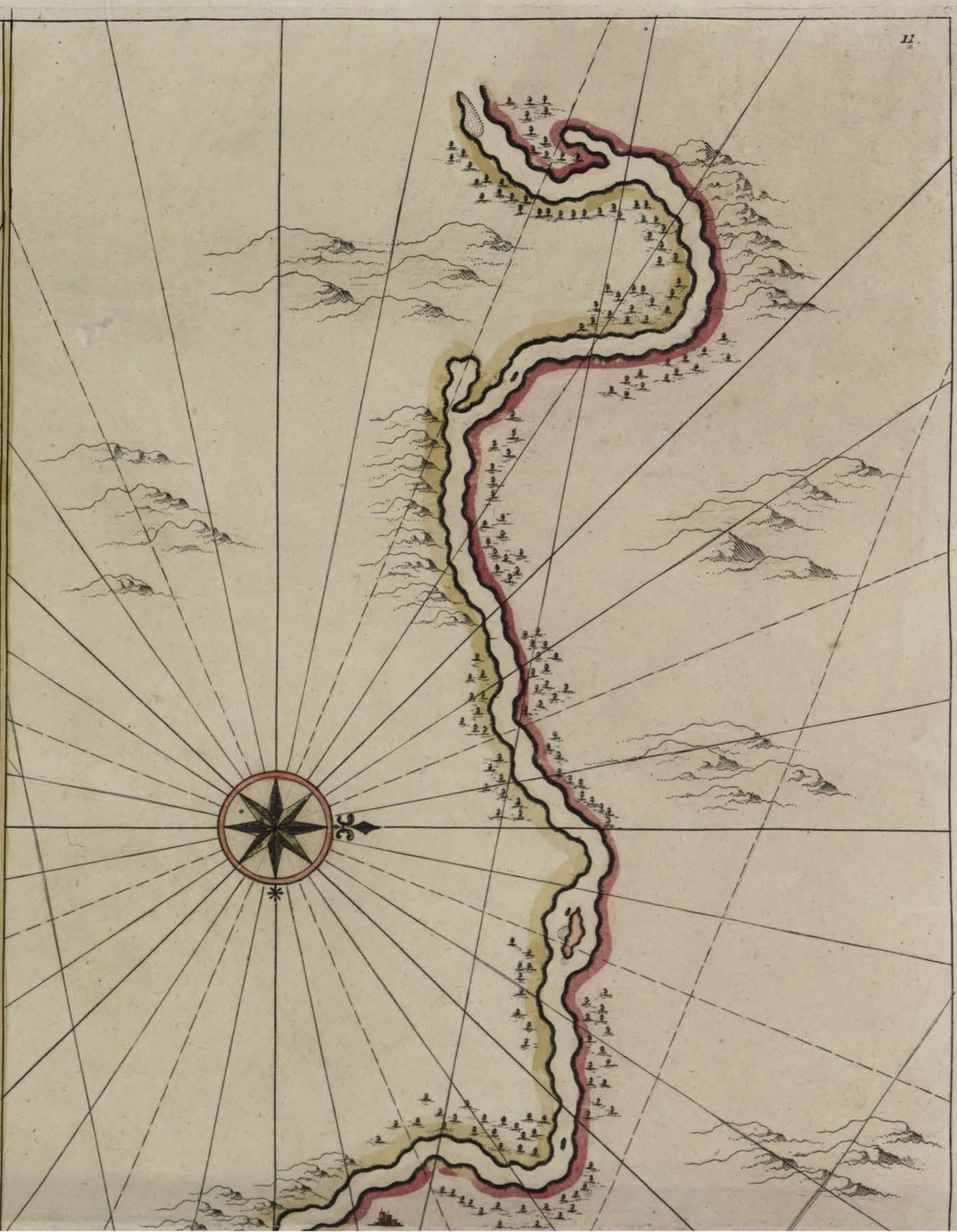
de Riv hier 2 maal soo breet als ordinaris
Присемъ Мѣсте ширина Дона вдвое

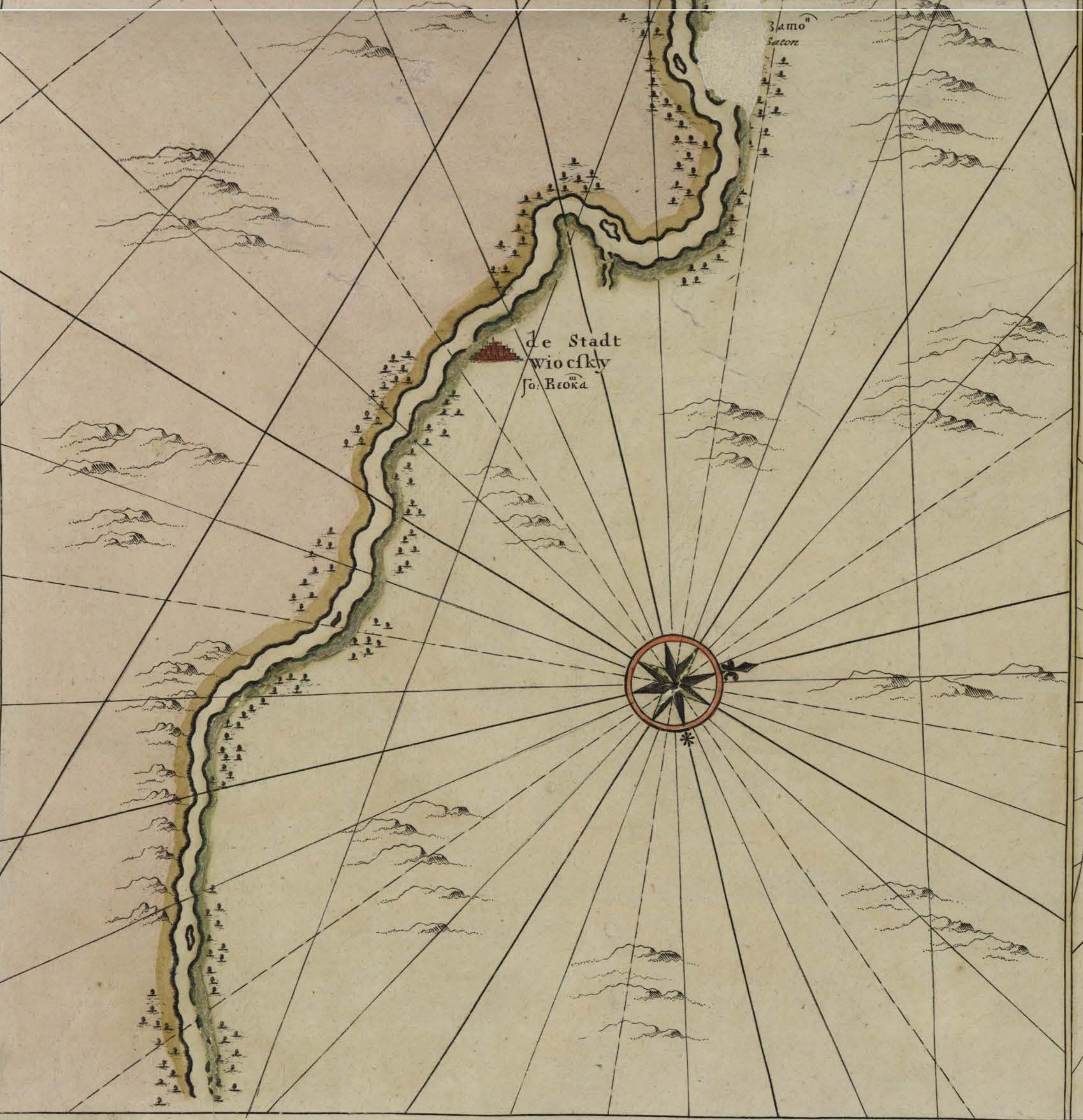
Rivier Kasanka
р. Казанка

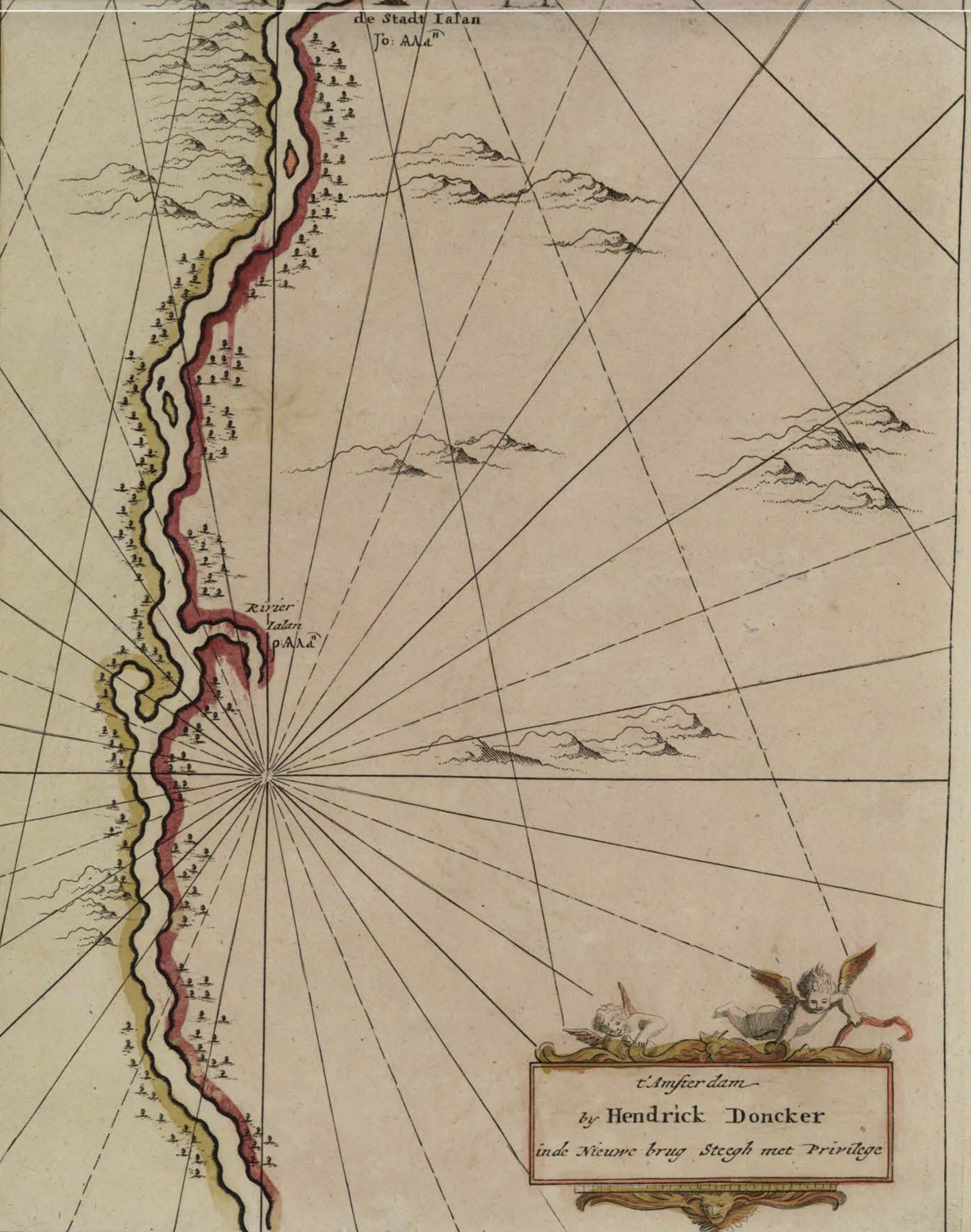
Krytberge
Бѣлово Камина Гора

t Amsterdam
by Hendrick Doncker
inde Nieuwebrugh Steegh met Privilege

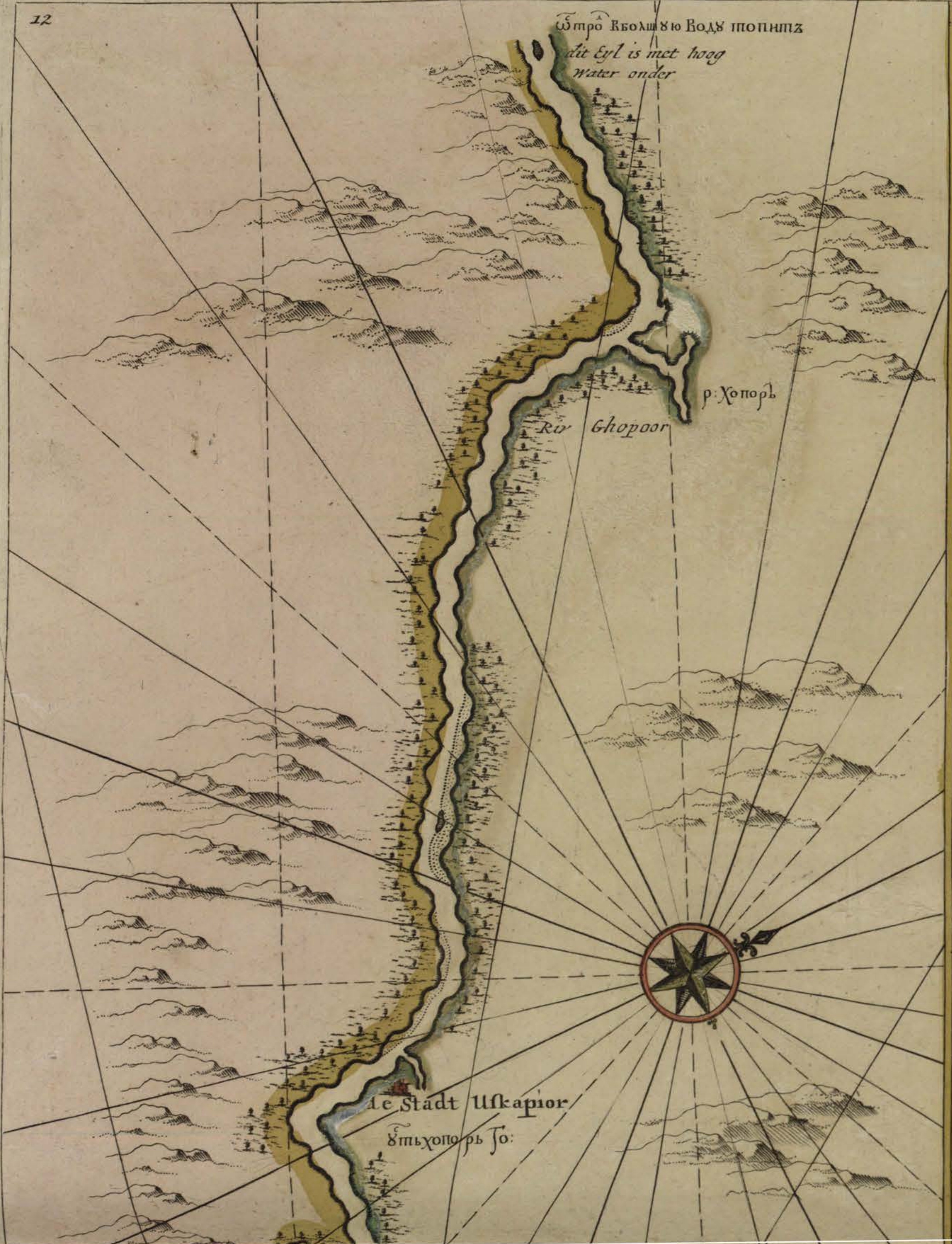

Een Duytsche Myl 15 in een Graad
Немецькне Мнлн
Russe Wurste 75 in een Graad
рѹско Вєрстн
de Stadt Rischtoff
groene Eerdberge
Гора
Binnen Zee of
Zamonь

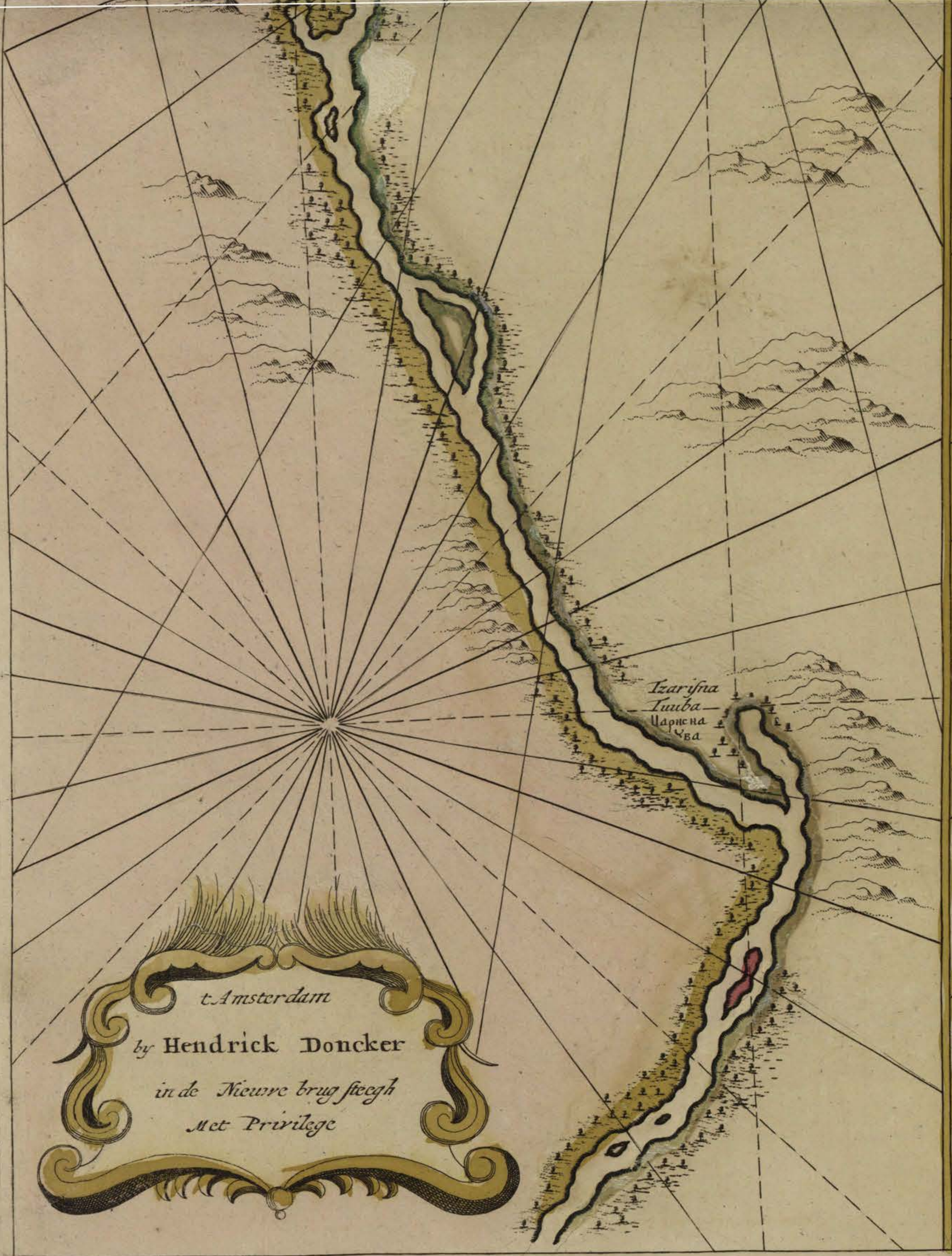

de Stadt
Wiocsky

de Stadt Iasan
Rivier
t'Amsterdam
by Hendrick Doncker
inde Nieuwe brug Steegh met Privilege

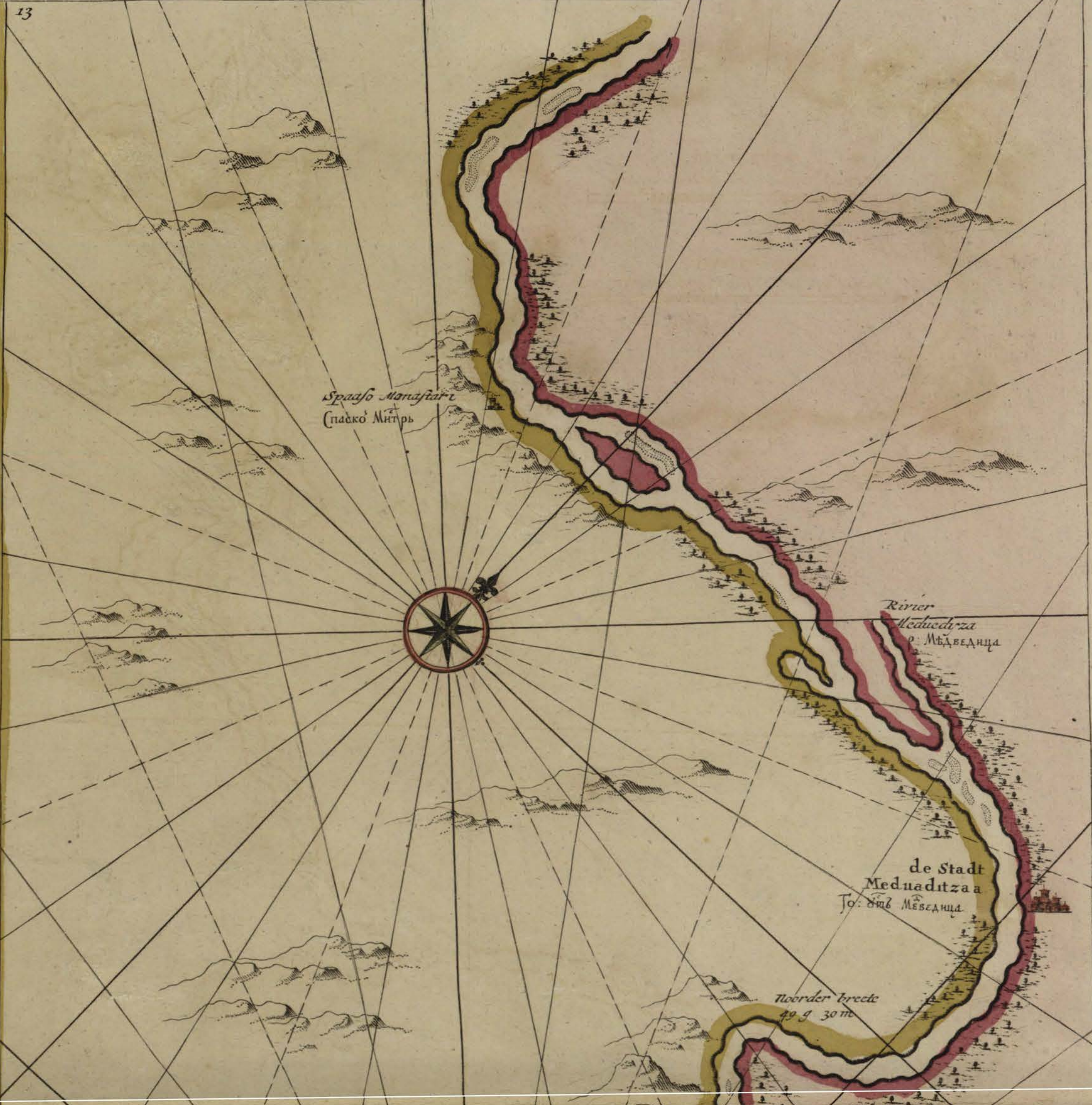
12

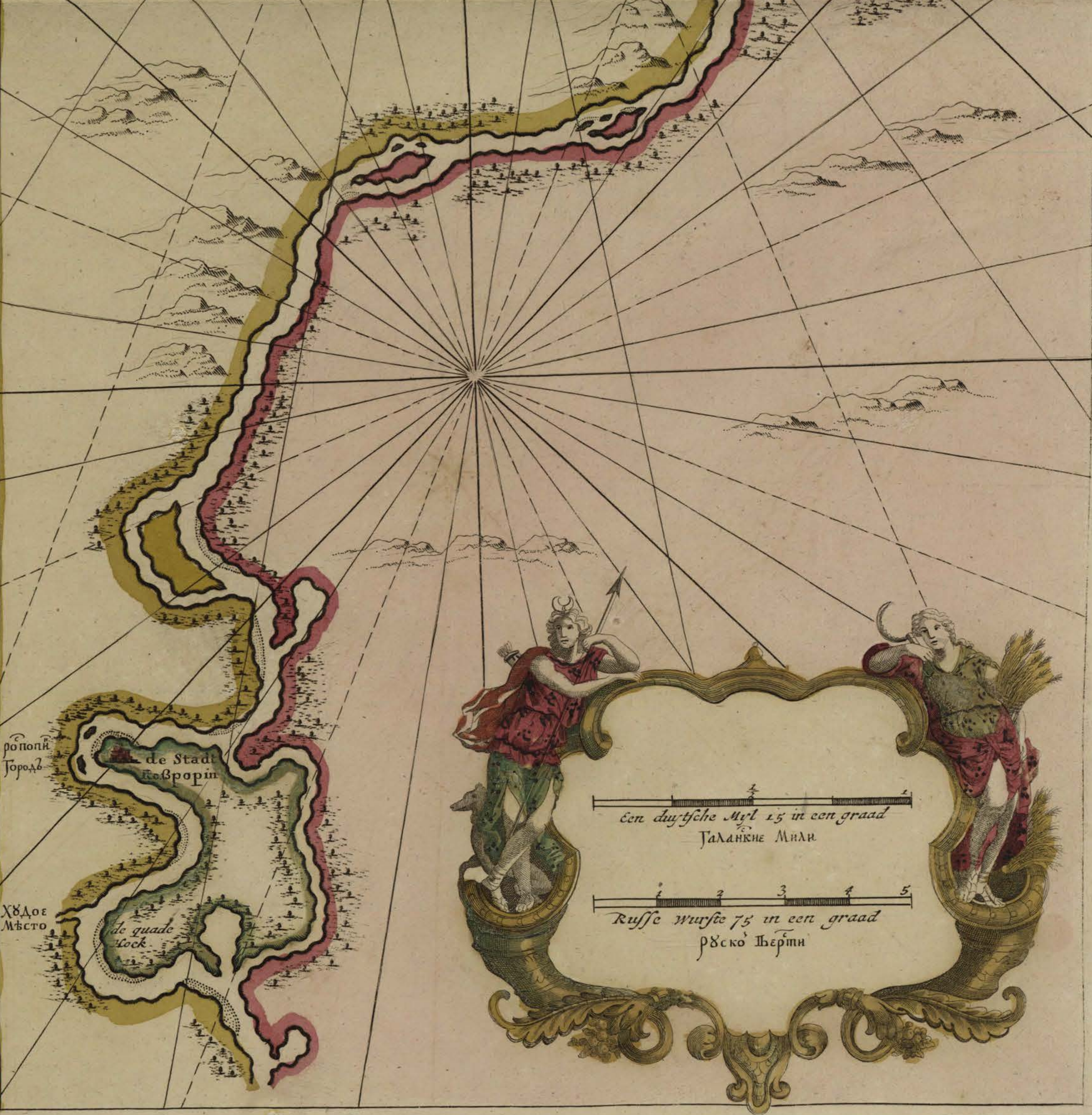

t'Amsterdam
by Hendrick Doncker
in de Nieuwe brug steegh
met Privilege

13

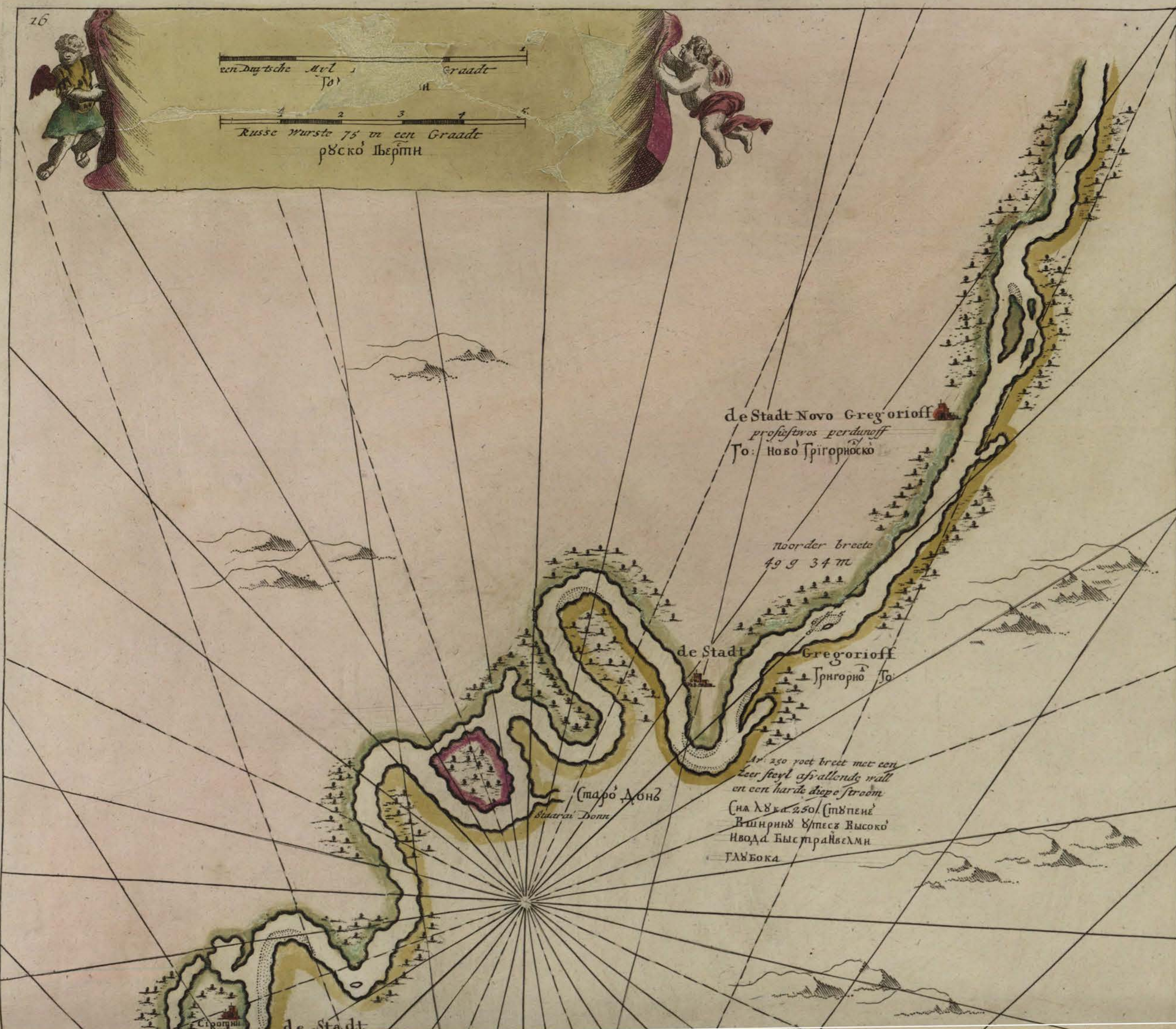

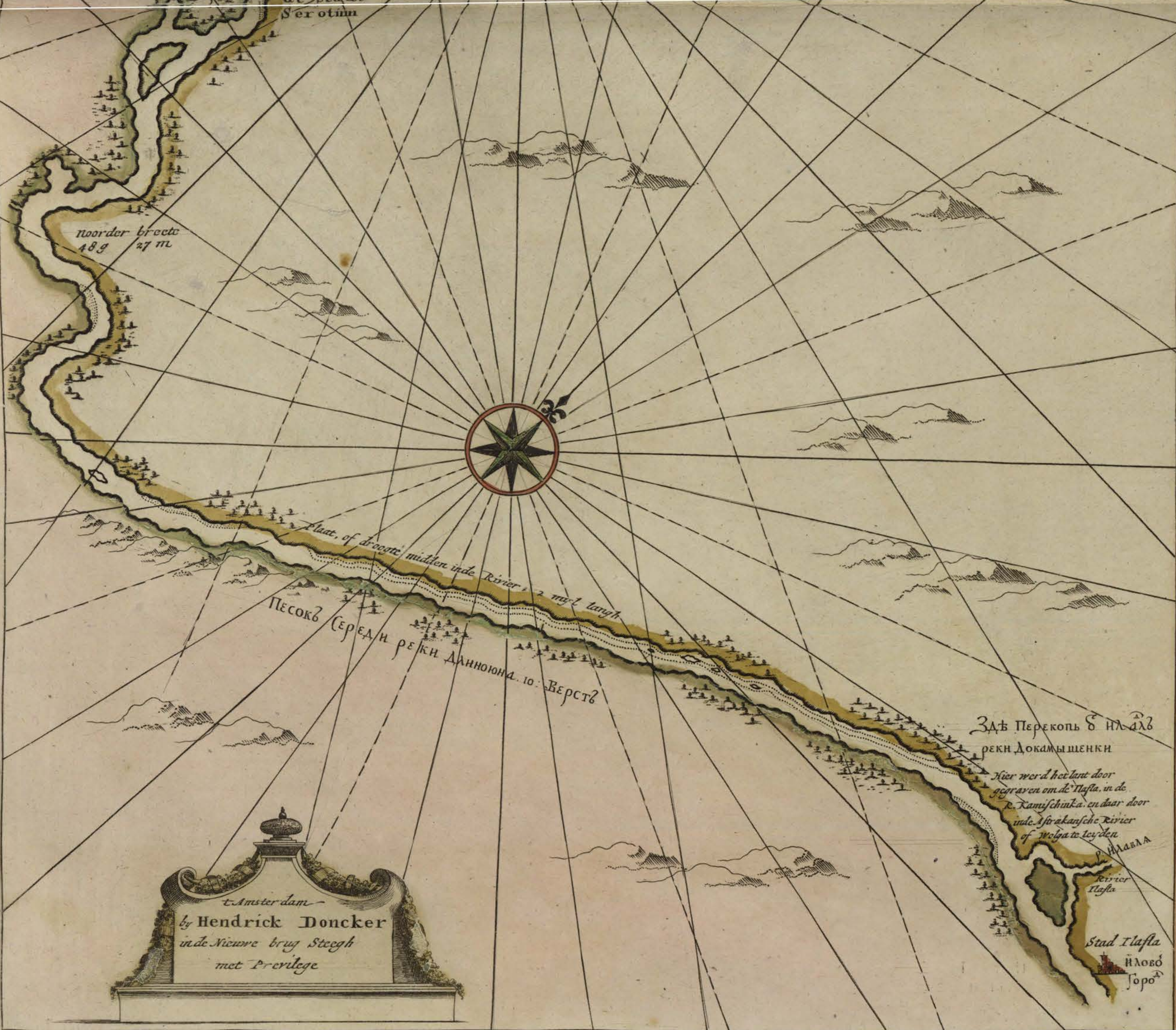

een duytsche Myl 15 in een graad
Галанкне Мнлн
Russe wurste 75 in een graad
р8ско Вѣрстн
1
2
3
4
5

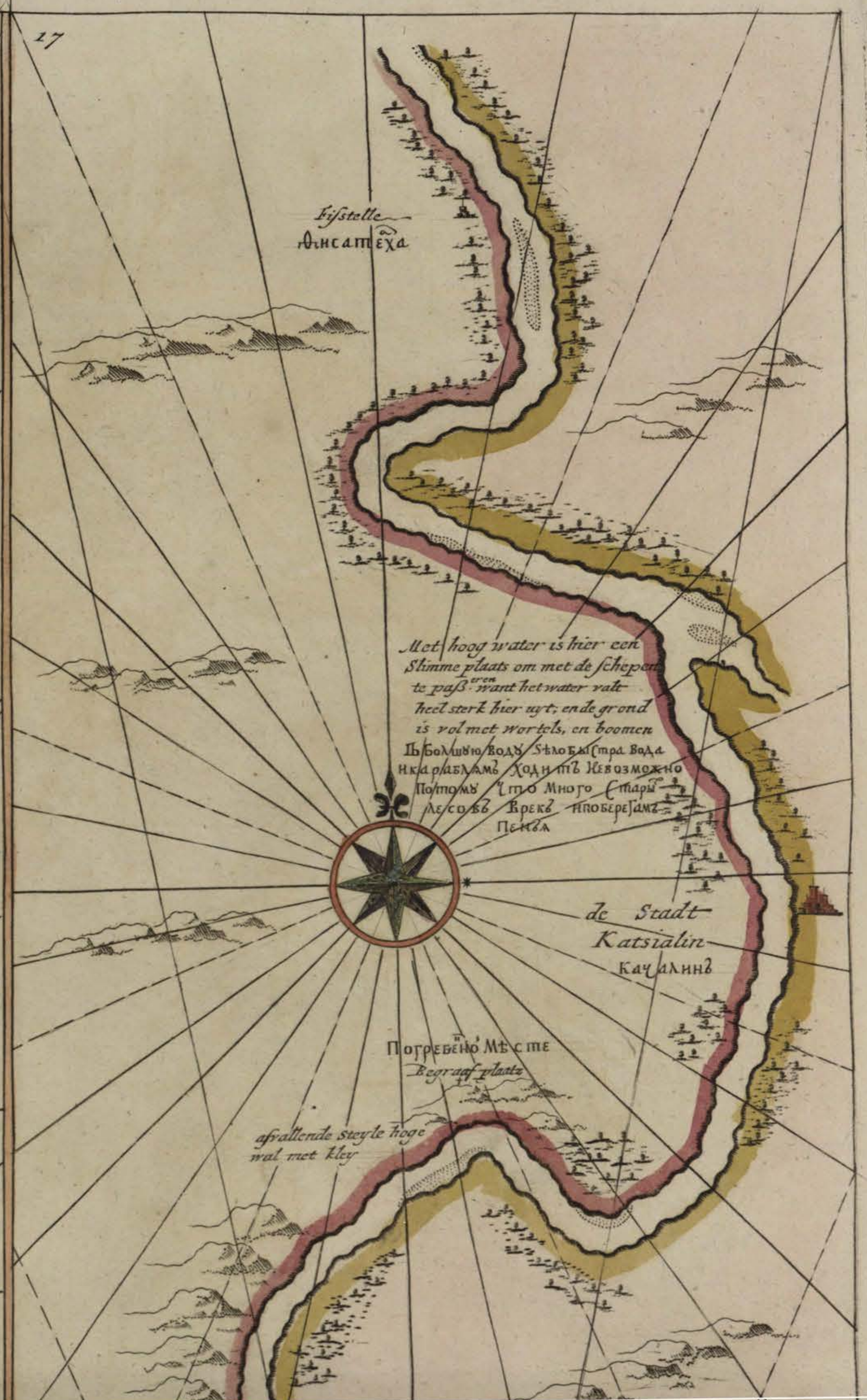
14
Begraaf Plaats
Погребенное
Мѣсто
Een duytsche Myl 15 in een Graadt
Галанаме Мили
1 2 3 4 5
Russe Wurste 75 in een Graad
Руско Версти
de Stadt
Kleetskoy
Клецко Го:
Satonn. of Binnen zee
Затонъ или озеро
Witte Krytbergen
Гора Бѣлово Камени
t Amsterdam
by Hendrick Doncker
in de Nieuwebrug steegh
met Privilege
15
Pratocia
Протокiа
Rivier
Perekopka
р: Перекопка
de Stadt
Perekopskoy
Перекопско Го:
Binnen zee of
Satonn
Замо
de Stadt
Kremmenry
Кременно
Городъ
Serebrone ostroff
of Silver Eyl:
Серебрено
остро

16

een Duytsche Mel
Graadt
Russe Wurste 75 in een Graadt
de Stadt Novo Gregorioff
noorder breete
499 34 m
de Stadt Gregorioff
de Stadt Serotim
Noorder breete
489 27 m

t'Amsterdam
by Hendrick Doncker
in de Nieuwe brug Steegh
met Previlege
Stad Tlasta

17

Fisstelle
de Stadt
Katsialin
afvallende steyle hooge wal met kley

de Stadt
Panschina
Rivier
Panschinka

Nieuwe, en Seer Accurate Caert
Vande
DOORGRAVINGE
om met Scheepen uyt de Rivier
DE DON of TANAIS
door de Spruyten of Reviertjes
Jlafla en Camisinka
inde Wolga, of Astrachansche Rivier
en Caspische Zee te Vaaren
waerinne werd vertoont de Reets gemackte
damme en Sluysen, met aenwysinge der
Plaetse, waerde Resterende noch sullen
gemaeckt werden.

Новая и предивная Карта о Перекопе что и Дону или Танаиса кораблямъ. Иловлое река до Камышенки а Камосшенкоё рекоё в Волгу, или Астраханскую реку в Каспское Море входитъ. Какъ все карте оказуемъ да гола Промылъ пруды ворота буканы и места посему признаваемъ что зделано будетъ

в Амстердаме у Гендрика Дункера
Новоу бру стене мостъ Привилеги
t'Amsterdam by Hendrick Doncker in de Nieuwenbrug-steeg. met Privilege

Река Иловла своими луками 130 верстъ долиною а от Дону до нового Перекопи не быстра водатецъ

NB: de R: Ilafla, is door zyn kromme Bochten 130 Wursten lang van den Don tot aen het Nieuwe gegraven Canaal en is heel Flaau van stroom

Остров работничьи шалаше
Het campement vande gravers twelck is gepalissadeerdt

De door Graving is 2½ Wurst lang
Перекопи 2½ версты долиною

De door graving

Sluys
Борота

Het oude of Eerste Campement
Прежние или старые шалаши работничьи

de Rivier Camisinka
р. Камышенка

NB: Langs deese Rivier staen noch eenige Sluysen gemackt te werde
Вдоль реки поставлены запруды изделаны

Запруда
Dam
Sluys
Вороты

NB. de Revier Kamisinca tot de doorgraving is 7000 Vaam lanck jder vaam 7 voeten, en jder voet 12 duymen

Река Камышенка до Перекопи 7000 сажень длиною в всякая сажень по 7 следов а в всяко следъ по 12 пацовъ

Камышенка Городъ
KAMISINCA, stad

PETER GOROD
Петръ Городъ

de Wolga, of Astrakansc Rivier
Волга или Астраханска река

R Ilafla
р Иловла

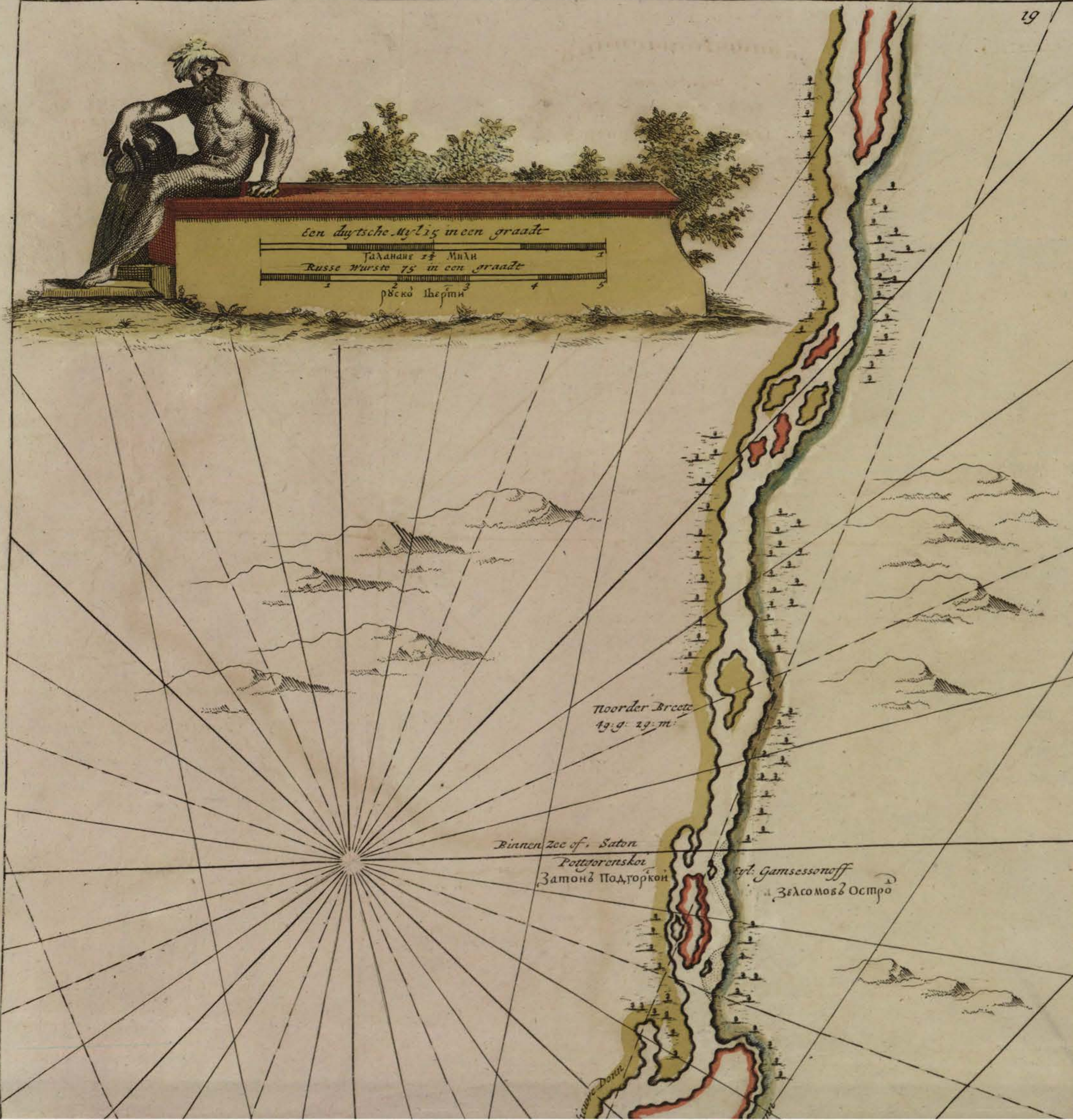
Дорога на перекопъ степью чиломъ 60 верстъ
de wegh na de doorgraving 60 wurst lanck

Schoon en deftig Weyland
Чистое и красное поле

Ilafla
Иловла Городъ

Een Duytsche Myl
1½ 1
Немецькие Мили

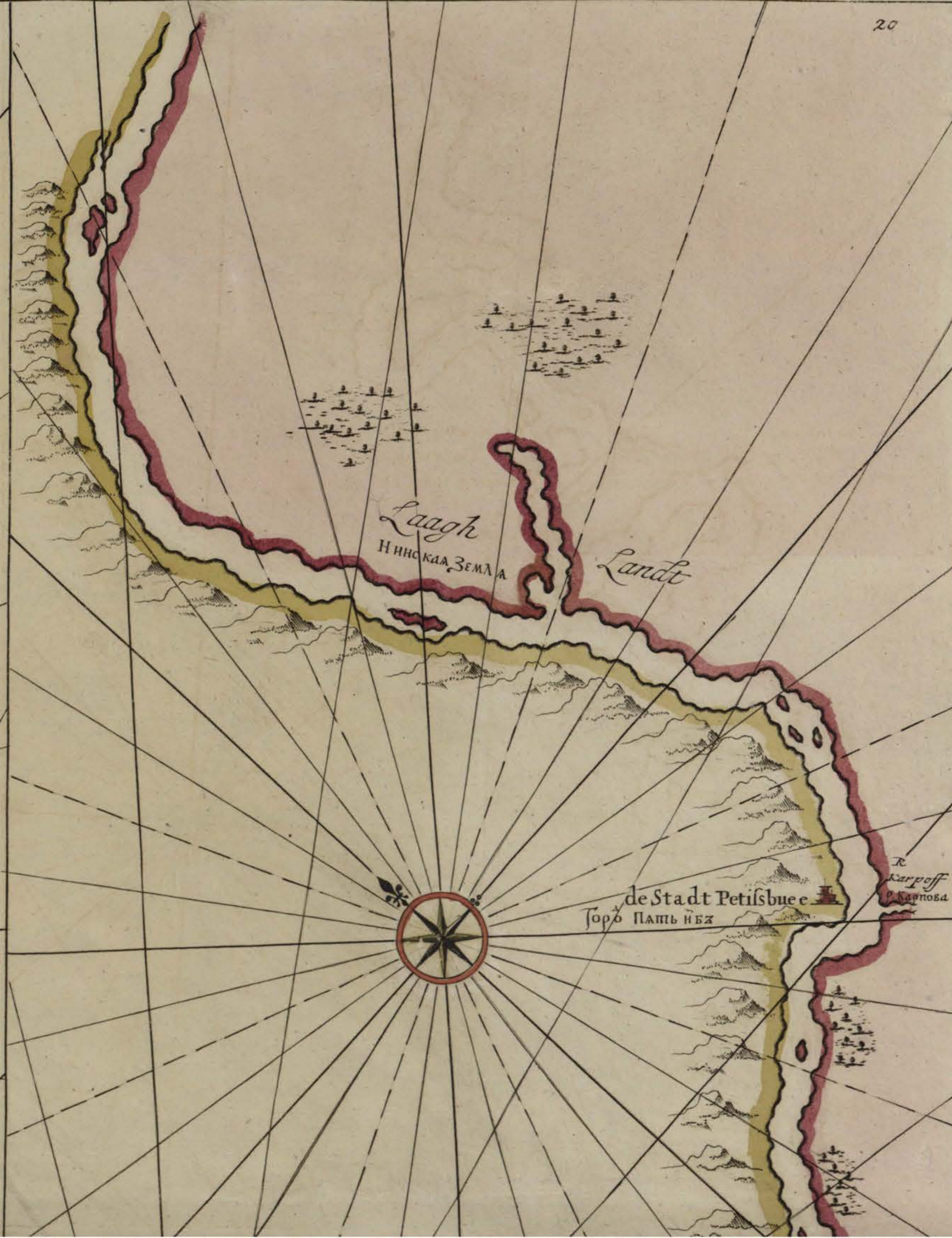
Russe Wursten
1 2 3 4 5
руские версты

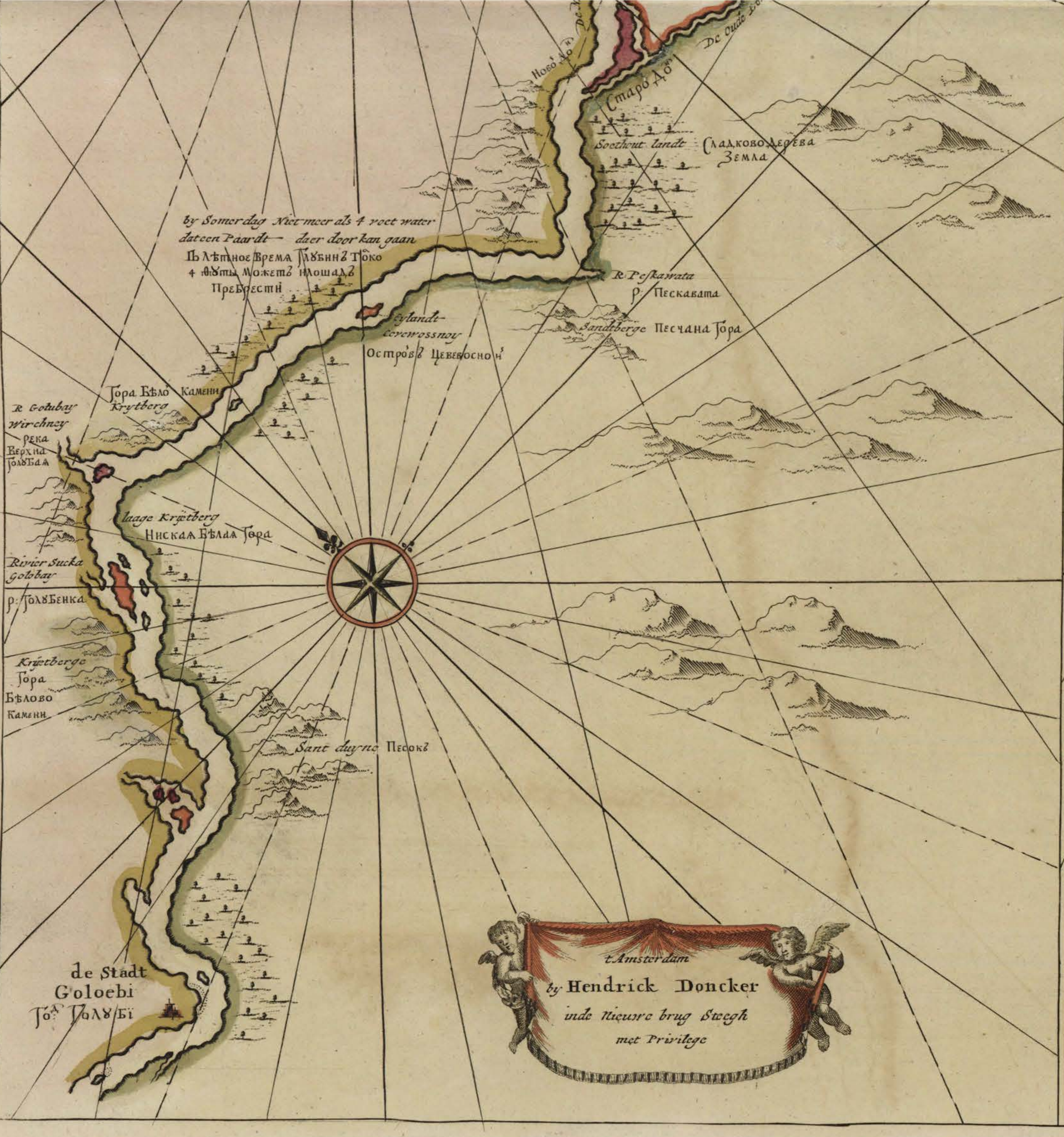
19
Noorder Breete 49 g 29 m
Binnen Zee of Saton Pottgorenskoe
Затонъ Подгорской
Eyl. Gamsessenoff
Зелсомовъ Остро

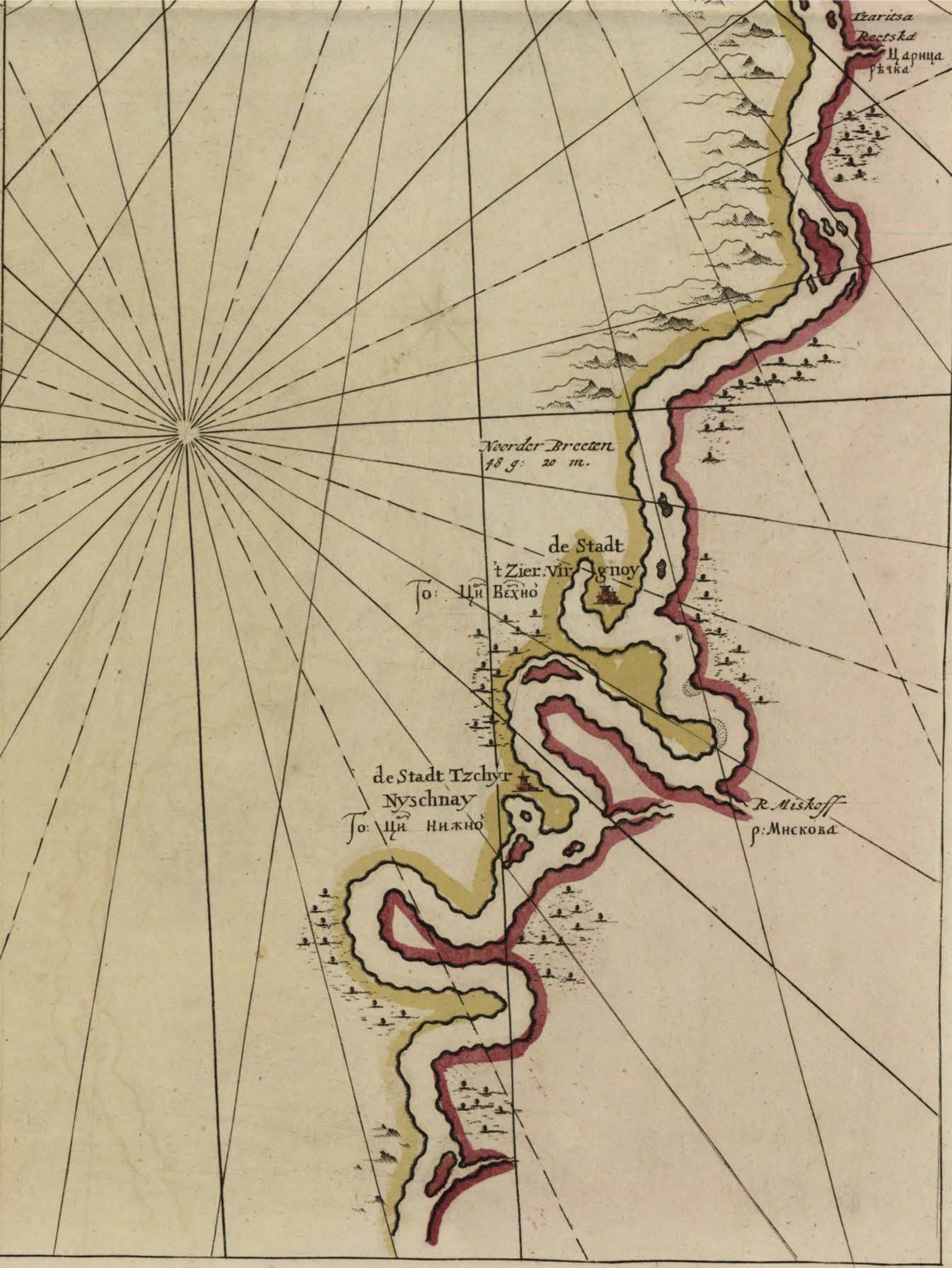
een duytsche myl 15 in een graade
Russe wurste 75 in een graade

20
Laagh Landt
Нинская Земля
de Stadt Petisbuce
R. Karpoff

Soet landt
Сладково Дерева Земля
by Somerdag Niet meer als 4 voet water datten Paarde daer door kan gaan
R. Peskavata
р. Пескавата
Sandberge Песчана Гора
Eylandt Cerowossnoy
Островъ Церкосной
Гора Бело Камени
Krytberg
R. Golubay Wirchney
Река Верхна Голубая
laage Krytberg
Нискаа Белла Гора
Rivier Sucka Golubay
р. Голубенка
Krytberge
Гора Белово Камени
Sant duyne Песокъ
de Stadt Goloebi

Tzaritsa Reetska
Царица река
Noorder Breeten 48 g 20 m
de Stadt 't Zier Virsagnoy
de Stadt Tzchyr Nyschnay
R. Miskoff
р. Мискова

t'Amsterdam
by Hendrick Doncker
inde nieuwe brug Stiegh
met Privilegie

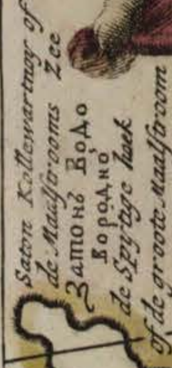
23

Een Duytsche Myl 15 in een Graad

Немецкие Мили

Russe Wurste 75 in een Graad

руской верстн

de Stadt Zimla

Jo Цыла

de Stadt Uschack

Jo Кашак

de Stadt Rommanofskoy

Jo Романовско

Revier

Bolo Ворот

de Stadt Kaminsikof

de Stadt

Wirckner

de Stadt Mastrensko

Jo Мастрено

22

de Stadt Nakchay

Nysney Kurmanier

de Stadt Nagafskum

de Stadt Philipskoy

Jo Филипской

de Stadt Terrawoy

22

de Stadt Kabullky

Soethout Landt

Сладково Дерева Земла

Revier Salna

Noorder breete 47 G 53 m.

de Stadt Isauloff

de Stadt Simawtcky

de Stadt Kurmanier Wirchney

Bolo Ворот

Een duytsche Myl 15 in een Graadt

Немецкие мили

Russe Wursten 75 in een Graadt

1 2 3 4 5

рускої вєрсти

de Stadt Nysny Khargalla
Го Каргалникнаа

Noorder breeten 47 g. 22 m.

de Stadt Mykchayloff
Го Михало вєхно

de oude donn старо донъ

Михало Ниже
de Stadt Nysney Mykhayloff

de Stadt Traylyn
Го Тралинъ

Maalstroom
Водо Воротъ

de Stadt Khagallnik op het Eylandt
Го Каганикъ на Островѣ

Maalstroom
Водо Воротъ

Pornaya
Порнаа

de Stadt Baabee op het Eylandt
Го Бабино на Островѣ

Rivier Grylay
р. Гнилоа

Rivier Donnetts
р. Донецъ

Maalstroom
Водо Воротъ

de Stadt Kotsiet
Го Коуєтовъ

de Stadt Semikarakor
Го Семикаракоръ

Rivier Salteparowitz uyt de Wolga nei digt by de Wolga komende

р. Салтопаровичъ пало в степи близъ Волги реки

Го родоры
de Stadt Rossdory

р. Сухо Донецъ

Rivier Suchoi Donnetts

Eylandt Wolowoy
Болово остро

р. Звєатъ

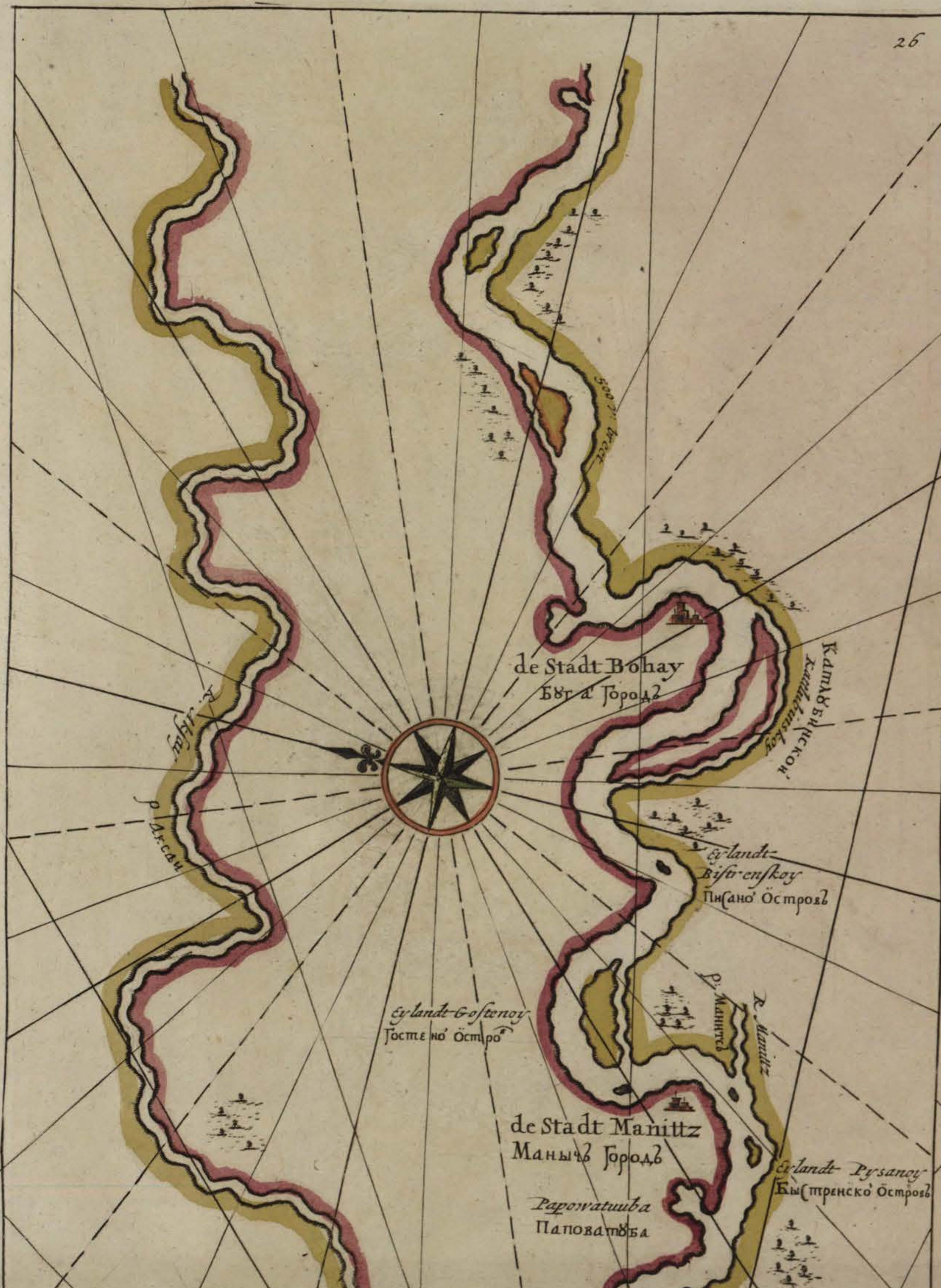
река Сусатъ
Rivier Sussaat

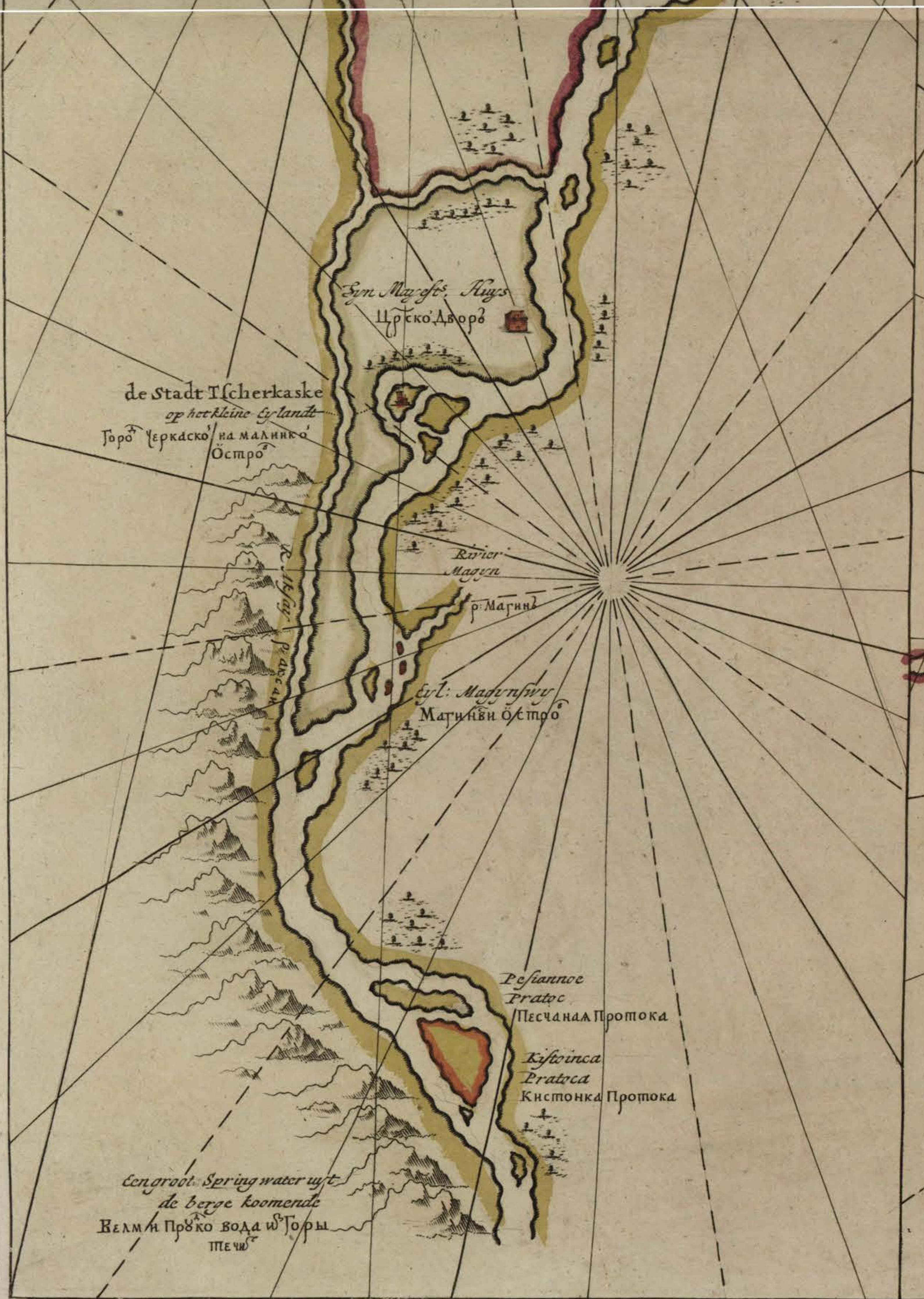
de Stat Mellkhoo
Го Мелеховъ

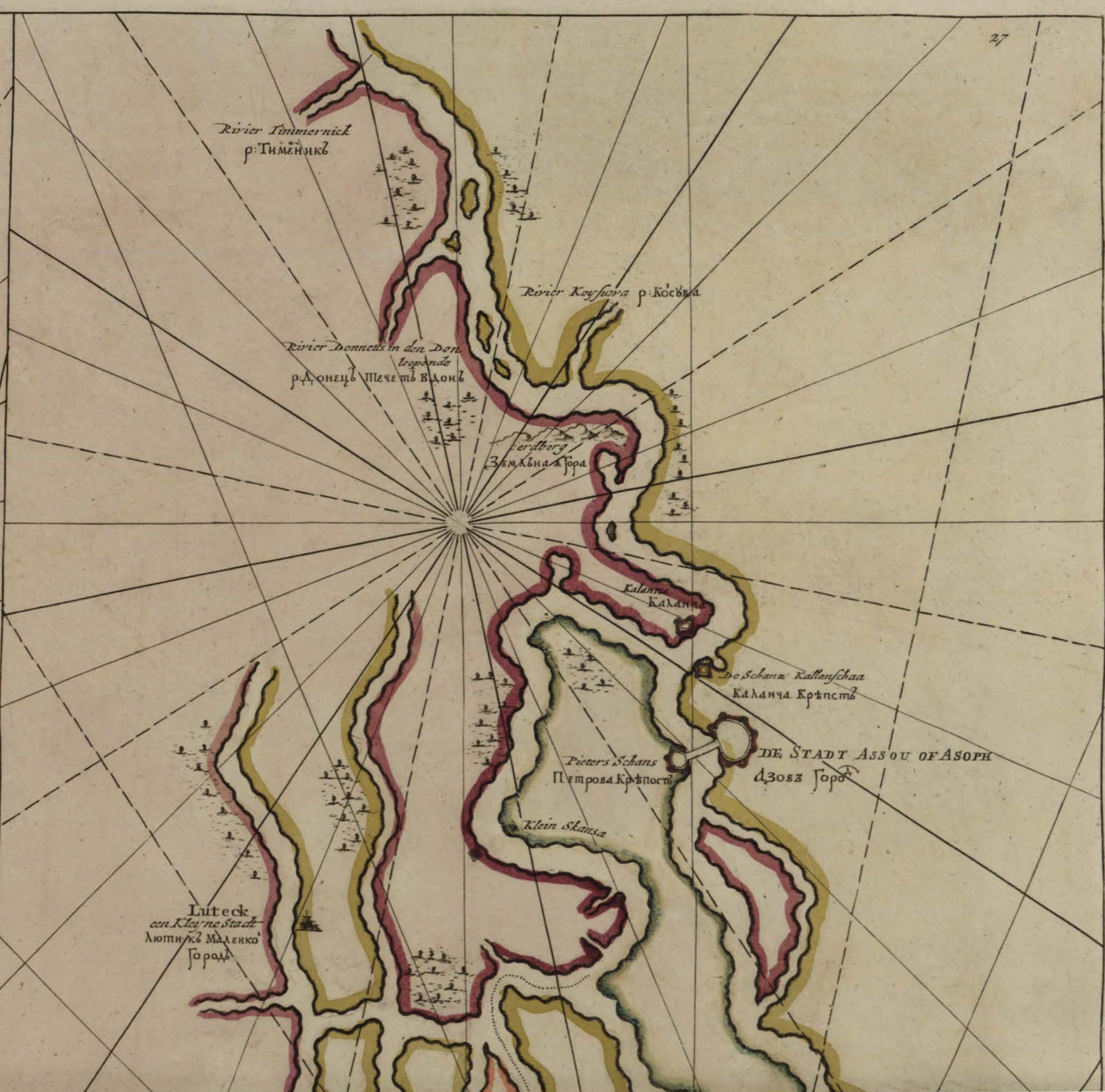
de Stadt Boserhannek
Го Босеханекъ

р Аксаи
Rivier Aksay

t Amsterdam
By Hendrick Doncker
inde Nieuwe brug Steegh met Privilege

26
de Stadt Bohay
Бѹгⷶ а Городⷪ
de Stadt Manittz
Манычъ Городъ
Paponatuiba
Паповатоба

de Stadt Tscherkaske
op het kleine Eylandt
Een groot Springwater uyt de berge koomende
Posiannoe Pratoc
Песчаная Протока
Kistoinca Pratoca
Кистонка Протока

27
Rivier Timmernick
р. Тименикъ
Rivier Koysova р. Косѹва
Rivier Donnets in den Don loopende
р. Донецъ Течетъ в Донъ
De Schans Kallanschaa
Каланча Крепость
DE STADT ASSOU OF ASOPH
Азовъ Городъ
Pieters Schans
Петрова Крепость
Klein Skansa
Luteck
een Kleyne Stadt
Лютикъ Маленко Городъ
R. Kagalnick

АЗОВСКОЕ МОРЕ
PALUS MÆOTIS
t' Amsterdam by
Hendrick Doncker
inde Nieuwe brug steegh
met Privilegie
Een duytsche Myl 15 in een Graed
Russen Wursten 75 in een Graed

Gemeene duytse Mylen van 15 in een Graad
Moscovische Wursten van 42 in een Graad
Engelse en Fran: Mylen 20 in een Graad
TARTARIÆ MINOR
TERRITORIUM COSACORUM DONNENSIUM
TARTERS
Beritzky Cosa
Niesna Berda
Berdinsko Cosa
Kom of Staande Meer Water in Sout gevonden Wort
MARE ASOVIENSE
Rivier Don
ASOF
Callballnar
Schiboer Cosa
Iasalniki Cosa
Susan Cakassa
DOLGA COSSA
Cuban
Liman
PALUS MEOTIS
STAGNANS MARE
Perekop
KOEBANSE TARTERS
Temrock
Taman
Kirtz
KRIM
CREMIA
Bakzisarai
Sutansarai
Kafa
Bolsoi Mortsa
Bolsolimanum Bulsk vel Limanum
PONTUS EUXINUS
Hodie
MARE NIGRUM
Nieuwe seer Accurate en Naauwkeurige Kaart van het
PALUS MEOTIS
en ASOFSCHE ZEE, met aenwysinge van alle der Selven dieptens, droogtens etc. Affgemeten int Jaer 1699 in tegenwoordigh: vanden Grooten Heer, Czaar, en Groot Vorst PETER ALEXIWITS, door Godes gena Keyser van geheel, groot, Kleyn, en Wit Rusland, mitsgader van veele andere, Oostelyke, Westelyke, en Noordelyke Coninkryken, Heerschappyen, Vorstendommen, en landen Syner Hooghwaarde Vader, en Voorvaderlyke erve, Heer, en Beheerscher Selfs houder, Mitsgaders althoos onverwinnelyke, en vermeerder des Rykx etc. etc. etc. aan wien dese Kaart in alle Eerbiedigheyd werd opgedragen door syn Majesteyts alder ootmoedigste, en gehoorsaamste dienaer Cornelis Cruys, Vice Admiraal van Hooghgemelte syn Majesteyts Zeemacht
tot Amsterdam by Hendrick Doncker, inde Nieuw Brug Steeg in't Stuurmans Gereetschap, met Priv

Nieuwe Accurate en Naauwkeurige Kaart vande

PONTUS EUXINUS hodie MARE NIGRUM

by de Russe genaamt

ZORNO MORE, of de SWARTE ZEE.

Mitsgaders de Hellespont, of Straat van Constantinopel in Groot besteck.

tot Amsterdam by Hendrick Doncker, inde Nieuwen Brugsteeg in t'Stuermans Gereetschap, met Privilegie

Duytsche Mylen 15 in een Graad

5 10 15 20 25 30

Eng: en Fran: Mylen 20 in een Graad

5 10 15 20 25 30 35 40

Spaansche Mylen 17½ in een Graad

5 10 15 20 25 30 35

Italiaansche Mylen 60 in een Graad

5 10 20 40 60 80 100 120

KRIMSE TARTERS

TARTARIÆ BUDZIACENSIS

BESSARABIA

CREMIA

KOEBANSE TARTERS

AVOGASIA

ABASSIA

GEORGIA

MINGRELIA

GURIA

BEG: TRAPEZUNTIN:

BEG: SEBASTIENSIS

BEGLIRBEGAT NATOLIÆ

ROMANIA

Constantinopoli Stamboul

Propontis hodie Mar di Marmara

ROMANIA

NATOLIÆ

Nota. dese 2 Casteelen leggen tussen de 3 a 4 Cabels langhte van elkan

Nieuwe zeer Accurate, en Naauwkeurige
CAART VANDE RIVIER DEN DON OF TANAIS,
Met aanwyzinge van alle des Selfs Dieptens, Droogtens etc.
afgemeeten in 't Iaar 1699, in tegenwoordigheyd vanden
Grooten Heer, Czaar, en Grootvorst,
PETER ALEXIOWITS,
door gods genade Keyser van geheel Groot, Cleyn, en Wit Rusland, Mitsgaders van veele Andre Oostelyke, Westelyke, en Noordelyke Coninkryken, Heerschappyen, Vorstendommen, en Landen, syne's Hoogwaarden Vaders en Voorvaderlyke Ervē, Heer, en beheerscher, Selfshouder mitsgaders altoos onverwinnelyke en Vermeerder des Ryks etc. etc. etc.
Aenwien Dese Caart in alle Eerbiedigheyd Werd opgedragen door syn Majesteyts Alder Ootmoedigste en Gehoorsaamsten Dienaar, Cornelis Cruys, Vice Admiraal van Hooghgemelte Syne Majesteyts Zeemaght.

Engelsch en Fransche Mylen 20 in een graad.
Duytsche Mylen 15 in een graad.
Russe Worst Mylen 42 in een graad

De verklaringe van de Grondt en voor gevel van zyn Groot Czaarse Majestyten Magazyn op Taganrock aen de Zee Zyde.

A. Vertoont de Poort, waar door men op de Molbe gaat.
B. is een koepel of Toorentie, Staende recht boven de Poort A. met een klock daer in, om de Arbyders altyt afen aen den arbyt te brengen.
C. Vertoont de kap vant Magazyn.
D. Zyn de dack vensters.
F. Zyn de Vensters met yzere tralien voorzien.
G. Zyn de Packdeuren om alle goederen inte ontfangen.
H. Zyn de Nisse tot cieraat van 't Gebouw.
I. Vertoont de andere Zyde vant Magazyn, sonder kap aengewezen om dat, de kap van hout gemaakt zynde niet vry van Brandt is.
K. Vertoont de Poort, als men tussen de Steene Pallat en zyn Majestyts huys neer gaet tot door 't Magazyn.
L. is de andere Poort tussen de kerck en zyn Majestyts huys neer te gaen tot door 't Magazyn.
M. is de laatste Poort by de afgangh van 't huys van den Domine dreremin Stheyan Boghdanitt Losicoff.
N. Vertoont inde gront tekeninge des Schryvers kamer vande poortinte gaen.
O. Zyn alle kamers om Scheeps goederen in te loggen.
P. is de andere Schryvers kamer, aen de zyde daer de voorzeyde domine woont.
R. Zyn de doorgangen onder de Poort of de Poort zelve.

Schale van 100 Hollantse Voeten

NIEUWE KAART van den Oorspronk en loop van den DON tot WORONITZ, nevens de gebaande weg van MOSCWA af tot WORONITZ toe, aan beide de zyden met boomen beplant, en ter wydte van 3 uuren met bequaame herbergen voorzien.

Duytsche mylen 15 in een graad
Russe Wurste

BELGOROD
DONSCHE OF ZAPOROUSCHE COSACKEN
OCRAINESE COSACKEN

Te AMSTERDAM
by R. & J. OTTENS op den Nieuwendyk in de Wereld Kaart.